JAUNIMO DRAUGAS

6ª - 7 Nr.

VILNIUS, 1937 M.

REDAKCIJA ATSAKO

R. Burokui. „Viln. Kalendorių“ galėsime pakeisti „Ūkinin. Kalendorium“, bet paštu nesiųsime, nes brangiai atsieina. Atsiimkite patys arba per įgaliotą asmenį.

Gras. Bindoraitei. Rodos, labai aiškiai ir nekartą rašėme, kad dovanų paštu nesiunčiame. Prašome atsiimti kitokiu būdu.

J. Dūdėnaitei. Nuo pradžios metų siuntinėjam Tamstai mūsų laikraštį per Kaltinėnų paštą.

M. Pundytei. Pinigus gavome. Dėkui. Prašome nemiršti mūsų ir ateityje.

A. Janutėnui. Reikalingus kompletui „J. Dr.“ numerius galėsite gauti mūsų laikraščio administracijoj. Kalendorius dovanoms galite imti iš kooperatyvo.

P. Ulazui. Gražūs Tamstos pasiryžimai linkime kuo sėkmingiausiai juos įvykdyti.

J. Miklušiui. Savų perlaidų tuo tarpu neturime. Pinigus siųskite išpildę „przekaz rozrachunkowy“, kurį gausite pašte, sumokėję vieną skatiką.

Kariui. Dėkojame už atsiųstas žinutes. Prašome nemiršti mūsų ir ateityje.

R-nių Petreliui. Eilutes ir rašinėlį gavome. Dėkui. Kas tiks, spausdinsime. Parašykite ir daugiau tokių rašinėlių.

Pilėnui. Rašinėlį „Kada fleito garsas plaukia“ gavome. Dėkui. Spausdinsime.

Laumei. Gavome. Dėkui. Pasinaudosime juo kiek vėliau.

Žižmaičiui. Eilėraščius gavome. Dėkui. Kas tiks, spausdinsime. Laukiame daugiau.

Nuo Administracijos

Naujai persitvarko mūsų laikraščio administracija, tad visus mūsų laikraščio prenumeratorius ir skaitytojus prašome atsiųsti tikslius savo adresus. Sodžiuje, kuriame yra didesnis prenumeratorių skaičius, galėtų surašyti vienas visų vardus, pavardes ir atsiųsti mums.

Taip pat prašome ir tuos, kurių vardu siunčiamas didesnis mūsų laikraščio egzempliorių skaičius, atsiųsti ėmėjų ir skaitytojų sąrašus.

Prašome visus paskubėti.

„JAUNIMO DRAUGO“ ADMINISTRACIJA

Viršelį ir vinietes piešė Ant. Butkus.

Eina XII metus 1937 m. vasario m. 19 d. № 6a-7 (140a-1)

JAUNIMO DRAUGAS

VILNIAUS KRAŠTO JAUNUOMENĖS SAVAITRAŠTIS

VASARIO 16-toji DIENA

Daug yra mūsų tautos istorijoje faktų, kurie liudija apie Lietuvos didžią ir garbingą praeitį. Lietuvių tautos atliktus didvyriškus žygius minime su pagarba. Juos apdainavo didžių sielų poetai. Mūsų tautos žygiai davė įkvėpimo, sukėlė, sužadino kūrybines galias ne vienam didžiam poetui. Jie teikia stiprybės ir mums. Pažvelgę Lietuvos praeitin, pasijuntame esą garbingos tautos sūnūs ir dukterys. Kaipo garbingų savo protėvių polikonys, juntame pareigą jų žygius tęsti toliau.

Minėdami vasario mėn. 16 dieną, minime vieną iš didžiausių mūsų tautos istorijos faktų—minime Lietuvos prisikėlimo faktą. Toji diena mums yra svarbi kaipo lietuvių tautos laisvės ir nepriklausomybės paskelbimo diena. Ilgus amžius vergavę svetimiem, tą dieną lietuviai paskelbė pasauliui, kad nori būti laisvi, kurti ir tvarkyti savo gyvenimą nepriklausomai. Tą dieną pareiškė savo tautos valią gyventi savarankiškai.

Šiemet suėjo jau devyniolika metų, kai Lietuvai sušvito laisvė. Devyniolika metų, kai kilnių sūnų pastangomis ir aukomis mūsų tauta prisikėlė naujam gyvenimui. Daug laiko kentėjusi, sunkiai nešusi svetimųjų uždėtą jungą, prisikėlė didžiam kūrybos darbui. Tiek amžių kankinta, tramdyta neišnyko iš gyvųjų tautų tarpo. Iš visų pusių žiauriai svetimų bangų plakama nepaskendo, nedingo. Iškentėjo skaudžiausius smūgius. Gyvenimo audroms nepasidavė. Gyvenimas mums davė kietą vargą, bet lietuvis nepabugo, nenusigando. Kovojo ir laimėjo. Kas kovoja, kas parodo savo stiprybę, parodo, kad nebijo jokių vargų, sunkumų, tas tinka gyvenimui. Tą gyvenimas pripažįsta vertingu ir duoda teisę gyvuoti. Jei lietuvių tauta per tiek laiko neprarado savo charakterio, parodė tiek daug savo dvasinės stiprybės, jeigu atėjus reikalui nesigailėjo pašvęsti brangiausių aukų, tokia tauta yra vertinga ir turi teisę gyventi. Tautos atsparumas yra geriausias laidas, kad ji sugebės atlikti paskirtą gyvenimo uždavinį. Ir štai lietuvių tauta, išgyvenus ilgų ir be galo sunkių istorijos mėginimų laikotarpį, sulaukė, kada išmušė laisvės ir tautų apsisprendimo valanda, kada gyvenimas pašaukė ir mūsų tautą naujam, jau daug anksčiau dainių pranašautam, nepriklausomam gyvenimui, pašaukė didiems ir savarankiškiems kūrybos žygiams.

Didingi mūsų tautos sūnų darbai, kilniausios tautinės idėjos lydimos kovos, nežiūrint sunkiausių sąlygų ir aplinkybių, pastatė Lietuvą į laisvųjų tautų eiles, išgavo teisę būti valstybių šeimos nariu. Nepriklausomybės idėja iš svajonių, rodos, iš nepasiekiamų idealų virto tikrenybe. Šiemet sukako jau devyniolika metų, kai toji idėja buvo realizuota, įgyvendinta.

Devyniolika metų tautos bei valstybės gyvenime — tai trumpas laikotarpis. Bet jis Lietuvai atnešė labai daug. Tai laikotarpis, kuriame lietuvių tauta, atgavus nepriklausomybę, beveik iš nieko labai daug padarė. Per tą laikotarpį suorganizuota valstybė, sutvarkytas administracinis aparatas, sukurtas politinis, kultūrinis ir ekonominis gyvenimas. Karo audros nualintas Lietuvos kraštas ir šių dienų Lietuva — tai du milžiniško skirtumo, vienas į kitą visai nepanašūs vaizdai. Per tą, palyginti, labai trumpą laikotarpį Lietuva parodė, ką gali, sugeba padaryti. Laisvas ir nepriklausomas gyvenimas iškėlė, sužadino lietuvių tautos kūrybines jėgas, kurios gausiai ir labai gražiai pasireiškė visose gyvenimo srityse. Kuriantis Lietuvos valstybei, kai kurie svetimųjų į tą reiškinį žiūrėjo gana pesimistiškai. Manė, kad Lietuva negalėsianti apsaugoti savo nepriklausomybės, nesugebėsianti gyventi laisvai be kurios nors kitos didesnės valstybės globos; tvirtino, kad Lietuva, dar tuomet neturėdama pakankamai nei medžiaginių, nei inteligentinių jėgų, nesugebėsianti tinkamai dirbti kūrybos darbo. Bet Lietuva per tą trumpą laikotarpį pakankamai įrodė, kad ji netik nemenkiau, bet dar kai kuriose srityse geriau už kitas valstybes sugebėjo kurti ir tvarkyti savo gyvenimą. Lietuvių gabumai ypatingai gražiai pasireiškė ūkio bei ekonomijos srityje. Per trumpą laiką sugebėta padaryti didelės reformos. Taip sumaniai buvo tvarkomi Lietuvos piniginiai reikalai, kad lito vertė visuomet buvo pastovi. Ekonominiai bei prekybiniai santykiai sugebėta sudaryti su daugeliu valstybių. Nors Lietuva per tą laikotarpį turėjo ir gana aštrių konfliktų, susikirtimų su kitom valstybėm, savo kaimynėm, rodėsi, kad tai ypatingai atsilieps į ekonominį gyvenimą, bet ir iš šios padėties sugebėta išeiti gana laimingai. Kai kitose šalyse siautė krizė ir ekonominis skurdas, Lietuvoje tie reiškiniai buvo juntami daug mažiau. Siandieną, net lietuviams nepalankūs žmonės tvirtina, kad Lietuva ypatingai sugebanti tvarkyti savo ekonominį gyvenimą. Labai daug padaryta ir kitose srityse. Daug nuveikta kūriant savo tautinę kultūrą. Sugebėta suorganizuoti ir tinkamon aukštumon pastatyti ir kultūrinės įstaigos, pavyzdžiui universitetas, žemės ūkio akademija, konservatorija, daugybė vidurinių ir pradžios mokyklų. Daug sukurta meno, grožinės ir mokslinės literatūros veikalų. Trumpas laisvo gyvenimo laikotarpis, o tiek daug puikiausių darbo ir kūrybos vaisių! Tai geriausias laidas Lietuvos nepriklausomybei.

Anksčiau lietuvių tauta išlaikė stiprybės, ištvermės ir atsparumo bandymus, o šiandieną ji kūrybiniu darbu yra patikrinusi savo gyvavimą kitų valstybių tarpe.

Tais Lietuvos laimėjimais turi džiaugtis viso pasaulio lietuviai.

Augulis.

TAUTOS VALIOS
SKELBĖJAI

Nepriklausomybės aktą paskelbusios Tarybos prezidiumas. Sėdi iš kairės: Valstybės Prezidentas Antanas Smetona ir vysk. Staugaitis. Stovi — J. Šernas ir min. Šaulys.

TAUTOS LAISVĖS ŠVENTĖ

Vasario 16 d. yra brangi lietuvių tautos šventė. Ši diena atnešė lietuvių tautai laisvę. Ji atnešė tą laisvę, dėl kurios protėviai kovojo, kurios tėvai ilgėjosi, dėl kurios jaunuomenė kovon su daug galingesniu už save priešininku stojo. Dėl brangios laisvės kovojo lietuviai knygnešiai, gabendami ir platindami lietuviškus spausdinius. Dėl išsiilgėtos laisvės nebaisios jiems buvo kartuvės ir tamsūs, drėgni kalėjimai, negąsdino jų šaltasis tolimas Sibiras.

Kova dėl laisvės yra kilniausia kova, nes laisvė yra brangiausia Aukščiausiojo dovana žmogui. Tik laisvas būdamas žmogus gali tobulėti, kilti aukštyn. Nelaisvė žemina žmogų. Nepakęsdama priespaudos, belaisvė žmogaus siela skursta, nyksta. Todėl pavergtos tautos nepajėgia ir negali sukurti nei meno nei mokslo kūrinių. Tokios tautos ilgainiui tampa kitiems įrankiu siekti savų tikslų. Tad suprantama, kodėl kiekviena tauta brangina savo laisvę. Netekus laisvės ji dėl jos, nieko nesigailėdama, kovoja.

Lietuviams laisvė yra juo labiau brangi, nes jie buvo jos netekę ir daug triūso, vargo ir aukų padėjo, kol vėl sau ją iškovojo. Ir iš tikrųjų, mūsų praeitis yra geriausias liudytojas, kad mūsų protėviai brangino laisvę ir garbingai ją gynė. Dėl savojo krašto laisvės lietuviams teko daug kovoti su piktaisiais kryžiuočiais. Ir štai, nesenai sukako 550 metų, kai mirė vienas iš didžiausių Lietuvos laisvės gynėjų didysis kunigaikštis Kęstutis. Jis kuone visą savo amžių praleido kovose su kryžiuočiais. Jo dėka žemaičių kraštas išvengė vokiečių vergovės pančių. Kęstutis kovose dėl savojo krašto laisvės įgijo tauriojo riterio vardą ir buvo gerbiamas ne tik savųjų, bet ir priešininkų. Lietuvos valstybė prie Kęstučio sūnaus Vytauto pasiekė didžiausią galybę ir garsą. Po Vytauto mirties mūsų valstybė juo toliau, juo labiau pradėjo silpnėti ir merdėti, kol pagaliau ir visai užblėso.

Ir prasidėjo sunkūs ir žiaurūs vergovės amžiai. Svetimos kojos mindžiojo Lietuvos žemelę, aplaistytą savųjų sūnų krauju, svetimi žmonės šeimininkavo po tą šalį, kur gyveno karžygiškos tautos ainiai...

„Jau daug šimtų metų praėjo, — skundėsi kitados mūsų tautos tėvas d-ras J. Basanavičius, — kaip paliovė Lietuvos giedriose padangėse spindėjus žvaigždelė, kuri mūsų tėvų tėvams švietė; tamsi neperregima ūkana apsiautė mūsų linksmą senovėje žemę; visoki vargai ir sunki, ilga verguvė iš-

dildė iš atminties mūsų paminėjimus laimingesnio ir nevargingo gyvenimo; užmiršome, kuo mes senovėje buvome, ir tik retoje jau dainoje ar pasakoje randi paminklą minavotą iš praeities mūsų... Liko dar kalba mūsų garbinga, apie kurią mes galime drąsiai su mokintu vyru ištarti: „Die Sprache ist unsere Geschichte“ *). Šiaip — viskas pragaišo, o ir tas mūsų vienintelis skarbas — kalba, taipogi nyksta“.

Tačiau sunku užgniaužti savim pasitikėjimą tautoje, kuri ir sunkiausiose valandose nenustoja garbinti savo tautos karžygių. Tokia tauta visados pasisemia jėgų ir vėl drąsiai žengia pirmyn. Sustiprėjo Lietuvos dvasia.

„Kaip aušrai auštant nyksta nakties tamsybė, o kad taip jau prašvistų ir Lietuvos dvasia“! Šiuos kupinus sielvarto ir vilties žodžius d-ras J. Basanavičius ištarė prieš 54 metus. Jiems buvo lemta tapti kūnu.

Prašvitus „Aušrai“, Lietuvos padangėj netrukus suskambėjo Vinco Kudirkos „Varpas“, raginąs visus keltis ir dirbti tautos darbą. Pakirdo daugumas Lietuvių iš miego. Pradėjo lankytis po lietuvos kaimus kun. J. Tumo-Vaižganto „Tėvynės Sargas“. Skatino „Tėvynės Sargas“ budėti lietuvius, nesiduoti rusams pavergti laisvos savo dvasios.

Tuo pat laiku suskamba ir mūsų pranašingojo dainiaus Maironio daina. Ji buvo skambi ir visus kviečianti į darbą, kaip pavasarį vieverselio daina:

> Gražu už tėvynę pavargti, kentėti;
> Palaimintas darbas šalies prigimtos;
> Laimingas, kurs, pradedant aušrai tekėti,
> Su broliais į darbą kaip milžinas stos.

Prižadintos tautos sūnūs stojo į darbą. Tas jų darbas nenuėjo veltui.

Tik sunkiais krauju ir prakaitu apšlakstytais etapais lietuvių tautai buvo lemta kopti į laisvę ir į nepriklausomybę. 1905 metais, nežymiam laisvės spinduliui sužibėjus, Didžiajame Lietuvių Vilniaus Seime formuluojamas autonominių teisių Lietuvai reikalavimas Rusijos imperijos ribose.

Praėjo dvidešimt metų, pasauly daug kas pasikeitė. Brendo lietuvių tautinė sąmonė.

*) Kalba yra mūsų istorija.

Lietuva pamažėl stiprėjo kultūriškai; daugėjo lietuvių inteligentų skaičius. Į Didįjį karą įsivėlusios valstybės visos prisikamavo, nuvargo. Karo veiksmams vykstant Lietuvoje, pastarajai tenka labai daug nukentėti ir moraliai ir materialiai. Atrodė teisinga, kad tokios sunkios, skaudžios Lietuvos aukos privalo turėti tinkamą atpildą.

Vokiečiai, okupavę Lietuvą ir kitus rytų kraštus, nebesitiki karą taip laimėti, kad galėtų prijungti užimtuosius kraštus, o jų paleisti vokiškasis imperializmas nenorėjo, ir dar kaip nenorėjo. Kare dalyvavę karininkai jau buvo numatę ir apsirinkę Lietuvos dvarus, kuriame kuris gyvens. Taigi, karo laimėjimai krypo, matyti, tąja linkme, kad vokiečiai geriausiu atveju galėjo tikėtis pasieksią savo grobuoniškų tikslų, pasilaikyti okupuotus kraštus tik vietos gyventojų pritarimu. Bet kaip tą pritarimą išgauti, kada visi gyventojai dėl karo žiaurumų, skaudžių rekvizicijų ir kitokių sunkių suvaržymų apie vokiečius nė girdėti nenorėjo?

Vokiečiai pradeda rūpintis įvairiais ir nors dirbtiniais būdais, vietos gyventojų palankumui surasti. Sumano pagauti visuomenės veikėjus ant tautinės savimylos, tautinių interesų meškerės. Jie pagaliau, sakosi, nėsą priešingi mėginimams okupuotuose kraštuose kurti valstybinio pobūdžio organizmams (Staatsgebilde), arba bent apsimesti, kad jie tokiems sumanymams nebūtų priešingi. Savaime aišku, kad toki valstybių pavidalai negali daug kuo skirtis nuo pačios Vokietijos, jie privalėtų tapti Vokietijos provincijomis.

Štai kodėl leidžiama 1917 metais rugsėjo mėnesio 18—23 dienomis susirinkti lietuvių visuomenės atstovams į žinomąją Vilniaus Lietuvių Konferenciją savo šalies reikalų svarstyti. Štai kodėl Konferencijos nutarimuose, tarp ko kito, figūruoja, kad būsimoji Lietuvos valstybė, nepakenkdama savo savarankiškam augimui, galės eiti su Vokietija į tam tikrus santykius, kurie bus vėliau nustatyti. Vokiečiams, matyti, rūpėjo tų būsimųjų santykių fiksavimas su valstybe, kuri dar nebuvo atgimusi bei atstatyta.

Ką Vilniaus Lietuvių Konferencija tik paviršutiniškai palietė, tai su visu aiškumu pareiškė Lietuvos Taryba tų pačių metų gruodžio 11

dienos nutarimu. Suformavus Lietuvos Nepriklausomybės skelbimą, antroje savo nutarimo dalyje pasisako, kokia plotme turės plėstis Lietuvos ir Vokietijos santykiai, būtent, kad Lietuva privalės sudaryti su Vokietija amžiną stiprią sąjungą, bazuojamą karo, susisiekimo, muitų bei piniginio vieneto konvencijomis. Po tokiu nutarimu padėjo savo parašus visi Tarybos nariai.

Darydama tokį sunkų pasiryžimą, Taryba tikėjosi, jog bus leista pasiskelbti nepriklausomais, nejuokais pradėti organizuoti valstybės gyvenimą, tai pasitarimuose su vokiečiais buvo pažadėta, tai pagaliau ir savaime suprantama.

Pasirodo, jog čionai skaudžiai apsivilta. Vokiečiai, gavę iš Tarybos raštu pažadų, apie Lietuvos atstatymo darbus nebenorėjo nė kalbėti.

Tuomet Taryba, nepaisydama Vokiečių okupantų prieštaravimo, ryžosi žūt būt skelbti nepriklausomą Lietuvą šia formule:

„Lietuvos Taryba savo posėdyje vasario mėn. 16 dieną 1918 m. vienu balsu nutarė kreiptis: į Rusijos, Vokietijos ir kitų valstybių vyriausybes šiuo pareiškimu:

„Lietuvos Taryba, kaip vienintelė Lietuvių Tautos Atstovybės, remdamos pripažintąja Tautų apsisprendimo teise ir Lietuvių Vilniaus Konferencijos nutarimu rugsėjo mėn. 18 — 23 d. 1917 metais, skelbia atstatanti nepriklausomą Lietuvos Valstybę ir tą valstybę atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis Tautomis.

Drauge Lietuvos Taryba pareiškia, kad Lietuvos Valstybės pamatus ir jos santykius su kitomis valstybėmis privalo galutinai nustatyti kiek galima greičiau sušauktas Steigiamasis Seimas, demokratiniu būdu visų jos gyventojų išrinktas".

Tasai skelbimas tai buvo visos Tautos šauksmas. Tuo savo aktu Taryba paskelbė Nepriklausomą Lietuvos Valstybę.

Kaip matome, mūsų tauta turi didelę ir garbingą savo praeitį, kurioje mūsų prosenįams teko pergyventi nemaža džiaugsmingų, o taip pat ir liūdnų dienų. Kelius šimtmečius laisvai gyvenusi, sukūrusi savo stiprią ir galingą valstybę, vėliau, įvairių istorinių sąlygų verčiama, mūsų tauta nebeteko savo laisvės, savo nepriklausomybės. Pagaliau paskutiniame šimtmetyje pateko į žiaurią rusų vergiją, kuri lietuvius taip suvaržė, kad net spaudą uždraudė.

Taurieji tautos sūnūs, prisimindami garbingą mūsų senovę, neužmiršo, kad lietuviai nėra vergauti gimę, kad jie turi vėl laisvai ir nepriklausomai gyventi. Ir buvo pradėta didelė ir sunki kova, nelygi kova su šimtus kartų stipresniu priešu. Sako, kad lietuviai yra kantri ir patvari tauta. Ir tai buvo tikrai įrodyta sunkioje tautinio atgimimo kovoje, kuri teko vesti su dideliu pasiryžimu ir atkaklumu daugiau kaip pusę šimto metų.

Laisvė ir nepriklausomybė jokiai tautai veltui nėra duota. Ir lietuvių tautos nepriklausomybė tik iškovota buvo nebe svajone, bet gyvenimo tikrove. Šimtai tautinio atgimimo pranašų ir kovotojų dirbo tautos laisvei, nukentėdami nuo prispaudėjų, jų persekiojami, sau geresnio gyvenimo atsisakydami. Tūkstančiai knygnešių ir kitų tautinio atgimimo darbininkų, giliai mylėdami savo tautą, visiškai jai atsidavę, nesigailėjo jai paaukoti ir savo gyvybės.

A.

J. ČEKAUSKAS

Mamytei

Tau ilgos nemigo naktys
Raukšlėmis veidą išvagojo.
Išdžiūvo rankos, vargo prislėgtos...
Motušės mano — sūnaus artojo.
Kas pragyventa — greit užsimiršo,
Kalba tik akys, plaukai pražilę...
Sūnus, kaip uosis, stiepės į viršų
Ir savo mamą karštai pamilo.

Džiaukis, mamyte, sūnaus laukuose
Išaugs daug javo, žiedai kerosis;
Po vargo tavo širdis nurimus
Džiaugsis, o akys sūnumi guosis.
Laukai jo platūs, gražūs gėlynai...
Nė vienas žiedas ten nenuvytęs,
Patys gražieji tau juk pražydo,
Tau, motinėle, dangus nušvitęs.

Pagerbiant Tautos Budintoją

Kiekviena tauta savo istorijoje pergyvena labai sunkias ir pavojingas valandas. Tokios valandos tautos istorijoje pasitaiko, tiesa, labai retai, kartą per kelius amžius. Ir tada gerasis tautos Genijus pasiunčia pavienius asmenis—galiūnus. Šie savo dvasia, geležine valia, ryžtumu ir karšta tėvynės meile pagauna visą tautą ir išveda ją iš pavojingų kryžkelių į platųjį vieškelį, vedantį į šviesią ateitį. Tokie dvasios galiūnai, it pasakų milžinai, suima į savo rankas visą tautos gyvenimą, uždega savo tautiečius galingu, nieko nebijančiu, visas kliūtis nugalinčiu, karštu, it ugnis, didžių žygių troškimu ir pasišventimu už tautos gerovę. Ir lietuvių tautai ne kartą mušė panašios valandos — mirties pavojai. Tada ir mūsų tauta pagimdydavo didvyrius. Tokiu didvyriu buvo Vytautas Didysis, kuris išgelbėjo lietuvius nuo kryžeivių antplūdžio ir sutriuškino jų galią ties Žalgiriu. Antras tautos galiūnas—d-ras Jonas Basanavičius, kuris savo darbu, ryžtingais siekiais pažadino mūsų tautą naujam, laisvam gyvenimui.

Šiemet, minint vasario 16 d. d-ro Jono Basanavičiaus 10-mečio sukaktį, pravartu būtų mūsų lietuviškajam jaunimui nors prabėgomis prisiminti šio didžiojo tautos sūnaus gyvenimą ir nuveiktus jo darbus.

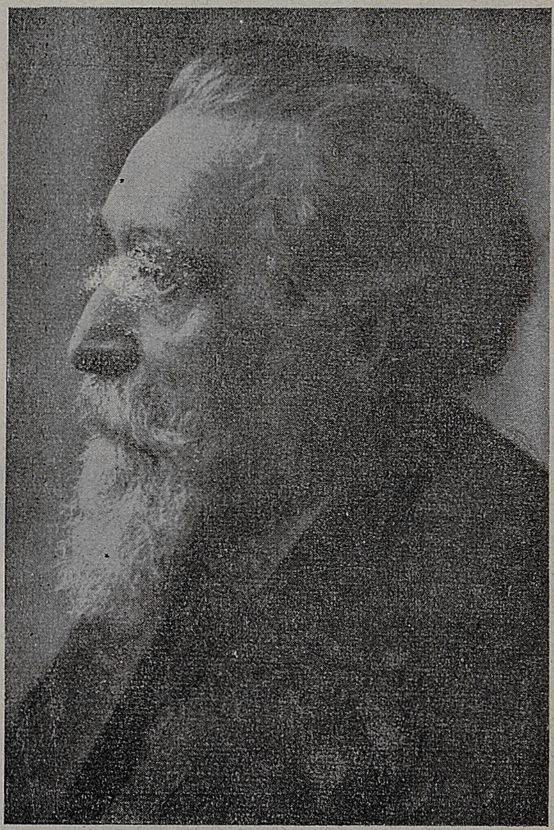
Jonas Basanavičius gimė 1851 met. lapkričio m. 23 d. Ožkabalių kaime, Bartininkų valsčiuje, Vilkaviškio apskrityje, Suvalkijoje. Liūdna ir šiurpu buvo tada mūsų tėvynėje. Rusų žandaras, uždėjęs ant mūsų žemės sunkią savo leteną, spaudė, kaip koks smauglys, mūsų tautą ir čiulpė paskutinius gyvybės syvus. Mažiausias pasipriešinimas buvo „nahaika" ar ištrėmimu į Sibirą slopinamas. Tiesa, nebuvo kam ir priešintis. Nutautėjusi bajorija ir šiaip inteligentai kovojo už svetimus mūsų tautai idealus, garbino nesuprantamus mūsų liaudžiai dievaičius. Ir tik užrūkusiose šiaudinėse pastogėse plakė lietuviška širdis, skambėjo lietuvių kalba ir liaudies daina. Europos šviesuoliai, kalbininkai, istorininkai, etnografai skubėjo į mūsų kraštą rinkti įvairias mūsų tautos senienas, papročius, kalbą, nes, rodėsi, arti jau toji valanda, kada lietuvių tauta bus išbraukta iš gyvųjų skaičiaus... Klaikus nusigėrusio už gautus iš mūsų sodiečių kyšius ruso žandaro juokas nuslopindavo mūsų močiučių sengalvėlių ir mergelių lelijėlių verksmą, kuriuo lydėdavo išvežant iš mūsų krašto į tolimąjį šaltą Sibirą mūsų bernelius. Nieks neskubėjo pagalbon. Tik retas pasigirsdavo užuojautos balsas, kad lietuvių tauta, pagimdžiusi tiek garbingų vyrų turėjusi tokią garsią, didvyrišką praeitį, sukūrusi garsias visame pasaulyje dainas, pasakas, kalbanti seniausia Europoje kalba, turėsianti mirti. Tačiau ir tais laikais buvo garsių žmonių (vokietis rašytojas Krause), kurie yra sakę:

„Negalima užginčyti, kad ilgainiui lietuvių tauta susivienijusi, tūlo išmintingo vyro vedama, rasi, dar įgys naują gyvastį, naują garbę". Toji pranašystė išsipildė. Mūsų tauta pagimdė savo Budintoją d-rą Joną Basanavičių. Jo gimtasis kraštas yra vienas gražiausių ir įdomiausių visoje Lietuvoje. Į Nemuno pusę, šiaurės linkui, tęsiasi plati ir labai derlinga lyguma, gausiai kaimais ir žaliojančiomis giriomis nusagstyta. Į pietus Suvalkų linkui buvo daugiau kalnuotas kraštas. Tenais daugely vietų yra garsūs savo grožiu tarp didžių miškų tyvuliuoją ežerai, vingiuoją į visas puses, plačiai pievose pasidriekę upeliai. Visa tai sudarė nepaprastai gražų vaizdą. O prie to žavingi piliakalniai, garsūs ir amžini mūsų tautos didvyriškų kovų su Kryžeiviais liudininkai, papuošti gražiausia liaudies puošmena — padavimais, dainomis ir pasakomis. Tai veikė nepaprastai stipriai kilnią mažo Jonelio sielą, ugdė jame karštą prie savo krašto prisiryšimą bei norą eiti tų už Lietuvos gerovę ir laisvę kovotojų keliu, užmygusių piliakalniuose ir milžinų kapuose amžinu miegu.

Jono Basanavičiaus tėvas buvo stambus, laisvas (karališkas) ūkininkas, kuris nėjo baudžiavos, o mokėjo tam tikrą mokestį. Basanavičių pavardė, matyti, labai sena, nes randama XIV—XVIII amžiaus Bartininkų bažnyčios metrikų knygose. D-ro Jono tėvas mokėjo skaityti, rašyti, buvo savo kaimynų gerbiamas ir keletą kartų renkamas vaitu.

Jis, puikiai žinodamas savo apylinkės praeitį, visus padavimus, susijusius su vietos piliakalniais, dailiai mokėjo atpasakoti visa tai savo mylimam sūnui, Joneliui. Kūdikystės dienas praleido Jonelis, kaip daugelis ūkininkų vaikų. Pirmąsias mokslo žinias suteikė Joneliui garsūs tais laikais „daraktoriai". Vėliau jis mokėsi Lukšiuose, o 1866 m. įstojo į Marijampolės mokyklos I klasę. Tuomet jis turėjo jau 15 metų. Rusai, po įvykusio 1863 m. lenkmečio, bausdami gyventojus (daugiausia bajorus) už dalyvavimą sukilime, ėmė uždarinėti mokyklas. Marijampolės mokykla nebuvo uždaryta, o tik pertvarkyta į gimnaziją, kur dėstomoji kalba buvo rusų. Be to, buvo įvestos dvi lietuvių kalbos valandos. Tuo rusai norėjo užkirsti kelią lietuvių inteligentijos nutautėjimui. Tam tikslui buvo įsteigta prie Maskvos universiteto lietuviams, baigusiems Marijampolės ar Suvalkų gimnazijas, 10 stipendijų po 300 rublių per metus. Tai buvo nepaprastai svarbus lietuviams reiškinys, kuris užkirto kelią tolimesniam mūsų jaunosios inteligentijos nutautėjimui. Daugelis jautresnių idealistų jaunuolių ėmė stropiai mokintis lietuvių kalbos. Tiesa, pradžioje buvo labai sunku. Neturėta tais laikais nei gramatikos, nemokėta tada taisyklingai lietuviškai rašyti. Lietuvių kalbos pamokos buvo vedamos taip, kad mokytojas su mokiniais versdavo ką nors iš rusų kalbos.

Be to, buvo lyginama kai kurie lietuvių kalbos žodžiai su panašiais graikų ir lotynų kalbų žodžiais. Visa tai veikė karštus Lietuvos jaunuolius, ugdė juose norą pastūmėti lietuvių kalbos mokslą pirmyn ir pažinti savo tautos praeitį. Pavyzdžiui, vyresnis trimis klasėmis už Joną Basanavičių Petras Kriaučiūnas galvojo net apie lietuvių kalbos žodyną ir uoliai rinko žodžius. J. Basanavičių žavėjo garbinga Lietuvos praeitis, atvaizduota didžiojo dainiaus A. Mickevičiaus poemose. Jis skaitė daugelį kartų tuos veikalus ir juos mokėjo bemaž atmintinai. Jonas Basanavičius mokinosi labai gerai. 1869 m. aplankė Marijampolės gimnaziją rusų švietimo ministeris Tolstojus. Ministeriui atvykus į IV klasę, per lotynų kalbos pamoką Basanavičius, geriausias ir gabiausias klasės mokinys, buvęs iššauktas atsakinėti ir už savo puikius atsakymus buvo ministerio pagirtas „mokykis — būsi žmogus". Pagaliau 1873 m. Basanavičius baigia gimnaziją su sidabro medaliu. Jo atestate iš 18 dalykų—12-kos mokėjimas įvertinta labai gerai, o šešių—gerai.

D-ras Jonas Basanavičius. Šių metų vasario mėn 16 dieną sueina 10 metų, kai amžinai užmerkė akis...

Tėvai norėjo, kad jų Jonelis stotų kunigųosna. Tačiau Jonas jautėsi neturįs pašaukimo. Pagaliau tėvai nusileido ir, sukrapštę 100 rublių, išleido Jonelį į platųjį pasaulį toliau mokytis—išminties ieškoti. Pirmoji kelionė Kaunan ir Vilniun palikusi Basanavičiui neišdildomų įspūdžių. Patekęs į Maskvą, mėgino Basanavičius studijuoti istoriją. Metus pasimokinęs, jis pasirinko mediciną, kurią baigė 1879 m., gavęs gydytojo diplomą. Tais laikais lietuvių studentų Maskvoje buvo apie 20—25 iš įvairių Lietuvos kampų. Deja, ne visi buvo susipratę. Retas kuris domėjosi savo gimtąja kalba, rūpinosi savo tautos reikalais.

Maskvoje J. Basanavičius susibičiuliavo su „Algimanto" autorium rašytoju V. Pietariu, kuris taip pat labai domėjosi lietuvių kalba ir net mėgino versti ūkiško turinio knygą, rinko dainas ir t. t. Taip pat J. Basanavičius užmezgė glaudžius santykius su Petrapilio studentais. Šie buvo susibūrę į ratelį ir net leido ranka rašytą laikraštį „Kalvis Melagis". Įžymiausias petrapiliškių tarpe buvo Petras Vileišis, labai daug nusipelnęs lietuvių tautai vyras.

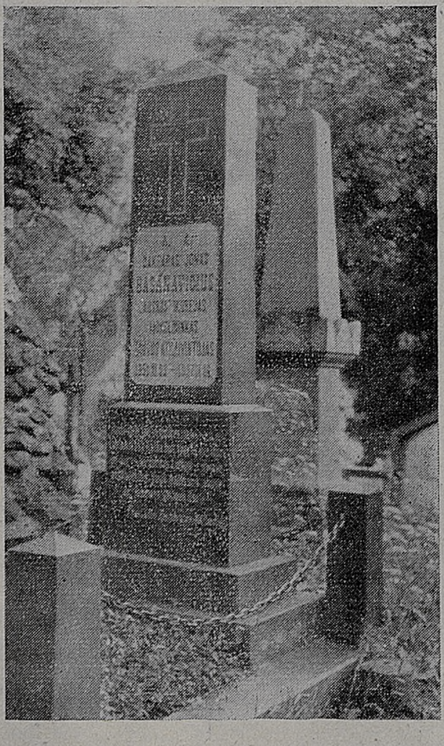
Baigęs universitetą d-ras J. Basanavičius, draugų bulgarų kviečiamas, išvyko į Bulgariją, norėdamas laisvesniu oru atsikvepti ir pasižiūrėti, kaip gyvena kitos tautos.

Būdamas užsienyje jis susipažino su tautinėmis bulgarų ir čekų kovomis. Tai buvo didelis Basanavičiui akstinas pagalvoti apie lietuvių tautos atgaivinimą. Ir čia pamažu, palengva, kažin kur giliai giliai pasamonėje gimė mintis, kad laikraštis galėtų daug padėti budinant tautą iš miego. Tiesa, dar prieš tai rašydavo jis į Rytprūsiuose leidžiamus laikraščius istorinius straipsnius. Ilgainiui buvo Basanavičiaus straipsniai nespaudinami. Mat, per aštriai puolė Basanavičius kryžiuočius ir vėlesniuosius jų įpėdinius vokiečius. Tuo tarpu tie visi laikraščiai „Lietuviška Ceitunga" ir „Naujasis Keleivis" buvo vokiečių valdžios šelpiami. Tad redaktoriai, patekę į tokią keblią padėtį, atsisakė spausdinti Basanavičiaus straipsnius. D-ras J. Basanavičius, surinkęs tam tikslui aukų, 1883 m. išleidžia Rytprūsiuose, Ragainės mieste „Auszrą", kad pasak redaktorių ,,kaip auszrai ausztant nyksta ant žemės nakties tamsybė, o kad taip jau prašvistu ir Lietuvos dvase". Basanavičiaus kilnus troškimas išsipildė. Knygnešių būriai paskleidė po visos Lietuvos kampelius „Aušros" spindulius; šie gi varė tamsą ir atvėrė ne vienam, ligšiol miegančiam tautiečiui akis.

„Aušros" nuopelnai mūsų atgimimo istorijoje yra milžiniški. „Aušra" veikė nepaprastai stipriai kiekvieną lietuvį inteligentą. Net tie, kurie buvo išsižadėję lietuvybės, „Aušrą" pasiskaitę, susiprasdavo ir tapdavo karštais patrijotais. Kad taip buvo, liudija pats Vincas Kudirka — Didysis varpininkas: „Gavau Nr. 1 „Aušros". Ėmiau skubiai vartyti ir... atsistojau, nuleidau galvą, nedrįsdamas pakelti akių... rodos, girdėjau Lietuvos balsą, sykiu apkaltinantį ir atleidžiantį: O, tu paklydėli, kur iki šiol buvai? Paskui pasidarė man taip griaudu, kad apsikniaubęs ant stalo apsiverkiau. Gaila man buvo tų valandų, kurios nesugrąžintinai išbrauktos tapo iš mano gyvenimo, kaip lietuvio, ir gėda, kad taip ilgai buvau apgailėtinu paklydėliu... Po to pripildė mano krūtinę rami, smagi šilma it, rodos, naujos pajėgos pradėjo rastis... Pajutau save didžiu, galingu: pasijutau lietuviu esąs"...

„Aušra" ėjo 3 metus. Po to ji sustojo. Bet pradėtas Basanavičiaus darbas nenuėjo veltui. Nustojus „Aušrai" šviesti, suskambėjo galingas „Varpo" balsas, pasiekęs visus Lietuvos kampus, kampelius ir kviesdamas visus keltis...

UŽ DIDŽIUS ŽYGIUS

Tarp didžiulių ir puošnių Rasų kapinėse paminklų stovi kuklus D-rui J. Basanavičiui pastatytas paminklas, kuris biloja apie garbingus ir didelius jo darbus,

1905 m. d-ras Jonas Basanavičius, po viso amžiaus ketvirčio bastymosi po svetimus kraštus, sugrįžo į Lietuvą ir čia išgyveno iki savo mirties. Šalia spaudos Basanavičius uoliai dalyvauja visuomeniškame gyvenime. Jis, pasinaudodamas vykstančia Rusijoje suirute, rašo platų memorialą ir įteikia jį rusams 1905 m. lapkričio 15 d. Memoriale jis reikalauja suteikti lietuvių tautai autonomiją. 1905 m. gruodžio 4 dieną jis, savo artimų draugų padedamas, šaukia Didįjį Vilniaus Seimą, per kurį pirmą kart buvo iškeltas Lietuvos nepriklausomybės klausimas. Jo rūpesniu buvo įsteigta 1907 m. Lietuvių Mokslo Draugija, suvaidinusi ir tebevaidinanti milžinišką mūsų kultūriniame gyvenime vaidmenį. Vokiečių okupacijos metu Basanavičius rašo platų Lietuvos nepriklausomybės reikalu memorialą. Pagaliau 1917 m. jis išrenkamas tautos tarybon, kurios nariams buvo lemta 1918 m. vasario 16 d. pasirašyti po Lietuvos Nepriklausomybės aktu. D-ras Jonas Basanavičius pirmas lietuvių pasakė Lietuvą esant laisvą. Ir tuomet didžiausias Jo gyvenimo tikslas buvo atsiektas.

Praėjus 9 metams nuo Lietuvių Tautos nepriklausomybės atgavimo, Patriarkas d-ras Jonas Basanavičius užmerkia akis amžinam po taip darbštaus ir vaisingai praleisto gyvenimo poilsiui. Kiekvieną vasario 16 dieną, kiekvienoje vietoje, kur nors ir viena lietuviška širdis plaka, visur prisimenama d-ras Jonas Basanavičius ir jo nuveikti milžiniški mūsų tautai darbai.

Iškovojo jis tautai laisvę ne kardu, bet knyga. Jo pavizdys sujudino visus merdinčios tautos sūnus. Pasak B. Sruogą, iš mažo, mažiau negu iš mažo, — iš nieko prasidėjo vėtra—sujūriavo tauta, prasidėjo kūryba, prasidėjo tautos susipratimas ir sąmonėjimas. Ir šit praslinko dvi trys dešimtys metų — ir Basanavičiaus pradėtas kultūros darbas davė tautai ir materialinę—fizinę stiprybę... Basanavičius, sužadinęs tautos atgimimą, ilgus likusius savo gyvenimo dešimtmečius paskyrė tam atgimimui stiprinti“. Baigiant šį d-ro J. Basanavičiaus gyvenimo ir darbų aprašimą, tenka palinkėti visam mūsų lietuviškajam jaunimui žengti šio mūsų didžiojo tautiečio eitu keliu.

V.

PALUŠEVIČIUS JUOZAS

Žiema

Slenka liūdnos žiemos dienos,
Tartum, debesys juodi,
Sniegais pridengtos rugienos —
Vėją kaukiantį girdi.

Troboj duzgia vis ratelis
Ilgais žiemos vakarais,
Ir pilkas linų kuodelis
Virsta plonais verpalais.

Seka pasakas senelis
Apie užbūrtas pilis,
Snaudulys blakstienas spaudžia —
Artinas gili naktis.

Sesių dainos liūdnai skamba
Apie tolimus laikus,
Apie rūtas jų darželiuos,
Pievas, lanką ir miškus.

Viskas tylsta, šviesa smilgsta,
Miegas supa jau visus,
Vėjas kaukęs nenurimsta,
Trankos kaip žvėris baisus.

Amerikos Lietuviai ir Lietuvos Nepriklausomybė

Kai antroje 19-tojo šimtmečio pusėje, po baudžiavos panaikinimo, lietuvių valstiečiai pradėjo masiniai emigruoti Amerikon, daugelis lietuvių patriotų tą reiškinį labai neigiamai vertino. Nes kaip gi? Dešimtys ir šimtai tautiečių palieka savo kraštą ir važiuoja kažin kur už vandenyno, svetimon šalin, kur gresia neišvengiamas nutautimas. Be to, važiavo ne kokie nors paliegėliai ar nevalos. Važiavo žmonės apsukrūs, pilni energijos, sveiki ir drūti, kaip žaliukai, kurie užuot tėvynei atidavę savo jėgas, vežė jas svetimiesiems. Bet kas ten juos galėjo sulaikyti. Kai kurie, tiesa, bėgo Amerikon rusų valdžios persekiojami, daugumas tačiau važiavo geresnio gyvenimo ieškoti. Jono Žiliaus apskaičiavimais 1899 metais buvo jau Amerikoje apie 275.000 lietuvių. Dabar visoje Amerikoje priskaitoma apie 800 tūkstančių lietuvių. Iš tikrųjų tačiau Amerikon išvyko žymiai daugiau lietuvių.

„Aušros“ pasirodymas 1883 m. smarkiai paveikė ir Amerikos lietuvius, kurie dar smarkiau pradėjo spirtis svetimųjų politikai. 1884 m. atvyksta Amerikon dr. J. Šliūpas, kuris pradeda visokiais būdais dar labiau kelti lietuvių išeivių tautinį susipratimą. 1889 metais išvyksta Amerikon ir kunigas Aleksandras Burba. Jie abu išvien beveikdami, nors vienas buvo laisvamanis, o antras kunigas, pradeda steigti vieną po kitos lietuviškas parapijas. Ėmus steigti lietuvių parapijas, pradėjo dygti taip pat Amerikoje daugybė lietuviškų organizacijų. Pradeda eiti lietuviški laikraščiai, pradedama galvoti apie visų Amerikos lietuvių susivienijimą.

„1890 m. Amerikos lietuvių spaudoje siūloma leisti Amerikoje anglų kalba laikraštis, kuris aiškintų pasauliui Lietuvos skriaudas, bet Lietuvos inteligentai šio sumanymo nepalaikė“ [1]).

„1891 metais gegužės 5, 7 ir 15 d. Baltimorėje rengiami mitingai „prieš maskolių terionybes Lietuvoje“. Kalbėjo dr. Cohn, kun. A. Burba ir dr. J. Šliūpas; kalbos išspausdintos angliškai ir išsiuntinėtos į pasaulį“ [2]).

„1894 metais sausio mėn. visose kolonijose ėmė steigtis komitetai protestams prieš Rusiją dėl Kražių skerdynių, o kovo mėn. jau visur lietuviai surengė gedulingą skerdynių minėjimą ir kėlė protestus. Nors sumanymas kreiptis į carą besiartinančio jo vainikavimo proga dėl palengvinimų lietuviams, ypačiai dėl spaudos grąžinimo po karštų ginčų buvo atmestas, bet jis pateko į Amerikos lenkų spaudą, iš kur paplito Europos lenkų ir prancūzų spaudoje“ [3]).

Toliau rašoma:

„1905 metais steigiami Amerikos lietuvių tarpe komitetai Lietuvos revoliucijai remti. Susivienijimas Lietuvių Amerikoje (SLA) ir kitos Amerikos lietuvių organizacijos susirūpina būsimuoju 1910 m. Jungtinių Am. Valstybių gyventojų sąrašu, kad lietuviai būtų rašomi lietuviais, ne „rusais, vengrais“, ar kitais, kaip pirma. 1906 m. Filiadelfijoje įvyksta pirmas Amerikos lietuvių suvažiavimas, kuris išrenka Centralinį Komitetą revoliucijai aukoms rinkti. Wilkes—Barre įvyksta lietuvių katalikų (SLA) kongresas, kuris taip pat taręsis ne tik Amerikos lietuvių, bet ir bendrais lietuvių tautos reikalais. SLA suvažiavimas eina šūkiu „Laisvė Lietuvai“. Kyla reikalavimas judinti Vilniaus universiteto klausimą. 1905—1907 m. Lietuvos socialdemokratų partija gavo iš Amerikos lietuvių apie 10.000 dolerių revoliucijai, kovai su caro valdžia. 1907 m. Susivienijimas Lietuvių Rymo Katalikų Amerikoje įveda Tautos Fondą, iš kurio kasmet remiami Lietuvos katalikiški ir tautiniai reikalai („Saulės“ namai, „Žiburio“ draugija, „Ryto“ draugija, Lietuvių mokslo ir Dailės draugijos Vilniuje ir t.t.)... 1908 — 1909 m. SLA skiria pinigų ne tik vadovėliams leisti ir kitiems tokiems dalykams, bet ir būsimam jau Vilniaus universitetui!“

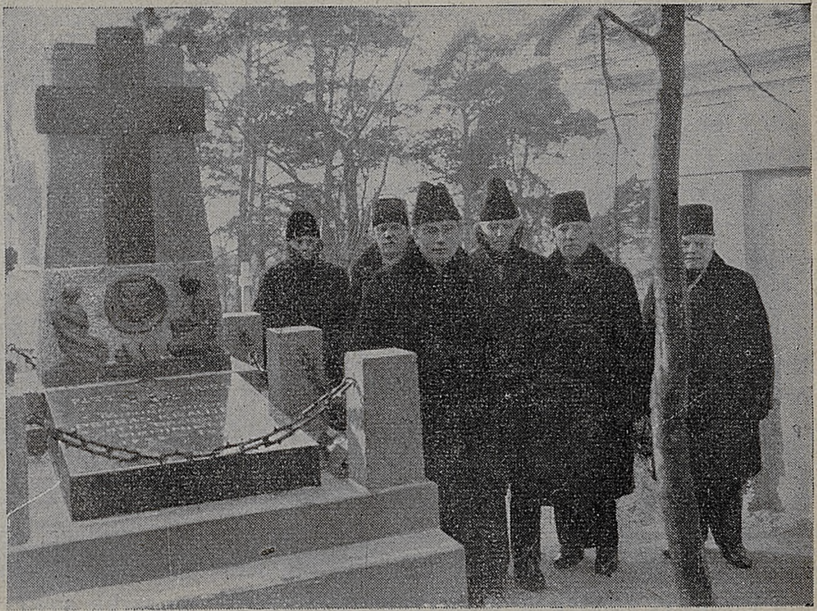
---

[1]) Žiūr. „Lietuviškoji Enciklopedija“ — „Amerikos lietuviai“.

[2]) Ten pat.

[3]) Ten pat.

PRIE VEIKĖJO KAPO

Š. m. sausio mėn. 30 d. Šv. Petro ir Povilo kapinėse buvo pašventintas kun. prof. P. Kraujeliui, ilgemečiui „Ryto" D-jos pirmininkui ir visuomenės veikėjui paminklas, kurį matome šioje nuotraukoje. Prie paminklo dabartinė „Ryto" valdyba. Iš kairės: R. Mackevičius, K. Stašys, kun. K. Čibiras, (pirmininkas), dir. M. Šikšnys, V. Budrevičius ir J. Budzeika („Ryto" raštinės vedėjas).

Prasidėjus Didžiajam karui, lietuvių išeiviai dar labiau susirūpino Lietuvos likimu. Sukruto spauda ir visų krypčių organizacijos. Nors iš pradžių neaišku buvo, katra pusė laimės karą, bet Amerikos lietuviai iš karto rišo savo viltis dėl Lietuvos ateities su santarvininkių valstybių laimėjimais.

1914 m. 21—22 dienomis Čikagoje įvyko politinis seimas, sušauktas bendro Komiteto, sudaryto katalikų ir tautininkų. Tačiau, kadangi tų pačių metų spalių mėn. pradžioje rytinių valstybių tautininkai išvien su socialistais šaukė Naujorke kitą politinių seimą, tad Čikagos Seime dalyvavo tik dalis tautininkų. Seime pareikalauta Lietuvai politinės autonomijos (savivaldos, nes nežinota, katra pusė laimės, todėl reikėjo atsargiai elgtis — Alm.), paremtos plačiai suprastu etnografiniu principu, reikalauta prijungti prie Lietuvos Mažąją Lietuvą ir Suvalkų guberniją. Išreikšta užuojauta kaimynų tautoms: lenkams, gudams, ukrainiečiams jų pastangose atgauti savo laisvę. Pareikalauta taip pat, kad į Pokarinį Taikos Kongresą būtų įsileisti ir Lietuvos atstovai. Išrinkta delegacija į Vašingtoną rūpintis ten diplomatiniu keliu patogiu momentu gauti Amerikos Jungtinių Valstybių užtarimą Lietuvos reikalu. Tolimesniam veikimui sukurtos dvi organizacijos: Tautos Fondas (iš tikrųjų tik atnaujintas seno Tautos Fondo veikimas — Alm.), kuris turėjo rinkti aukas Lietuvos šelpimui ir jos kovai už laisvę, ir Tautos Taryba, vyriausia politinė amerikiečių organizacija, kurią turėjo sudaryti atstovai iš visų didžiųjų centralinių organizacijų. Tačiau šiai tarybai nepasisekė sujungti visas sroves politinei kovai už Lietuvos laisvę, nors tam pastangų buvo dėta. Mat, katalikai daugiau turėjo centralinių organizacijų ir būtų buvę Taryboje daugumoje [4]).

1917 metais, kaip rašo K. Gineitis [5]), Amerikos lietuviai viešai ir drąsiai pareiškė plačiajam pasauliui, kad Lietuva nori būti nepriklausoma valstybė. „Tais metais Amerikos lietuvių atstovai, drauge su kitų pavergtų tautų atstovais, istorinėje Filiadelfijos Nepriklausomybės salėje, kur buvo paskelbta ir Jungtinių Amerikos valstybių nepriklausomybė, pasirašė Nepriklausomybės deklaraciją. Tomas Naruševičius ir kun. J. Žilius, bebūdami Amerikoje, pagamino ilgą memorandumą apie Lietuvos troškimus, kuris buvo įteiktas prezidentui Vilsonui prieš jam važiuosiant į Paryžių. Žymiausiems valdžios žmonėms ir visų valstybių pasiuntiniams Vašingtone dr. J. Šliupas su T. Naruševičium išdalino tą memorandumą asmeniškai. Paskui Amerikos kon-

[4]) Žiūr. kun. prof. F. Kemėšio strapsnį: „Amerikos lietuvių kova už Lietuvos laisvę" knygoje: „Pirmasis Nepriklausomos Lietuvos dešimtmetis" 1930

[5]) Žiūr. jo knygą: „Amerika ir Amerikos lietuviai" 1925 m.

gresas (arba seimas) šito memorandumo atspausd no 100.000 egzempliorių. Vis tai buvo pirmieji vieši dokumentai, primeną pasauliui, kad Lietuva yra, kad ji yra pasiryžusi būti laisva. Tie dokumentai nemažai pagelbėjo ir mūsų delegatams Versalio derybų metu".

„1918 metais kovo mėnesį įvyko Naujorke visuotinis Amerikos lietuvių seimas, kuriame dalyvavo apie 2000 delegatų. Jis padarė didelio įspūdžio Jungtinėse Amerikos Valstybėse, nuolat kalbėdamas apie Lietuvos nepriklausomybę [6]).

Kun. prof. Kemėšis rašo, kad susitarius minėtame seime katalikams ir tautininkams (socialistai nedalyvavo), buvo sudarytas bendras egzekutyvinis (vykdomasis) komitetas, turėjęs paskui bendrą atstovybę Vašingtone ligi Lietuvos valstybės atstovybės įsikūrimo.

Tais pačiais, t. y. 1918 metais geg. mėn. 2 d. Lietuvių Egzekutyvinis komitetas išgavo Lietuvių Tarybai pasimatymą su Vilsonu, kuris pasikalbėjime su lietuvių delegatais pareiškė, atsižvelgsiąs į Lietuvos likimą.

1921 metais geg. mėn. 31 d. Amerikos lietuviai įteikė Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentui Hardingui prašymą dėl Lietuvos valstybės pripažinimo de jure. Prie prašymo buvo pridėta milijonas parašų, kurie sudarė iš viso 140 knygų.

1916 metais Amerikos lietuvių delegatai dalyvavo lietuvių konferencijoje Lozanoje, Šveicarijoje. Katalikams atstovavo dr. J. Bielskis ir V. Bartuška. Tautininkams—R. Karuža.

Kalbant apie Amerikos lietuvių žygius kovose už Lietuvos laisvę, reikia šis tas pasakyti ir apie lietuvių išeivius, tarnavusius Jungt. Amerikos valstybių kariuomenėje. Taigi daugelis Amerikos lietuvių, prisiklausę Vilsono obalsių dėl mažųjų tautų apsisprendimo, stojo savanoriais į Amerikos armiją, norėdami tuo būdu padėti ir savo tėvynei. Iš viso Amerikos kariuomenėje ir laivyne tarnavo apie 40.000 lietuvių.

„Tuojau po karo grįžę iš Prancūzijos ir Reino krašto lietuviai veteranai buvo veiklūs ir sukūrė kelias organizacijas. Lietuvai pradėjus ginklu gintis nuo okupantų, Amerikoje ėmė organizuotis „Lietuvių laisvės sargai" ir „Amerikos lietuvių brigada". Susidarė apie 40 organizacijos kuopų. Kai atėjo laikas vykti, apie 500 Amerikos lietuvių nuvyko Lietuvon ir stojo Lietuvos kariuomenėn, kur tarnavo įvairiose dalyse [7]).

1926 metais buvę kariai atgaivino savo veikimą. 1930 Vytauto Didžiojo metais vasario 16 d. Neujorke įvyko pirmasis karių seimas, kuris įsteigė vadinamąjį Amerikos lietuvių legijoną.

Štai kaip legijono konstitucija apibūdina organizacijos tikslus:

„Suprasdami savo tautiškas ir pilietiškas pareigas, mes jungiamės sekantiems tikslams siekti:

Ištikimai palaikyti ir ginti Jungtinių Amerikos Valstybių konstituciją; ugdyti ir įamžinti pagarbą savo lietuviškai kilmei ir tautai; išlaikyti atminimą mūsų dalyvavimo didžiajame kare ir karuose dėl Lietuvos Nepriklausomybės; kelti asmeniškų pareigų visuomenei, valstybei ir tautai supratimą; siekti taikos ir geros valios pasaulyj; saugoti ir perduoti savo ainiams teisingumo, laisvės ir demokratybės principus; jungti lietuvių kilmės ginklo draugus ir buvusius Jungtinių Am. Valstybių kariuomenės ir karo laivyno kaip ir Lietuvos kariuomenės karius".

Amerikos Lietuvių Legionas yra civilinė organizacija.

Taigi, kad ir nutauto lietuvių išeivių dalis, dauguma tačiau veikliai dalyvavo drauge su visa lietuvių tauta kovose už Lietuvos laisvę. Amerikos lietuviai padėjo Lietuvai atsistatyti ne tik politiškai, bet ir ekonomiškai, teikdami medžiaginę pagalbą, daugiausia pinigų pavidalu. Amerikos lietuviai rėmė piniigais Lietuvą ne tik besiorganizuojant valstybei, jie gausiai rėmė ir Nepriklausomą jau Lietuvos valstybę, josios pramonę ir prekybą. Apskaityta, kad prekybos ir pramonės įstaigoms Lietuvoje Amerikos lietuviai yra sudėję apie 2 milijonus dolerių. Amerikos lietuviai pirmieji savo tėvynei padėjo, suteikdami vadinamąją laisvės paskolą, kuri dar tik prieš keletą metų pradėta grąžinti.

Alminas.

---

[6]) „Amerika ir Amerikos lietuviai".

[7]) Žiūr. K. R. Jurgėlos straipsnį: „Amerikos lietuvių legijonas" knygoje — „Pasaulio lietuviai" Kaunas, 1935 m.

KAUNAS GROŽĖJA

Pastaruoju laiku Kaunas sparčiai auga ir gražėja. Statoma daug gražių, moderniškų namų. Čia matome vieną Kauno gatvę, kuri yra asfaltuota, lygi, kaip sta'as. Policininkas vairuoja judėjimą.

Ispanijos įvykiai ir tarptautinė politika

(Pradžia 5 (139) Nr.)

Ispanijos valdomos žemės Maroke yra svarbios ekonominiu, komunikaciniu ir strateginiu atžvilgiu. Kaip pati Ispanija, tarp ir jos kolonijos yra turtingos geležimi, kurios kitose valstybėse trūksta. Bet nemažiau jos yra svarbios ir kitais atžvilgiais. Prieš Didįjį karą tarp Europos, Brazilijos, Uragvajaus ir Argentinos pradėjo vystytis prekyba. Susisiekimas laivais buvo, palyginti, dar negreitas. Kilo mintis vakarine Afrikos dalimi iš Tangero (miestas Afrikos šiaurėje) nutiesti gelžkelį į Senegalio kraštą (vakarinėje Afrikos dalyje). Tokiu būdu kelias iš Europos per Afriką, o iš čia į Pietų Ameriką būtų žymiai trumpesnis ir greičiau atliekamas. Ryšium su tuo ispanų inžinierius Ibaneza de Iberos projektavo po Gibraltaro sąsiauriu iškasti geležinkeliui tunelį, kuris jungtų Europą su Afrika. Tais planais ypatingai buvo suinteresuoti vokiečiai. Jų pramonė prieš Didįjį karą labai pakilo. Reikėjo plėsti prekyba, ieškoti savo prekėms naujų rinkų, naujų patogesnių susisiekimui kelių. Pramonės ir prekybos srityje Vokietija norėjo pradėti konkurenciją su Anglija.

Vokietija turėjo ir kitų tikslų. Afrika turėjo pasidaryti ta baze, iš kur galima būtų skverbtis, daryti ekspansiją į Pietų Ameriką. Tie tikslai jungėsi su vokiečių emigracine politika. Prieš Didįjį karą vokiečiai labai emigravo į Braziliją. Kai kuriuose Brazilijos štatuose*), kaip Santa Catharina ir Rio Grande de Sul jau tiek daug buvo vokiečių, kad jie čia jautėsi, kaip Vokietijoje. Šiuos du Brazilijos štatus vokiečiai vadindavo „deutscher Volksboden" (vokiečių žemė). Vokiečiai manė, kad tie štatai greitai pasidarys Vokietijos kolonijomis. Bet Didysis karas Vokietijos planus buvo išardęs. Tačiau vokiečiai iš Brazilijos štatų niekur neemigravo. Jų ir dabar ten yra labai daug. Ir štai pastaruoju laiku Vokietija atsigavo, žymiai sustiprėjo. Vokietija prieškarines savo svajones jau pradeda mėginti realizuoti, įgyvendinti. Vokiečiai mano, kad tie du štatai turėsią būti Vokietijos kolonijomis, tik reikią kokiu nors būdu su jais palaikyti tampresni ryšiai.

Šiandieną projektas tiesti vakariniu Afri-

*) Braziliją sudaro 20 štatų arba savarankiškų autonominių valstybėlių. Panašiai kaip ir Jungtinės Amerikos Valstybės.

kos žemyno pakraščiu gelžkelį pasidarė neaktualus, nes ištobulėjo susisiekimas garlaiviais. Bet atsirado nauja susisiekimo priemonė—aviacija. Ši susisiekimo priemonė taip pat reikalauja tam tikrų sąlygų. Žinoma, juo geresnės sąlygos, juo geriau ji vystosi, tobulėja. Tarp Vokietijos ir Brazilijos lėktuvai gali skraidyti tik tuomet, kai šiltas yra oras*). Vadinasi, per ištisus metus Vokietija su Brazilija negali palaikyti susisiekimo. Tuo tarpu tarp Ispanijos ir Maroko susisiekimas būna per ištisus metus. Vokietija taip pat prekybos srityje lėktuvais norėtų pradėti konkurenciją su Prancūzija. Kadangi didesnė Maroko dalis yra Prancūzijos rankose, tai jos lėktuvai iš Maroko gali lengvai susisiekti su Pietų Amerika. Vokietijai jau daug sunkiau. Todėl ji, įsikišdama į Ispanijos karą ir stengdamasi įsistiprinti Maroke, nori sudaryti patogias sąlygas savo aviacijai.

Karą laimėjus Frankui, gal vokiečiams ir kliūtų kai kurios Ispanijos žemės Maroke, kaip Ifni ir Rio de Oro, nes šios yra visiškoje ispanų, o dabar sukilėlių valdžioje. Bet vokiečiai vien tomis žemėmis nesitenkina. Jie norėtų taip pat gauti iš ispanų koloniją Rifę, kuri yra visai prie Gibraltaro sąsiaurio. Tačiau šioji kolonija nėra visiškoje ispanų valdžioje. Ji yra pavesta tik Ispanijos protektoratui, globai. Ispanija pati viena be Anglijos ir Prancūzijos žinios neturi teisės Rifės pavesti Vokietijos protektoratui. Anglija ir Prancūzija, norėdamos patikrinti laisvą kelią per Gibraltaro sąsiaurį, 1923 m. demilitarizavo Tangero miestą ir apylinkę. Padarė jį tarptautiniu, patikrino, kad ten niekas nelaikys kariuomenės ir nestatys tvirtovių. Rifė, kaipo artimiausia šalis prie Tangero, taip pat turėjo būti demilitarizuota ir padaryta tarptautine. Bet Anglija ir Prancūzija šį kraštą pavedė Ispanijos globai, tikėdamos, kad ši, būdama, palyginti, silpna, vistiek Rifėje tvirtovių nestatysianti ir kariuomenės nalaikysianti.

Partaruoju laiku pradėjus vokiečiams stiprintis Rifėje, Prancūzija ir Anglija pakėlė triukšmą. Mat, atidavus Rifės protektoratą Vokietijai — didelei ir stipriai valstybei, atsirastų rimto pavojaus Prancūzijai ir Anglijai. Rifė būtų labai patogi vieta, iš kur galima būtų veržtis į kitus kraštus. O čia kaip tik pašonėje ir Prancūzijos kolonijos—Marokas ir Alžyras. Žinome, kad viena iš svarbiausių Anglijos kolonijų yra Indija. Anglai su ta kolonija susisiekia Viduržemio, Raudonosiomis ir Arabijos jūromis. Paėmus vokiečiams Rifę, nesunku būtų pagrobti ir netoli esantis Tangeras, o kieno rankose būtų šie du be galo svarbūs strateginiai punktai, tas gali paimti ir Gibraltarą. Tokiu būdu Vokietija, pasitaikius progai, galėtų Anglijai uždaryti kelią į Indiją. Anglija turėtų lenktis prieš Vokietiją. Aišku, kad tuomet Vokietija atgautų visas savo kolonijas, prarastas po Didžiojo karo daugiausia Anglijos naudai. Savaime suprantama, kad Anglija negali su tuo sutikti. Prancūzija taip pat negali į tai nekreipti domės. Bet Vokietija savo laimės mėgina ieškoti. Štai neseniai buvo pasklydusios žinios, kad vokiečiai jau nuo seniau mėginą įsistiprinti Rifėje. O pastaruoju laiku į Ceutą, vieną iš svarbiausių Rifės miestų buvo atvykusi vokiečių kariuomenė. Tačiau tiems vokiečių žygiams pastojo kelią Prancūzija ir Anglija. Į tuos vokiečių mėginimus, matyt, nevisai palankiai pažiūrėjo ir Italija. Mat, Gibraltaro sąsiauris yra svarbus ir Italijai. Juk pro čia italai gali išplaukti į Atlanto vandenyną. Pro Gibraltarą italai veža 57 % prekių, kurias importuoja iš kitų šalių. Šiandieną Italija turi skaitytis su Anglija, nes šios rankose Gibraltaras, o tuomet turėtų lenktis ir prieš Vokietiją. Italai, žinoma, negali sutikti, kad ateityje ji būtų priklausoma nuo vokiečių malonės. Jei vokiečiai nesulaikytų savo veržinosi į Rifę, tai greičiausia ir Italija stotų prieš Vokietiją. Tai, žinoma, gerai jaučia ir vokiečiai. Todėl prieš Prancūziją ir Angliją pradėjo teisintis, aiškintis ir tvirtinti, kad jie visai nemaną veržtis į Rifę, o Italijoje taip pat gal ryšium su tuo atsidūrė Georingas, juo labiau, kad Italija pradeda šlietis prie Anglijos. Kaip matome, tarp Vokietijos ir Italijos šalia bendrų tikslų atsiranda ir visai skirtingų.

St. M.

*) Mat, kai šalta, apšąla lėktuvas ir negali skristi.

KARŽYGIO MIRTIS

Kovų metu už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę vienas iš pirmųjų žuvo karininkas Juozapavičius, kuris, 1919 metais bevadovaudamas pirmajam Lietuvos kariuomenės pulkui, garbingai apgynė Alytaus miestą nuo besiveržiančių bolševikų. Begindamas žuvo ant Alytaus tilto.

Lietuvos Valstybės miestai

Alytus

Kas Alytaus miestą yra įkūręs, žinių nėra. Pasak Lietuviškoje Enciklopedijoje esamas žinias, Alytaus, kaip ir daugelio Lietuvos miestų, pradžia esanti amžių glūdumose. Tik tiek težinoma, kad dabartinėje Alytaus miesto vietoje Algirdo laikais buvusi medinė pilis, kuri kartu su Merkine ir kitomis pilimis paliai Nemuną tuomet sudariusi pirmutinę Lietuvos apsaugos liniją nuo kryžiuočių puolimų.

Kadangi pro Alytų eidavo svarbiausi keliai, tai kryžiuočiai, bežygiuodami į Vilnių, dažnai Alytų užpuldavo ir apiplėšdavo jo apylinkės gyventojus. Lietuviai stengdavosi gintis. Atsitikdavo, kad ties Alytumi kryžiuočiai turėdavo grumtis ne vien su lietuviais, bet ir su savo talkininkais. Mat, kryžiuočiai būdavo labai žiaurūs. Nors sakėsi einą į Lietuvą platinti katalikų tikėjimą, bet daugiausia pasitenkindavo vien plėšimais. Toks kryžiuočių elgesys jų talkininkams nepatikdavo ir dėlto įvykdavo jų tarpe susirėmimai. Vienas toks. kryžiuočių ir jų talkininkų anglų susirėmimas Alytuje buvo 1392 m.

Alytaus miestas stovi abejose Nemuno pusėse. Kryžiuočių laikais vakarinė dalis negalėjo augti, nes ji dažnai būdavo sugriaunama. Rytinė miesto dalis sunkiau buvo užpulti ir todėl ji ilgiau išsilaikydavo. Bet kai 1410 metais kryžiuočiai ties Žalgiriu buvo sumušti, Alytus laisviau ėmė gyvuoti ir plėstis. Po to smarkiau ėmė augti vakarinė dalis. Ji ir dabar yra didesnė.

Rusų okupacijos laikais Alytus pasidarė labai svarbus susisiekimo centras. Čia buvo suspiesta daug kariuomenės ir išvestas į Gardiną geležinkelis.

Dabar Alytus yra apskrities miestas. Jame gyventojų yra apie 8.000. Čia yra apie 230 prekybos įmonių ir apie 30 smulkių dirbtuvių ir pramonės įstaigų. Kultūros švietimo įstaigos: Aukštesnioji miškininkystės mokykla, Valstybinė gimnazija, žemesnioji žemės ūkio mokykla, vidurinioji žydų mokykla, ligoninė ir keli šimtai čia ir apylinkėj pradžios mokyklų. Iš atskirų organizacijų, kurios nepriklauso Kauno centralinėms organizacijoms, yra Žemės ūkio draugija, kuri apskrityje turi keliolika skyrių.

Kovų už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę metu Alytus suvaidino istorinį vaidmenį. 1863 m. Alytaus apylinkėje buvo smarkus susirėmimas su rusais, kurie buvo lietuvių išvaikyti. 1919 metais Alytuje organizavosi pirmasis Lietuvos kariuomenės pulkas, kuris tais pačiais metais garbingai apgynė

Alytų nuo bolševikų. Tuomet raudonajai armijai buvo įsakyta užimti Jurbarko—Kauno—Alytaus liniją ir joje įsitvirtinti. Pirmiausia užpultas Alytus. Jaunutei Lietuvos kariuomenei jį beginant, čia ant jo tilto garbingai žuvo pirmasis vietos pulko vadas *karininkas Juozapavičius*. Tai įvyko 1919 m. vasario 13 d. Kitą dieną bolševikai turėjo pasitraukti. Dabar ant to tilto žuvusiojo karininko Juozapavičiaus garbei yra prikalta metalinė lenta ir kiek toleliau pastatytas gražus paminklas.

Kėdainiai

Kėdainių miesto pradžia taip pat sunku susekti. Spėjama, kad kryžiuočių veržimosi laikais Kėdainiai buvęs paprastas kaimas, nes niekur neužtinkama žinių, kad jį, kaipo pilį, būtų užpuolę,

Iki XV amžiaus galo Kėdainiai priklausė didiesiems Lietuvos kunigaikščiams. Vėliau jie buvo atiduoti garsiajai didikų Kiškių giminei. XVII pradžioje Kėdainiai atiteko kunigaikščių Radvilų giminėms. Vienas iš tų Radvilų—Jonušas Radvila—buvo didelis Lietuvos patriotas. Jis tiek seimuose, tiek kitai progai pasitaikius energingai protestuodavo prieš bet kur lietuviams daromas skriaudas, priešinosi unijai ir norėjo Lietuvai iškovot visišką nepriklausomybę.

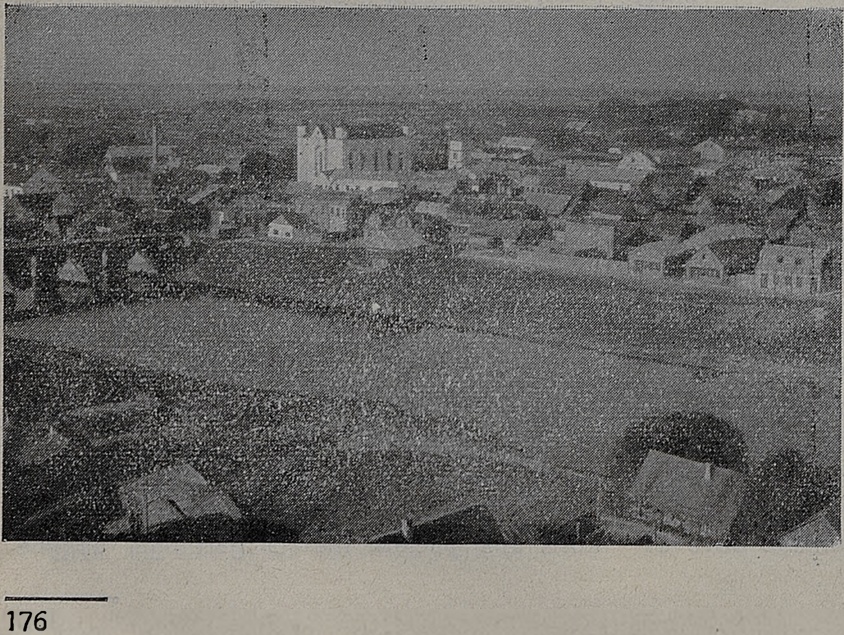
Kėdainiai pasižymėjo 1863 metais sukilimo metu. Ties Kėdainiais ir jų apylinkėje įvyko smarkūs su rusais susirėmimai, kurių metu rusai paėmė į nelaisvę, o paskui pakorė vieną iš narsiausių sukilimo vadų—kun. Mackevičių.

Rusų laikais Kėdainiai buvo valsčiaus miestelis. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, jis išaugo ir įgijo miesto teises. Dabar jis apskrities centras. Šalia valstybinių įstaigų čia veikia įvairios prekybos ir pramonės įmonės: fabrikai, dirbtuvės, malūnai, pieninės, kooperatyvai ir kit.

Kėdainiuose lietuviškumas pradėta stiprinti dar prieš 300 metų, kunigaikščių Radvilų laikais. Jie čia buvo įsteigę lietuviškąją spaustuvę, kur buvo pradėta spausdinti pirmieji lietuviški raštai. Radvilų pastangomis anuomet Kėdainiuose buvo įsteigtas licejus, o kiek vėliau ir gimnazija, kur augo ir stiprėjo tuometinė lietuviškoji diduomenė.

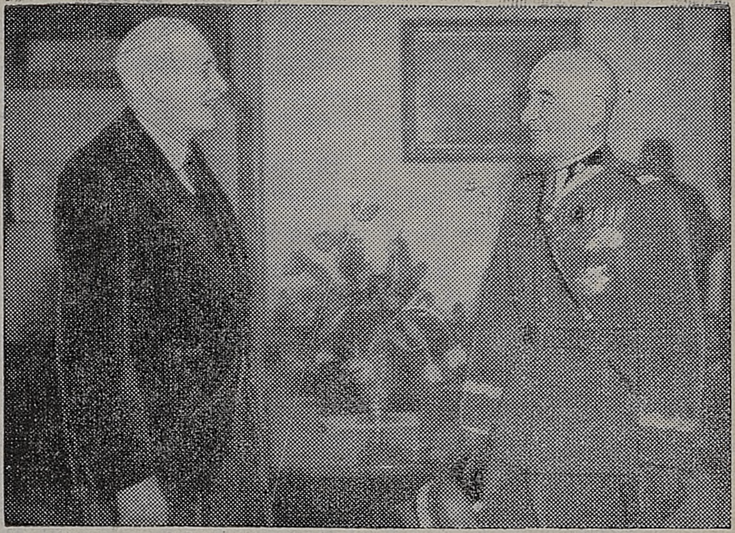
Dabar čia yra lietuviškoji gimnazija, Aukštesnioji kultūrtechnikos mokykla, kuri ruošia melioracijos, žemėtvarkos ir žemės ūkio statybos specialistus. Netoli Dotnuvoje—žemės ūkio akademija, amatų mokykla, Šetoje—vidurinė mokyklą, Grinkiškyje—žiemos ūkio mokykla, Kalnaberžyje—nepilnamečių auklėjimo įstaiga ir visoje apskrityje apie 200 pradžios mokyklų komplektų, kur mokosi apie 15.000 vaikų.

Jurėnas.

RADVILŲ SOSTINĖ

Gražus Kėdainių miesto reginys. Tai Lietuvos didikų Radvilų sostinė, kur jie gyveno ir dirbo tik tam, kad Lietuva būtų laisva ir nepriklausoma valstybė.

Lenkijos Prezidentas Ignas Mościcki savo vardines šventė vasario mėn. 1 d. Ta proga kitų valstybių atstovai, diplomatinis korpusas, įvairių organizacijų bei draugijų atstovai ir jų vadovybės sveikino Valstybės Galvą. Vaizdelis rodo, kaip vyriausis karinių Lenkijos pajėgų inspektorius maršalas Ridz-Smigly sveikino Solenizantą.

Mūsų gimtasis kraštas

Iš Tverečiaus padangės ir jos praeities

(Žiūr. „J. Dr." 4 N.)

Apsiniaukus rusų laikais Tverečiaus padangė ėmė smarkiau švisti, atvažiavus čia klebonauti kun. Jonui Burbai. Į Tverečių jis atvažiavo apie 1870 m. ir išbuvo apie dešimtį metų. Nors 10 m., palyginti, labai trumpas laikotarpis, bet jis per tą laiką sugebėjo nuveikti daug tautinio ir švietimo darbo. Prieš jo atvykimą į Tverečių, retas kuris čia mokėjo lietuviškai kalbėti poterius, nors namie visi kalbėjo vien lietuviškai, nes kitaip ir nemokėjo. Skaitė taip pat iš lenkiškų maldaknygių, nors mažai arba visai nieko nesuprasdavo, ką skaito. Nuo senesnių laikų, kaip jau pirma minėjom, tverečėnų tarpe buvo paplitęs girtavimas, kuris ne tik skurdino tverečėnų gyvenimą, naikino sveikatą, bet ardė ir šeimyninį sugyvenimą.

Kun. J. Burba, būdamas šviesaus proto žmogus, geras pamokslininkas, nepaprastai veiklus ir energingas, lietuvis patrijotas, atvažiavęs Tverečiun, tuojau ėmėsi darbo, pradėjo šviesti liaudį, kelti savo parapijiečių tarpe lietuvišką susipratimą.Per pamokslus privertė žmones mesti girtauti, išmokė lietuviškų poterių, lietuviškai melstis ir iš lietuviškų maldaknygių skaityti. Kadangi spauda buvo uždrausta, tai ir maldaknygių sunku būdavo gauti. Kun. J. Burba ir čia surado išeitį. Iš energingesnių, veiklesnių ir labiau susipratusių jaunuolių sudarė pirmą slaptą knygnešių ir platintojų būrelį.

Tie jaunuoliai (apie kuriuos teks rašyti skyrium) ne dėl medžiaginių sumetimų, bet kupini kilnaus idealizmo ir tėvynės meilės skleidė šviesos spindulius Tverečiaus padangėje. Slaptomis vykdavo į Prūsus ir iš ten atgabendavo lietuviškų maldaknygių, laikraščių ir elementorių. Tokiu būdu spaudos draudimo laikais iš Tilžės ir kitų Prūsų miestų į Tverečiaus padangę siaurais takeliais ir miškais tverečėnas knygnešys ant savo pečių nešė saviesiems spausdintą lietuvišką žodį. Tuo keliu tverečėnus pasiekdavo netik lietuviška maldaknygė, bet ir lietuviški laikraščiai, pav., „Aušra", „Tėvynės Sargas" ir kiti. Kun. J. Burba maldaknyges ir laikraščius dažnai dalindavo žmonėms veltui. Tai darydavo ir knygnešiai. Kun. J. Burba ragino kad tėvai mokinti vaikus iš lie.uviškų elementorių, o jaunimą šviesti su pagalba lietuviškų laikraščių. Jo raginimams nebuvo kurti ir tverečėnai. Tėvai ėmė savo vaikus mokinti namie lietuviškai. Atsirado didesnis skaičius vadinamų „daraktorių", kurie dažnai vien už pragyveni-

mą dirbo švietimo darbą. Taigi iš lietuviškos maldaknygės tverečėnai išmoko lietuviškai skaityti, o „Aušra“ ir „Tėvynės Sargas“ sužadino juose tautos meilę.

Kaip matome, kun. J. Burbos išjudinta Tverečiaus padangė jau pradeda naują šviesesnį gyvenimą. Jis buvo vienas iš uoliausių šio krašto tautinio darbo pijonierių ir savo parapijiečių blaivintojų. Tad neveltui dar ir šiandie tverečėnai seneliai jo vardą mini su pagarba ir su malonumu pasakoja apie jį įvairius atsiminimus. Išvažiavus kun. Burbai iš Tverečiaus, jo pradėtą darbą toliau varė kun. M. Masiulis. Tverečiuje jis klebonavo labai trumpai. Atvažiavo apie1885 m., o išvažiavo 1887 m. Jis buvo gana tylaus būdo žmogus, bet sumanus ir veiklus. Rėmė slaptas tėvų mokyklėles ir pats pas save vedė slaptą lietuvišką mokyklą, kurioje mokino surinkęs ir savo parapijos gabesnius vaikus.

Savo lėšomis išmokino visai neturtingą kun. Rudzį, kuris mūsų krašto lietuviams taip pat žinomas kaipo lietuvis veikėjas.

Dar tenka nors trumpai pažvelgti į tų laikų Tverečiaus rusų mokyklos veikimą. Kaip jau pirma minėjau, rusai, norėdami tverečėnus surusinti, griebdavosi įvairių priemonių. Rusinimo darbas buvo vedamas ir per Tverečiaus mokyklą, bet ir čia jiems nesisekdavo. Mokiniams mokykloje buvo draudžiama viešai lietuviškai kalbėti. Kurį mokinį mokytojas išgirsdavo viešai lietuviškai kalbant, bausdavo vadinamomis „metalungėmis“. Jos buvo padirbtos iš medžio ir buvo medalio pavidalo. Jomis mokiniams mušdavo į delnus. Nors mokykloje beveik visi mokiniai buvo lietuviai, bet pamokos buvo vedamos vien rusų kalba. Mokykloje buvo ir knygynėlis, bet, žinoma, jame nebuvo nė vienos lietuviškos knygos.

Mokyklos vedėjas buvo rusas Andrius Bulašovas. Tenka dar suminėti vienas gana charakteringas faktas, kuris įvyko anų laikų Tverečiaus mokykloje. Buvo tokia tvarka, kad po pamokų visuomet mokiniai turėdavo kalbėti maldą „Za caria i otečestvu“ rusiškai. Vietoje maldos „už carą ir tėvynę“ pradėjo kalbėti lietuviškai „Tėve mūsų“. Inspektorius ir mokytojas labai nustebo. Įpykęs pradėjo kibti prie III skyriaus mokinių. Bet mokiniai laikėsi vieningai. Inspektorius ir mokytojas, nesuradę kaltininkų, mokinių nebaudė. Inspektoriui paklausus, kodėl taip jie daro. Visų mokinių vardu Vincas Ulozas iš Kukutėlių sodž. ir Jonas Dragūnas iš Rižiškės sodž. drąsiai atsakė: „Mūs niekas nemokino, mes patys lietuviškai geriau suprantame, nes esame lietuviai“. Vėliau paaiškėjo, kad tai buvo padaryta su kun. M. Masiulio žinia. Apskritai, rusų valdžia kun. Masiulio labai nemėgo ir jį nuolat kilnojo iš vienos vietos į kitą, nes žinojo, kad jis yra lietuvis ir todėl jo buvimas lietuviškose parapijose buvo nepageidaujamas.

Pagaliau buvo nukeltas į apgudėjusią Buividų parap. (Pabradės val. Švenčionių apsk.), kur jis mirė 1906 m. kovo 27 d. Ten jis ir palaidotas.

Ant jo kapo yra pastatytas akmeninis paminklas su lietuvišku-lenkišku antrašu.

Nors mokykloje ir buvo varomas rusinimo darbas, bet ją lankę mokiniai pasiliko tvirti lietuviai. O kai kurie jų net tapo žymūs mūsų tautos vyrai. Nė vienas tų laikų tverečėnas nenuėjo svetimais keliais, bet visi dirbo tautinį lietuvišką darbą.

R. B-nas.

LEONARDAS BASYS

Gimtasis kaimas

Gimtasis kaimas prie vieškelio seno
Medžiuose stovi paskendęs,
Čia lietuvis-brolis nuo amžių gyvena,
Daug skausmo ir vargo išbandęs.

Prie kelio liūdi Rūpintojėlis,
Ir guodžia artoją varguose,
Nė viena nukrito čia ašarėlė,
Kai širdis skendo skausmuose.

Ošia ir ošia beržai garbanuoti,
Lemia likimą gimtajam kaimui...
Čia broliai trokšta šviesa ginkluotis,
Per darbą kurti sau laimę.

K. Č. LIETUVIS

Užpustytu keliu

Tai užpustė mano kelią
Balto sniego pūtiniai, —
Pažiūrėjus — širdį gelia,
Nei kur eiti nežinai.

Ar sutirps jie nuo saulutės,
Ar pavasaris ateis,
Ar reikės jaunam klajoti
Vien tik šuntakiais?...

Užlipsiu ant aukšto kalno,
Ten, kur stūgauja šiaurys,
Pasakys man tik vienam jis,
Ar pavasaris sugrįš.

Nematyti kelio, tako —
Vien tik sniego pūtinys...
Tyli vėjas — nepasako,
Ar pavasaris sugrįš.

ŽALEŽERIS

(*Tąsa*)

— Ana gi, ten, už mūsų. Girdi? Matai, jau pietūs.

— Ten, matai, miestas, jeigu čia tiesiog eisim, turėsim sutikti savo draugystę.

Taip jie ir grįžo, metę ieškoję uogų, nes ir Onutė jau nuvargo.

Tuojau pasigirdo už medžių linksmi jaunimo juokai, greit ir jie patys pamatė baltą staltiesę, ant pievos ištiestą, o ant jos krūvas, žemuogių supiltas. Senasis ponas tupinėjo čia pat apie uogas ir tęsė be galo savo morališkus pamokslus, piaustydamas narsiai iškeptą kvepiantį kepsnį.

— Ana vėlyvieji paukšteliai grįžta — sušuko jaunimas, pamatęs Joną su Onutę.

— Čionai, čionai! — komandavo senis. — Tuštinkit skarytes, verskit skribelaites, verskit uogytes! Na, parodykit, o jūs ar daug radot?

— Nieko, tik išalkom ir ištroškom! — atsakė Jonas.

— Reiškia, radot badą ir troškulį — juokavo kiti.

— Jeigu tai ir visa, tai sau tai ir pasilaikykit! — sako vyresnysis, duodamas kiekvienam pilną bliūdą su kepsniu. — Žinot jūs priežodį: kas nedirba, mielas vaike, tam ir duonos duot nereikia.

Visdėlto pamokslai liko pamokslais, o pietūs pietumis.

Jiems bepietaunant vieviersiai su kitais paukšteliais koncertavo.

Taip ir prabėgo diena, kurioj ir Jonas šį tą sau rado. Nebuvo tai žiemuogės ir ne miške augusios. Grįžęs namo užrašė jis savo pergameno albumėlin šitokią eilutę:

Viduj tamsios girelės
Nėr vėjo, tik tyla.
Nusvirusios šakelės,
Po jų—jinai jauna.

Sėdėjo tarp žiedelių,
Gerėjosi kvapu.
Pulkai melsvų muselių
Tik skraidžiojo žaibu.

Gražus senasis miškas,
Plaukai jos gražesni.
Skambus paukštelių balsas,
Jos žodžiai skambesni.

Gegutė užkukavo
Saulytės spinduliuos.
Oi, akys tos nekaltos,
Dievaitės gal, ne jos?

Tokiu būdu buvo ji netik jam tai, ką kiekvienas myli ir saugo. Ji buvo jam viena viskuo, kas tik gražu, žavinčio ir malonu jo pražystančiame gyvenime galėjo būti.

Tik tu, mergužėle, pražydus...

Atėjo Kalėdų išvakarės, Kūčios.

Dar buvo tik popietis, kai Jonas su kitais draugiais studentais susirinko prie ąžuolinio stalo. Jau žiburiai buvo užžiebti, nes čia, aludėse, jau buvo geroka prieblinda. Svečių aludėje buvo dar nedaug. Kelneriai stovėjo tingiai atsirėmę prie mūro stulpų. Vienam

minios kampe sėdėjo muzikontai su smuikais ir mergiotė su gitara. Ji tokia buvo liekna, vikri čigoniukė. Prisispaudė gitarą prie krūtinės, palenkė galvą ir, regis, niekas jai gyvenime, nei ji niekam nerūpėjo, ji svajonių pasauly gyvena.

Prie studentų stalo šavo šampano butelių kamščiai.

— Užtrauk dainelę, tu meilioji čigonaite!— sušuko vienas jaunikaitis iš linksmų, gyvų studentų būrio įteikdamas jai pilną šampano stiklinę.

— Nenoriu!—atsakė ir iš vietos nepajudėdama, nei nežiūrėdama į juos čigoniukė.

— Tai nors uždainuok!—atsišaukė kitas ir numetė jai sidabro pinigą į rankas.

Čigonaitė susitaisė ilgais, laibais pirštais savo juodus plaukus, kai smuikininkas jai ką ausin pakuždėjo. Bet ji pakratė tik galvą ir paremė smakru gitarą.

— Už pinigus aš nedainuosiu—pasakė ji.

Prišoko čia Jonas vėl su vyno stikline ir pastatė ją prieš mergaitę.

— Ko gi tu nori? — paklausė ji susirūpinusi.

— Pasižiūrėti tavo akių—atsakė Jonas.

— Kam tau mano akys—atskirto čigonė. Kas tau rūpi? Čigonė į Joną žvilgterėjo lyg žaibu ir vėl nuleido akis.

— Gerai žinau—tos viliojančios akys kla stingos.

Pasirėmė ji ant delno ir ilgai stebėdama žiūrėjo į jį.

Jonas vėl pakėlė stiklą, pridėjo prie lūpų ir sako:

— Už tavo gražiasias akis, gražioji čigonėle! Pasakė ir išgėrė.

Ji nusijuokė ir atmetė galvą: „Duok šen"! ir, įsižiūrėjusi į jo akis, lėtai rydama gurkšnius, išgėrė iki dugno.

Griebė tada už gitaros ir giliu jausmingu balsu uždainavo:

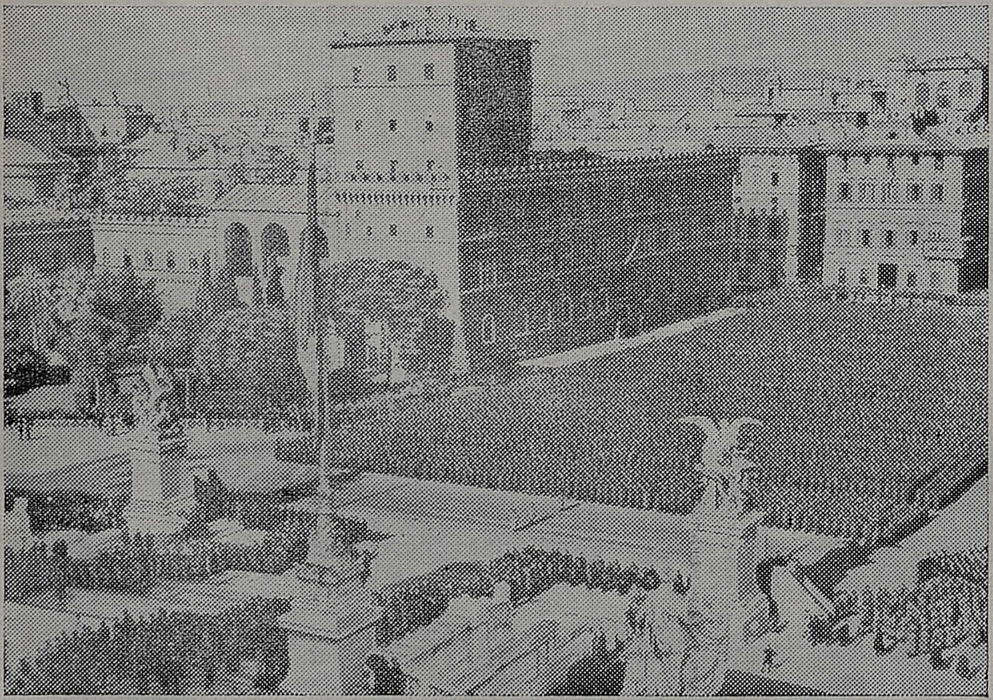
Šiandien man jaunai
Linksma čia bus.
Rytoj, ach rytoj jau
Gal viskas pražus?

Dar šią valandėlę
Tu manas tiktai.
Gyventi ir mirti
Gal teks man vienai?

Kai smuikininkas greitu tempu akompanijavo čigonaitės melodijai, prie studentų draugystės prisidėjo dar naujas svečias užėjelis.

— Norėjau tave, Jonai, — sako jis, — namo pakviesti. Tik tau išėjus iš namų, šventas Mikalojus buvo tave Kūčių vakare atlankęs.

— Šventas Mikalojus? su dovanomis? —

FAŠISTŲ LEGIJONAS

Čia matome Italijos fašistų legijoną, pasirengusį maršui (eisenai) Rymo gatvėmis.

Vaizdely matome, kaip kareiviai čiuožia — sportuojasi, laikydamiesi už virvių, pririštų prie važiuojančio tanko.

nustebo Jonas. — Iš kur gi? Jis daugiau manęs nelanko.

— Vagi sakau, kad buvo pas tave. Visas kambarys pakvipo kalėdų eglute ir rusvais meduoliais.

Jonas pastatė stiklą ant stalo, griebė kepurę ir pro duris.

— Kur tu? — paklausė mergaitė.

— Tuojau grįšiu.

Ji susiraukė kaktą.

— Pasilik — tarė ji jam tyliai — ir pažiūrėjo maloniai į susirūpinusį Joną. Jonas išsisukinėjo, atsisakinėjo.

— Pasilikt, negaliu ir tiek.

Ji juokdamosi pastūmėjo jį batuko snapeliu ir linksmai tarė:

— Eik jau, eik! — sušuko. — Lepšis toks. Jūs visi niekam tikę.

Jai nusigrįžus, Jonas iš lėto žengdamas išėjo iš aludės. Ore jam buvo visai tamsu. Jis jautė gaivinantį žiemos šaltį aušinant jo karštą kaklą. Vienur kitur uždegtų ant eglaitės žvakučių šviesos pro langus metė gatvėn savo spindulius. Vienur kitur pasiekdavo ausį įvairiabalsiai švilpavimai, berniukams padovanotų bubnų dundenimas ir linksmi vaikų balsai.

Elgetų ir našlaičių pulkai vaikščiojo iš vienų namų kituosna.

Kiti vargšeliai stovėdavo ant ramščių gatvėse ir stengėsi iš tolo, nors nuo gatvės pamatyti pro langą gražumynus, kurių arti jiems pamatyti nebuvo lemta.

Šis netikėtai duris atidarė, ir pikti šauksmai išblaškė būrį šitokių svečių nuo šviesaus namo tamsion gatvėn.

Dar kitur priemenėje skambėjo sena Kalėdų giesmė. Tai jaunos mergaitės giedojo žvangiais balseliais ten, apačioj sustojusios.

Jonas ir jų negirdėjo; jis skubėjo, visus lenkdavo, smukdamas iš vienos gatvės kiton vos ne šuoliais.

Pribėgęs prie savo buto, susklupo ant laiptų, nes buvo jau visai tamsu. Saldus kvapas tuoj jautės kambary. Tai priminė jam jo gimtinę: kvepėdavo lygiai taip pat ir motutės pirkioj saldžiais pyragais Kalėdos. Drebančiom rankom užžiebė Jonas degtuką vieną, kitą, uždegė pagaliau šviesą. Didelis siuntinys gulėjo ant stalo. Kai jis jį atrišė, iškrito gerai pažįstami skanūs meduoliai ir saldainiai — jo motinos darbelis. Ant kai kurių saldumynų ir tešlainių buvo iš cukraus iškaišyta jo vardo pirmoji raidė. Niekas kitas taip gražiai negalėjo padaryti, tiktai Onutė. Kitam ryšulėly buvo gražiai išmegsti megstiniai marškiniai, pirštinės; pagaliau rado laiškus nuo motinos ir nuo Onutės.

Jonas atidarė pirmiausiai Onutės laišką.

Ji jam rašė: „Šitos ant pyragaičių cukraus raidės gal Tau primins, kas juos kepti padėjo. Toji pati tau ir mezginius nunėrė. Pas mus

Kalėdų vakaras bus labai liūdnas. Mano motutė pavakariais vis nustoja verpus. Ši žiema mums tokia liūdna, ilgesio pilna, nes Tavęs čia nėra. Ir tas paukštelis, kurį buvai man dovanojęs, vakar mirė. Labai verkiau, raudojau. Joneli, aš jo taip žiūrėdavau, taip juo rūpinaus. Jis vis pračirškdavo popiečiais saulutė jo narvelin užeidavo atlankyti. Ar Tu žinai, Joneli, kad motina dažnai užkardavo narvelį skara, kad jį nutildžius, kai jis gražiausiai įsigieda, įsičiulba. Tiktai Tavo senas draugas Petras dabar mus dažnai atlanko. Tu kartą sakei, kad jis atrodo rusvas, kaip ir jo švarkas. Tuos Tavo žodžius aš vis prisimenu, kada jis mūsų slenkstį peržengia. Jis atrodo tiktai keistas ir juokingas. Tik nesakyk to, Joneli, motinai, nes ji lengvai supiktų. Įspėk, ką aš Tavo motutei Kalėdoms padovanosiu. Neįspėsi? Ogi save pačią! Petras dabar mane paišo. Turėjau jau tris jam kartus sėdėti, pozuoti, kiekvienu kartu po valandą. Man beveik nemalonu, kad tas svetimas man žmogus į mane taip žiūri ir mano veidą mintinai paišo. Aš ir nenorėjau, bet motina prikalbėjo. Sako, gerajai Tavo motinai tai bus didelis malonumas — gauti mano paveikskas. Joneli, bet gi tu duotojo žodžio nesilaikai. Neatsiuntei man, kaip žadėjai, nė vienos pasakos. Dažnai už tai skųsdavau Tave Tavo motinėlei. Ji vis atsakydavo, kad Tu turi daug svarbesnių darbų, negu šitie vaikiški žaislai. Bet aš netikiu. Turbūt yra kas kita, Joneli? ..

Perskaitė Jonas taip pat ir motinos laišką. Perskaičius ir sudėjus abu laišku, kad gi apėmė jį neapsakamas namų ilgesys. Ilgai vaikščiojo jis po kambarį vienan galan ir kitan. Jis šnabždėjo, tyliai lūpomis judindamas pat sau čia pat sudetą eilę:

Jis buvo beveik jau paklydęs
Ir nežinojo, kur eit.
Tik Tu, mergužėle pražydus,
Namo dar jį pakvietei greit.

Tada paėmė pinigus, kiek ten pas jį buvo, ir vėl išėjo gatvėn. Gatvėje dabar buvo jau daug ramiau. Vėjas tik šlavė sniegą ir dulkes tuščiose gatvėse. Seni ir jauni sėdėjo susirinkę savo namuose su savo šeimynom. Priėjo vėl prie aludės, iš kur skambėjo čigono smuiko rauda ir žvangėjo merginos balsas, besipindamas su gitaros akordais.

Jonas tačiau neužėjo daugiau aludėn, nuskubėjo greitai pas auksakalį ir, suderėjęs aukso kryželį prie raudonų karolių, pirko ir greit vėl grįžo tuo keliu, kuriuo atėjo.

Netoli savo buto pastebėjo mažutę, skarmalais prisidengusią, prie durų stovinčią mergelę. Dykai tik vargo mergina, mėgindama atidaryti duris.

— Ar tau atidaryti duris? — paklausė Jonas.

Mergaitė krūptelėjo, nieko neatsasakė, nubėgo nuo durų. Jonas jau jai duris atidarė.

— Ne—sako Jonas — neik ten. Jie dar tave gali išvyti. Eikime su manim, aš tau Kalėdų pyragaičių duosiu.

Uždarė duris, paėmė mergaitę už rankų ir nusivedė savo kambarin. Šviesą, eidamas miestan buvo palikęs.

— Štai imk šituos saldainius ir meduolius — tarė jis ir atidavė jai pusę visų savo dovanų, tik pyragaičius su cukraus raidėmis sau pasiliko.

— Bėk namo ir pasidalykit su savo motina.

Mergiotė žiūrėjo nustebusi bailiai. Toks džiaugsmas rodėsi jai negalimas, nepaprastas, neįtikėtinas kitaip, negu tik sapne. Negalėjo vaikelis nieko ir atsakyti. Jonas atidarė duris ir pašvietė jai, o mažiukė išskrido paukšteliu su savo dovanomis namo.

Jonas pakūrė krosny ugnelę, pasidėjo dulkėtą rašalinę ant stalo, atsisėdo ir rašė per visą naktį, rašė laišką motutei ir Onutėlei.

Kalėdų pyragaičiai gulėjo neliečiami, lyg šventenybės, o Onutės dovanotais megstiniais marškiniais čia pat užsivilko, kurie jam labai tiko.

Žiemos saulutė pro užšalusį langą jau švystelėjo rytą, o jis vis dar sėdėjo prie stalo. Tik iš veidrodžio į jį žiūrėjo išbliškęs, rimtas tokio paties Jono veidas ir siuntė lovon bent kiek pailsėti.

(D. b.).

PITAGORAS

(Iš ciklo: „Šviesos kelio beieškant").

Tarp kitų garsiųjų senovės išminčių paminėtinas kilnus žmogus ir žymus matematikas Pitagoras.

Jis gimė apie 570 m. prieš Kristų Samos saloje (netoli Mažosios Azijos). Turėdamas apie 40 metų, paliko tėviškę, nes kilo karo pavojus su persais, ir po ilgos kelionės atvy' o Italijon Čia įkūrė mokyklą, kurioje buvo nagr'nėjami tikybos, visuomenės, politikos ir kiti mokslo reikalai.

Pats Pitagoras ir jo mokiniai ypatingai paminėtini kaip matematikai. Jų tvirtinimus (teorėmas) ir dabar tebesimokina mokslus einantis jaunimas. Pitagoriečiai, bestudijuodami gamtos reiškinius, atkreipė dėmesį ne tiek į gamtos kūnus, kiek į jų santykius; o santykis visuomet išreiškiamas skaitmenimis. Tuo būdu skaitmuo (skaitlinė) turi didelės reikšmės. Kaip gi tas skaitmuo pasireiškia? Jis pasireiškia įvairiai. Kai kada simboliškai, o kai kada visai realiai, kaip kiekvienas daiktas, nes jeigu nebūtų skaitmuo realus, tai nebūtų realaus ir daiktų santykio, kuris žymimas skaitmenimis. Jeigu šitaip, tai skaitmuo yra kiekvieno daikto priežastis, *iš skaitmens viskas atsirado.* Kiekvienas daiktas ar reiškinys turi būti skaitmenimi žymimas.

Yra dviejų rūšių skaitmens: neporiniai (lyginiai) ir poriniai. Neporiniai yra tobulesni, nes turi pradžią, vidurį ir pabaigą (pav. 3). Poriniai skaitmens yra netobuli, nepilni. Įvairūs reiškiniai išreiškiami skaitmenimis šitaip:

1 — reiškia tašką;
2 — „ liniją;
3 — „ paviršių;
4 — „ tūrį;
5 — „ fizinę gamtą;
6 — „ sielą (dviguba 3);
7 — „ protą, sveikatą, šviesą;
8 — „ meilę, draugiškumą (nes 8 (oktava) muzikoje reiškia harmoniją);
9 — „ teisingumą.

10 = 1 + 2 + 3 + 4 reiškia visų daiktų pilnumą, kuri yra labai graži (graikiškai kosmos).

Neporiniai skaitmens reiškia ir vyrišką elementą (vyrus), o poriniai—moterišką, mažiau tobulą. Ypatingai paslaptingą reikšmę turi skaitmens **36.** Jie susidaro iš keturių pirmųjų neporinių skaitmenų 1+3+5+7 ir keturių pirmųjų porinių 2+4+6+8. Pitagoriečiai tvirtino, kad nėra pasaulyje sunkesnio ir baisesnio prakeikimo, kaip prakeikti žmogų 36 skaičiumi.

Pitagoriečiai, betirdami skaitmenis kaip daiktų ar reiškinių santykius, priėjo išvados, kad tobuliausia kūno forma yra apskrita (rutulys). Jeigu taip, tai ir mūsų žemė turėtų būti rutulio formos. Kaip matome, jie priėjo tikrų išvadų, nes anksčiau visur buvo netikrai tvirtinama, kad mūsų žemė yra įdubusi, plokščia. Jeigu žemė yra apskrita, tai ji gali suktis apie savo ašį. Bet tos išvados pitagoriečiai nepriėjo. Jie tvirtino, kad žemė sukasi apie ašį, kuri yra idealioje, planetarinėje sistemoje.

Seniau buvo tvirtinimų, kad oras apsupa ne tiktai mūsų žemę, bet jo pilna visoje visatoje. Pitagoriečiai priėjo ir čia kitų išvadų: oras tiktai žemę apsupa, o tarpplanetarinę tuštumą užima eteris. Todėl ir žvaigždės juda ne oro dėka, kaip seniau buvo manyta, bet savo jėgos dėka, kuri jas stumia nuolat tais pačiais tobulais keliais. Pasaulis tad yra grožis, tvarka (kosmos). Pitagoriečiai pastebėjo dar vieną įdomų dalyką, būtent: juo planetos yra nuo žemės toliau, juo jų greitumas mažesnis. Mūsų žemės forma, jos judėjimas ir planetų keliai buvo Koperniko ir Keplerio moksliškai įrodyta tik po 2000 metų, bet pradžią tam davė pitagoriečiai.

Pitagoriečiai taip pat ištyrė, kad stygos garsas priklauso nuo jos ilgumo ir judėjimo. Kadangi judėjimas yra garso priežastis, todėl ir žvaigždžių sferos, besisukdamos apie pasaulio ašį, taip pat duoda garsą; tas garsas yra labai malonus, jis sudaro „pasaulio simfoniją", kurios mes, deja, negirdime, nes toji muzika nuolat vienodai veikia.

Daugelis naujųjų amžių poetų panaudojo tą „dangaus kūnų simfoniją" savo poetiškai kūrybai.

Vilnietis.

Antra Lietuvos kaimynė—Estija

(Iš ciklo: „Mūsų kelionė po Europą").

Estijos respublika užima 47-nių tūkstančių kvadratinių kilometrų plotą. Vadinas, Estija yra mažesnė už Latviją ir už Lietuvą, bet didesnė nei Belgija, Šveicarija, Olandija ir Danija.

Geografinė Estijos padėtis yra labai patogi. Mat, Estija, užimdama pasiasalį tarp Rygos ir Suomių įlankų yra grynai jūrinė valstybė. Yra labai patogios sąlygos prekybai augti. Tačiau prekyba Estijoj nėra išsivysčiusi. Nėra Estijoj ir tokių gerų uostų, kaip Latvijoj. Estija turi tik vieną uostą — Taliną, kuris seniau buvo Reveliu vadinamas.

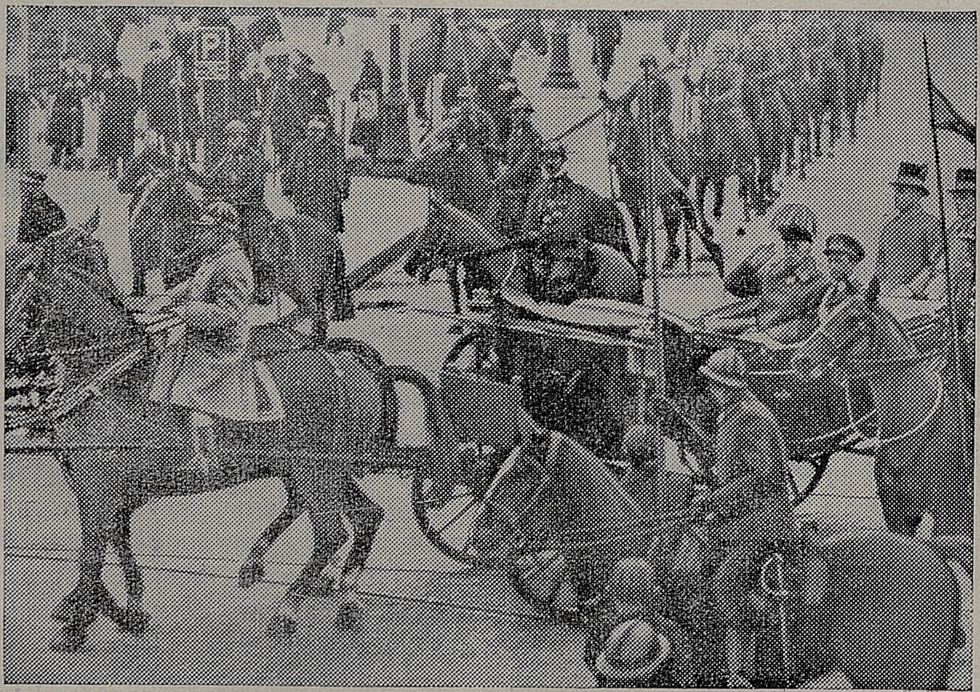
Estija turi iš viso 1.160 klm. jūros pakraščio. Visas jūros pakraštys yra labai išraižytas. Yra daugybė įlankėlių ir didesnių bei mažesnių sausumos iškišulių. Netoli krantų, kurie vietomis yra gan statūs, yra daugybė salų ir salelių, kurių iš viso priskaitoma apie keli šimtai.

Estijos paviršius niekuo ypatingai nepasižymi. Yra daug pelkių, durpynų, laukai daugiausia akmeningi ir smiltingi. Miškų neperdaugiausia. Iš viso miškai užima tik penktąją dalį viso vaistybės ploto. Upių yra daug, bet jos paprastai nedidelės ir netinka laivams plaukioti. Užtat ežerų Estijoj yra labai daug: apie 1500. Didžiausias yra Peipuso ežeras Estijos rytuose, kuris didumo atžvilgiu užima Europoje trečią vietą po Ladogos ir Onegos ežerų. Iš Peipuso ežero šiaurės galo išteka didžiausia Estijos upė Narova, kuri įteka į Suomių įlanką. Nors Peipuso ežeras yra labai didelis, bet jis yra visiškai negilus. Giliausios vietos 13 mtr. Vidutiniškas gilumas — 6 mtr.

Iš žemyno pusės Estija susisiekia su Rusija ir Latvija. Estija, lygiai kaip ir Latvija, yra tranzitinė valstybė.

Estijoj taip pat, kaip Lietuvoj bei Latvijoj,

ŠVEDIJOS KARALIUS GUSTAVAS BRUKSELY

Švedijos karalius oficialiai aplankė Belgiją. Briukselio stoty jo laukė Belgijos karalius Leopoldas. Nuotraukoje parodoma, kaip abu karaliai vyksta į karaliaus rūmus.

nėra jokių svarbiųjų žemės turtų: nei geležies, nei akmeninių anglių, nei žibalo. Todėl menka yra ir Estijos pramonė. Žmonės daugiausia verčiasi žemės darbu. Kadangi tačiau žemė yra nederlinga, tai estams tenka įsivežti duonos iš kitų valstybių. Be to, estai verčiasi gyvulių auginimu, pajūryje gi ir Peipuso ežero pakraščiuose svarbiausias gyventojų pragyvenimo šaltinis—žvejyba.

Estijoj yra apie 1.200.000 gyventojų. Gyventojų didžiumą sudaro patys estai. Jų yra iš viso 95%. Vadinas, šimtui žmonių tenka 95 estai ir 5 kitų tautų žmonės. Kitų tautų žmonių yra daugiausia rusų ir vokiečių. Estai yra kultūringa tauta. Nemokančių skaityti ir rašyti yra labai maža.

Estai kilmės ir kalbos atžvilgiu visiškai skiriasi nuo lietuvių. Jie priklauso suomių ugrų tautų šeimynai. Jų ir kalba panaši į suomių kalbą. Senų senovėje estai gyveno Volgos — Uralo srityje. Iš čia jie atsikraustė į Baltijos pajūrį. Kada atsikraustė — nežinia. Žinoma tik, kad jau pirmais amžiais po Kristaus gimimo estai gyveno dabartinėj vietoj.

Estija yra tik po Didžiojo karo susikūrusi valstybė. Seniau niekuomet estai neturėjo savo valstybės. Panašiai kaip latviai. Pastebėtina, kad estai niekuomet nekovojo dėl savo nepriklausomybės. Tiesa, dar XI amžiuje estai spyrėsi prieš rusus, XIII amžiuje prieš vokiečius-kardininkus, bet, patekę svetimon valdžion, niekados nerengė nei kokių nors sukilimų, nei sąmokslų. XVIII-tame amžiuje estai pateko Rusijos imperatoriaus Petro Didžiojo valdžion. Rusijos valdžioj estai išbuvo ligi Didžiojo karo. Jeigu prisiminsime, kad estų tautinis susipratimas pasireiškė jau 1535 metais, kada pasirodė pirmieji jų raštai, tai gana keista atrodys, kodėl jie nesiekė sau nepriklausomybės. Mat, šitoks yra dalykas. Estai gana gerai jautėsi ir svetimoj valdžioj. Svetimieji nevaržė jų socialinio, nei kultūrinio gyvenimo. Nieks nedraudė estams nei mokyklų, nei organizacijų, nei spaudos. Atvirkščiai, svetimieji dar rūpinosi estų švietimu. Antai švedų karalius Gustovas Adolfas, užėmęs Estiją, įsteigė 1632 metais Tartu mieste universitetą. Rusai kėlė pradžios švietimą. Tokiose sąlygose estai rūpinosi tik tautiškumo ugdymu ir kultūriniais bei ekonominiais reikalais. Pažymėtina, kad estai tautinio susipratimo atžvilgiu yra žymiai pralenkę lietuvius ir latvius.

Čia matome buvusį Estijos prezidentą Päts, vieną žymiausių Estijos valstybės vyrų, daug nusipelnijusį atgaunant Estijai nepriklausomybę.

Nepriklausomu gyvenimu estai susirūpino tik baigiantis Didžiajam karui. Po pirmos rusų revoliucijos 1917 m. estai išsirinko savo atstovybę, kuri turėjo atstovauti visą estų tautą. Pradėjo taip pat organizuoti karo pajėgas. Bet tai neturėjo būti pilna nepriklausomybė. Estai iš pradžių norėjo tik autonomijos arba savivaldos. Ir tik pasikėsinus bolševikams (po antros revoliucijos) prieš estų autonomiją, kilo estuose tam tikras pasipriešinimas. Jie pradėjo aiškiau siekti nepriklausomybės. Ypač estų patrijotai priešakyj su gen. Laidoneriu ir dabartiniu valstybės prezidentu Pätsu pradėjo smarkiai veikti, kai bolševikai, vokiečių spaudžiami, 1918 metų pradžioje turėjo apleisti Estijos žemes. Ta proga pasinaudodami, estų politikai 1918 m. vasario 24 d. paskelbė Estiją nepriklausoma valstybe. Tačiau toji nepriklausomybė tvėrė tik 24 valandas, nes 25 vasario įžengė Talinan vokiečiai ir panaikino Estijos nepriklausomybę. Vokiečių okupacija tvėrė ligi 1918 m. lapkričio 11 d., t. y. ligi paliaubų pasirašymo

K. Č. LIETUVIS

Išaudė

Tai priaudė brolis šaltis
Man visokių audinių,
Ir visus juos iškabino
Mano troboj ant langų.
Jei rengies tekėti, sese,
Skubink greitai pas mane,
Brolis šaltis šiandien triusė —
Išmokins taip aust tave.
Jis be staklių ir be nyčių,
Vienu žaibo greitumu
Išdabino mano gryčią,
Pažiūrėt — gražu, ramu...
Šaltis puošia tik bukužę,
Rengia parodas tenai,
Kur langai kreivi, sulūžę —
Ten brangiausi kilimai.

Europos vakarų fronte. Paliaubų sutartimi vokiečiai buvo priversti pasitraukti iš Estijos, panašiai kaip ir iš kitų Pabaltės kraštų.

Vokiečiams pasitraukus, laikinoji estų vyriausybė vėl pradėjo veikti. Teko atkreipti visas jėgas prieš bolševikus, kurie siekė prijungti Estiją prie Sovietų Rusijos. 1919 metų pradžioje Estija buvo atsiradusi dideliame pavojuje. Bolševikai buvo užėmę bemaž visą Estiją, ir artinosi jau prie Estijos sostinės Talino. Tačiau estų pasišventimo ir sumanios karo vadovybės dėka bolševikai buvo iš Estijos išvyti. 1920 metais buvo pasirašyta taikos sutartis taip Estijos ir Sovietų Rusijos.

Tuo būdu Estija pasijuto visiškai laisva ir nepriklausoma. Atgavus nepriklausomybę, tuojau buvo pravesta žemės reforma. Nusavinta vokiečių baronų žemės.

Pažymėtina, kad estų inteligentija, panašiai kaip lietuvių, yra kilusi iš liaudies. Tik estų tauta daug anksčiau susilaukė savo inteligentų. O tai dėl to, kad jie turėjo visai kitokias kultūrines sąlygas. Turėjo gerai išugdytą spaudą ir literatūrą.

Pirmas estų savaitraštis buvo išleistas 1805 metais. Estų spauda, nors ir neskelbė nepriklausomybės idėjos, bet vis dėlto sugebėjo išauklėti gerus valstybės vadus.

Šiuo laiku estai turi apie 60 laikraščių. Dienraščių leidžiama 11. Vienas laikraštis tenka 20-čiai tūkstančių žmonių. Provincijų laikraščiai turi apie 5—7 tūkstančius skaitytojų.

Pirmoji estų literatūra, kaip jau minėta, atsirado 1535 metais, kada buvo išspausdintas katekizmas. Ligi 1739 metų leista daugiausia tikybinio turinio knygos.

Pirmasis estų tautiškas rašytojas buvo Peterson, kuris gyveno XIX šimtmečio pradžioje. Jis pirmas savo eilėraščiuose iškėlė estų kalbą, jų būdą ir gamtą.

Estų dainų rinkėjų ir rašytojų tėvas buvo Kreicvaldas. Jis parašė dainą: „O, tėvyne, mano džiaugsmas ir laimė“, kuri virto estų tautos himnu.

Po 1866 metų estai susilaukė nemaža rašytojų, kurie savo kūriniais galėjo lygintis su kitų tautų rašytojų kūriniais.

Šiais laikais geriausi estų rašytojai yra Tamsare, Tuglas ir Under.

Turėdami seną universitetą, estai yra turtingi ir mokslo knygomis. Nėra nė vienos mokslo srities, kuriai estai neturėtų savo kalba knygų.

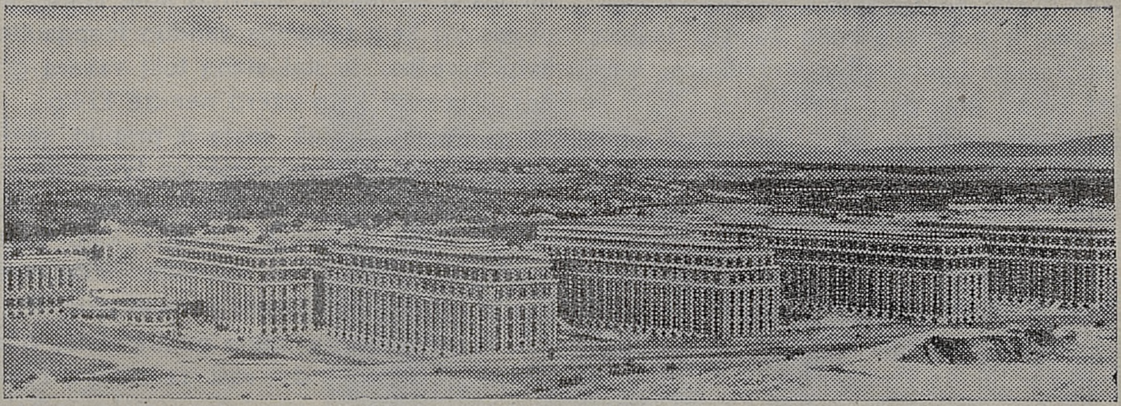
Pirmas estų kalba teatro veikalas išleistas 1824 metais. Tais pačiais metais buvo ir suvaidintas Taline. 1906 metais organizuojami Tartu mieste, ir kiek vėliau Taline nuolatiniai teatrai. 1913 metais pačių estų surinktomis aukomis pastatyti dideli „Estonijos“ teatro rūmai, kurie ir šiandie yra visos Estijos pažiba.

Tarp Lietuvos, Latvijos ir Estijos yra labai geri ne tik politiniai, bet taip pat ir kultūriniai santykiai. *A. P.*

PAVYZDINGI LIETUVIAI JAUNUOLIAI

Daug veiklumo, sumanumo ir tautiško susipratimo parodė b. Liet. Šv. Kazimiero D-jos Seinų skyriaus artistų ir choristų sekcija „Žvaigždė“. Čia matome jos valdybą su pirm. Juozu Maksimavičiumi (viduryje)

Taip atrodė universiteto kvartalas Ispanijos sostinėj Madride. Čia mokinosi tūkstančiai ispanų studentų. Dabar iš šio mokslo ir kultūros židinio beliko tik griuvėsiai.

LAIMĖ

(Kinų legenda).

Ant pelkėto upelio Icho kranto stovėjo nuskurdęs kaimelis. Jame gyveno jaunas ir malonus Jang-si. Visagalis ir geraširdis Budda apdovanojo jį dideliu protu ir aukso širdimi. Jang-si pabodo gyventi kaime, ir vieną gražų rytą jis apleido gimtąjį kaimelį ir iškeliavo į didelį miestą, kuris buvo prie Geltonųjų Vandenų.

Tame mieste gyveno pats galingiausias Podebesinių karalysčių karalius. Jis buvo labai turtingas. Turėjo aukso dvarus, paskendusius rožių ir magnolių krūmuose. Dvarai buvo pastatyti ant didelio ežero kranto.

Kada naktis apgaubdavo savo skraiste žemę, smaragdiniame ežero paviršiuje narstė gėlėmis išpuošti laivai, o augalai mirgėjo stebuklinga žibintų ir fakilų ugnimi ir būdavo girdėti nepaprastos muzikos garsai. Minia tada džiaugėsi ir garbino savo monarchą. Tada ji užmiršdavo savo vargus ir neturtą.

Šiame laimingame mieste buvo didelis rinkinys mokslo knygų ir daug, labai daug, gražių moterų.

Bet Jang-si uždarė prieš jas savo širdį, nes jis mylėjo gražiąją Li-ko.

Stebuklingai graži buvo Li-ko. Ji buvo grakšti, kaip ežero nendrė, maloni, kaip vėjelio dvelkimas. Rodėsi, kad ji sutverta vien meilei ir džiaugsmui. Pati gamta lenkėsi prieš ją. Kai ji pasirodydavo, paukšteliai nutupdavo ant jos pečių, o gėlės lenkė prieš ją savo galveles.

Neturte ir varge Li-ko praleido savo jaunystę.

Jang-si paėmė ją sau už pačią ir pirko jai gražius papuošalus. Li-ko pamylėjo jį, ir jie buvo laimingi.

Jang-si visa siela ėmėsi skaityti mokslo knygas ir rankraščius. Jis pasidarė garsus mokslo vyras. Jo išmintis pasiekė ir galingąjį valdovą, kuris padarė Jang-si savo draugu, nežiūrint to, kad Jang-si visada tiesą kalbėdavo.

Gerasis Budda pasiuntė jiems laimę. Bet po saulėtų dienų užėjo vargo ir skurdo dienos.

Žlugo karališkoji dinastija, ir gaisrą dūmai apsiautė karalystę tirštu rūku, pro kurį pasigirsdavo tartum mirštančių dejavimas, tartum laukinių žvėrių kaukimas...

Upėmis kraujas liejosi visoj šalyje, o gerojo karaliaus soste sėdėjo kraugerys — tironas.

Protingas ir auksaširdis Jang-si nustojo savo titulo ir garbės. Palikęs rūmų griuvėsius, jis grįžo į savo kaimelį, ant pelkėto

upelio l-cho kranto. Ir nieko jam nebeliko, išskyrus gražią kaip gėlelę Li-ko.

Juodas ir pelkėtas buvo Jang-si laukas, o Li-ko rankos buvo baltos ir švelnios, kaip obelies žiedai pavasario metu.

Gražios ir žavingos buvo Li-ko akys, bet pažeminimo ir skurdo ašaros buvo karčios ir sūrios.

Sunkus, labai sunkus, buvo Li-ko gyvenimas, o moteriškės žodžiai vargo metu buvo aštrūs kaip peiliai.

Vis labiau balo ir vyto Jang-si veidai; ir skaudu ir liūdna jam darėsi.

Ir vieną gražią saulėtą dieną Li-ko išėjo su turtingu ir laimingu meilužiu, kuris jai daug žadėjo..

Jang-si nesulaikė jų; dar labiau jis ėmė rūpintis, dar labiau gilinosi į knygas ir rankraščius.

Dėl didelio vargo jo akys įdubo, pečiai sulinko ir galva pražilo — jis paseno... bet jo siela dar jaunesnė pasidarė.

Ir vėl pasklido garsas apie jo išmintį ir aukso širdį po visą šalį.

Tuo laiku nuvarginta tauta sumanė nuversti nuo sosto tironą.

Ir sukilo visi kaip vienas; galingi ir įerzinti žmonės nuvertė tironą ir ištrėmė iš savo šalies, o aukso sostan pasodino geraširdį Jang-si.

Ir vėl žydinčių magnolių ir rožių krūmuose liepsnojo purpuriniai fakelai, ir vėl įvairiomis ugnimis žėrėjo dvarai ant ežero krantų.

Ir vėl smaragdiniame ežero paviršiuje slankiojo gėlėmis išpuošti laivai. Linksmai skambėjo nuostabios muzikos balsai, o aukso soste, rūmų tylumoje, sėdėjo užsimąstęs galingas valdovas. Jis galvojo apie vienatvės dienas ir skriaudą. Galvojo apie laimę, kuri nepastovi kaip bėgantis vanduo ir apgaulinga kaip miražas. Ir štai vieną tokį vakarą grįžo pas jį grakšti kaip ežero nendrė Li-ko.

Ji sustojo prieš sostą ir prabilo saldžiu balsu, kaip lakštingala nakties tylumoj:

— Aš ir vėl prieš tave Jang-si! Graži kaip pavasario gėlelė ir liūdna kaip vakaro migla. Aš kalta, bet atsimink mūsų meilę ir džiaugsmus. Pažiūrėk į mano akis, ten tu dar rasi užsilikusią mano puikią sielą, o ant skruostų mano tu dar rasi tavo lūpų žymes. Įvairios mintys vargino mano sielą, ir štai aš vėl šalia tavęs, nes siela moteriškės kaip gėlelė saulėje. Tu esi galingas ir geras. Tenuneša pikta dvasia mūsų praeitį! O. Jang-si, grąžink, — grąžink man savo karštą laimę, atverk man savo širdį! — verkė ir dejavo Li-ko, puldama Jang-si po kojų.

— Gerai, gerai, — atsakė šypsodamas Jangsi. — O dabar, gražioji Li-ko, paduok man štai taurę su vėsinančiu gėrimu.

Li-ko skubotai padavė taurę; bet kai Jangsi ėmė, taurė pasviro, ir gėrimas išsipylė ant žemės.

— Skubėk, Li-ko, — sušuko Jang-si, — surink po lašelį palietą gėrimą taip, kad taurė būtų pilna.

Skubiai ir akylai rinko Li-ko po lašelį gėrimą, bet viso negalėjo surinkti. Liūdnomis akimis pažiūrėjo į taurę, ant sidabrinio indo dugno matėsi truputis skystimo...

— Ir tu norėjai, — liūdnai tarė Jang-si, — tu norėjai, kad aš grąžinčiau tau mano meilę...

Ir nuleido Li-ko baltas rankas, ir užsimąstė jinai apie laimę, kuri nepastovi kaip bėgantis vanduo ir apgaulinga kaip miražas...

LIETUVMYLIS

Piliakalnis

Stovi kalnas, lyg vienuolis,
Apsuptas miškų, lankų,
Liūdi žilasis varguolis
Senai prabėgusių laikų.
Jis garsus senovėj buvo,
Gynė šalį mūs tėvų,
Kurių daugel čionai žuvo,
Daug paguldė jie galvų.

Jis garbės laikus mums mena,
Kuriuos slepia praeitis —
Kaip lietuviai čia gyveno,
Kaip klestėjo ši šalis.
Dabar stovi vienui vienas,
Kupinas gilių minčių;
Praeities gal mena dienas...
Teikia mums naujų vilčių.

Liet. Šv. Kazimiero D-jos Aštraviškių b. skyriaus nariai, uolūs lietuviškos spaudos rėmėjai ir skaitytojai.

APIE DANTIS

Dantys yra labai svarbi mūsų organizmo dalis. Dantys yra virškinimo organai. Maistas nesukramtytas mažiau yra naudingas.

Be to, apsunkina skilvio ir žarnų darbą. Žmonės be dantų arba su blogais dantimis turi paprastai nesveikus vidurius. Dėl dantų ligos dažnai pagenda ir kiti organai. Atsiranda inkstų uždegimas, reumatizmas bei kitos ligos kaip gripas, vidurių šiltinė plaučių uždegimas dažnai būna priežastimi dantų ligos.

Žmogus be dantų kalba neaiškiai, ir išvaizdą turi nepavydėtiną.

Nesveikuose dantyse paprastai būna daug skylučių, kuriose maistas genda. Pripūvusios maisto dalys būna nuryjamos į skilvį. Užtat dažnai pasitaiko nuo blogų dantų skilvio sloga (kataras).

Kad išvengtume šių nemalonumų ir turėtume sveikus dantis, turime juos tinkamai prižiūreti.

Dantų priežiūra yra reikalinga visiems: vaikams ir suaugusiems. Reikia saugoti, kad negestų vaikų pieniniai dantukai. Peranksti iškritę pieniniai dantys būna priežastimi, kad vėliau išaugę dantys yra ne taip atsparūs, antra, žiaunų kaulai tinkamai neišsivysto, o tai atsiliepia veido išvaizdai.

Mažų vaikų sugedę dantys ryškiau ir smarkiau gali sužaloti organizmą.

Sveiki ir gražūs dantys yra puikus žmogaus papuošimas.

Dantų priežiūra reikia pradėti jau iš mažens. Paprastai dantims valyti vartojamas tam tikras šepetėlis. Patartina po kiekvieno valgio valyti dantis.

Bet kas rytą ir vakarą būtinai reikia šepetėliu gerai nušveisti dantys ir burną išplauti virintu vandeniu. Kad geriau dantys nusišveistų, dar vartojami dantims milteliai (perkami vaistinėj). Vietoj miltelių galima vartoti sutrinta kreida. Šepetėliu su milteliais reikia ne tik dantis šveisti, bet gerai ištrinti ir pačius smagesnis. Nereikia bijoti, kad smagenys bus jautrūs arba kraujuos. Po kiek laiko smagenys pripranta ir būna dar stipresni, sveikesni. Dantys ir smagenis šepetėliu reikia trinti išilgai dantų, tai yra viršutinius iš viršaus į apačią, o apatimis atbulai, ir taip daryt iš visų pusių.

Neturint šepetėlio, galima trinti dantis apvyniojus pirštą svariu drobiniu skuduru. Galima dantis valyti ir paprastu muilu, tik reikia tuojau išplauti burna vandeniu.

Kam valome dantis?

JONAS RAINUTIS

Ar atsimeni?...

(Skiriu mokyt. J. Vinciūnui)

Ar prisimeni mūsų sodžių,
Ilgai juk čia gyvenai,
Ir mane jaunuolį,
Kurį mokinai?

Ar prisimeni dienas saulėtas,
Praleistas pas mus,
Skambią dainą mūs jaunimo,
Vakarus tylius?

Uždegei tu man krūtinę
Karšta ugnimi,
Mokiai mylėti Tėvynę
Visa širdimi.

Skamba Tavo žodžiai
Ir šiandieną nuolatos,
Ar džiaugsiuos ar vargsiu —
Jie skambėję nenustos!

Visiems yra žinoma, kad po nakties dantys būna nešvarūs; jų paviršius yra apdengtas blogo kvapo apdangalu. Bevalgant šis apdangalas dalinai nusivalo, bet nenusivalo visai. Valgant rupesnį valgį geriau nusivalo. Nešvarus apdangalas pasilikdamas ant dantų ilgesnį laiką pradeda rūgti ir tose vietose dantys ima gesti, kirmyti, pūti. Dantų valymas apsaugoja juos nuo gedimo.

Dar yra žinoma, kad ne visi žmonės turi vienodai stiprius dantis.

Gelsvos spalvos dantys yra stipresni už melsvos spalvos. Dantų stiprumas nemažai priklauso nuo tėvų. Nesveikatingų, o ypač alkoholikų tėvų vaikai turi silpnus dantis. Sveikų ir stiprių žmonių vaikai turi paprastai gerus dantis.

Kaimiečiai turi sveikesnius dantis negu miestiečiai.

Dantų sveikumas pareina ir nuo valgio. Tai ypač yra svarbu vaikams. Pastebėta, kad valgant vaikams pakankamai žaliumų, daržovių, dantys būna kietesni, geresni. Šiaip kietesnis rupesnis valgis (paprasta ruginė duona) yra naudinga tuo, tad kramtant tokį valgį dantys patys nusivalo. Įvairūs valgiai iš smulkių miltų, cukraus—pyragaičiai, saldainiai yra dantims nesveiki, nes juos labai apvelia. Ypač vakarienei tokie valgiai netinka. Valyti dantis reikia mokintis nuo jaunų dienų ir prie šio darbo reik priprasti. Tuomet tai mums nesudarys sunkumo, o atvirkščiai bus būtinas reikalas.

Burnoje nereikia laikyti pūvančių dantų šaknų, nes tai yra nesveika.

Susirgus nereikia apleisti burnos, bet ją valyti, kaip ir visuomet. Ypatingai būsimoms motinoms reikia savo dantis saugoti, o prieš gimdymą net būtinai sutvarkyti.

Apskritai, kad dantys būtų sveiki, reikia juos laikas nuo laiko parodyti dantų gydytojui. Patartina yra parodyti, kai dar dantys neskauda, nes kai pradeda skaudėti, tai daug sunkiau jie pagydyti.

Jeigu dantys skauda nuo šalto valgio, ir jų paviršiuje matosi skilutė, tai skausmas galima numalšinti karbolium. Mažą gabalėlį vatos pamirkę į karbolių įdedam į skylutę, bet reikia būti labai atsargiam, nes galima apsidegint. Šiuo atveju šilima irgi malšina skausmą. Jeigu dantys skauda nuo šilimos, atrodo lyg ilgesnis, tai karbolius nieko nepadeda.

Pradėjus smagenims tinti, pūliauti, gera yra plauti drungnais (apyšilčiais) ramuniais. Jei tam tikros veido dalys tinsta, tuomet reikia šiltai aprišti, dėti prie žando maišelį su karštais peleneis arba sėmenimis – tuo būdu greičiau pūliai pritvinksta arba sutinimas atslūgsta. Bet reikia žinoti, kad naminis gydymas turi būti laikinas. Visuomet reikia kreiptis pas gydytoją. Dantys reikia valyti, o ne įvairiais daikais krapštyti, kaip dažnai daroma. Krapštoma paprastai nešvariais daigtais. Tai dantims nieko nepadeda, o atvirkščiai, juos sugadina. Skaudant dantims nebegalima dėti ant dantų įvairiausių vaistų, žinomų ir nežinomų, tuo dantų neišgydysime, o dar labiau sugadinsime. Taip pat kenksminga yra dantims staigus pereimas nuo karštų valgių į šaltus. Apskritai, karšti ir labai šalti valgiai yra kenksmingi.

St. Č–lis.

Mūsų žemė pasaulio erdvėje

Mūsų žemė yra 255.000 kartų mažesnė už saulę.

Už mūsų regimo dangaus tyso kiti dangūs, o už jų vis nauji pasauliai. Mums atrodo, kad žemė yra didžiulė — mes gi toki menkučiai, kad neištyrėme net viso jos paviršiaus, bet lyginant ją su žvaigždžių pasauliu, mūsų žemė yra mažesnė už smėlio dulkelę. Mūsų žemė yra įstabi, kaip ir pati visata, nes joje apsireiškia tos pačios taisyklės, kurios veikia ir visoje visatoje. Savo kelio forma, savo sukimosi aplink saulę ir aplink save dienų, nakčių ir metų laikų atamainomis ji mums tartum atstovauja kitus pasaulius, savo forma mūsų žemė yra suplotas rutulys ties ašigaliais. Žemės paviršius turi 510 milijon. kvadratinių kilometrų. Sausumos joje yra 145 milijonai kvadratinių km., o vandens 365 milijon. kvadratinių km. Žemė nė vienos valandėlės nestovi vietoje. Visatos sukūryje, pasaulio erdve ji skrieja be paliovos. Ji sukasi aplink savo ašį iš dešinės kairėn pusėn, tai yra iš vakarų į rytus.

Žemė aplink savo ašį apsisuka per 24 valandas. Tą laiką mes vadiname para. Aplink saulę ji apibėga per 365 paras, 6 valandas, 9 minutes ir 11 sek. Žemės rutulys sukasi aplink saulę pailgu ratu. Todėl žemės nutolimas nuo saulės būna įvairus. Kada žemė atsiduria toliausioje vietoje nuo saulės, tai tas nuotolis yra lygus maždaug 152 milijon. kilometrų. Kada gi žemė esti arčiausia saulės, tuomet atstumas žemės nuo saulės yra lygus 146 milijon. kilometrų. Saulės spindulys pereina tą nuotolį per 8 minutes ir 14 sekundžių, o balso banga pereitų tą tolį tik per 15 metų. Mūsų žemė sukasi aplink saulę greičiau, kai ji esti arčiau saulės; ir atvirkščiai, ji sukasi lėčiau, kai atsitolina nuo saulės. Vidutinis žemės aplink saulę sukimosi greitis yra lygus maždaug 30 kilometrų per sekundę. Taigi žemė sukasi aplink saulę daug greičiau, negu lekia armotos šovinys.

Žemės ašis, kurią mes išsivaizdiname, nėra stati. Ji yra palinkusi. Du kartu per metus žemės rutulys atsiduria tokioje padėtyje, kad saulės spinduliai krenta stačiai į pusiaujį. Likusiais metų laikais saulės spinduliai labiau nušviečia tai šiaurės tai pietų pusrutulį.

Astronominių metų pradžia laikoma kovo 21 diena. Tą dieną saulės spinduliai vidurdienį krenta stačiai į pusiaujį. Tą dieną visose žemės rutulio vietose naktys ir dienos esti lygios ir tęsiasi lygiai 12 valandų. Iš to ir yra kilęs tos dienos vardas-dienolygio diena. Nuo tos dienos šiaurės pusrutulyje, kuriame mes gyvename, prasideda pavasaris. Po to žemė palengva ima kreipti į saulę šiaurės pusrutulį, o pietų pusrutulis tuo metu kasdien vis mažiau gauna saulės šilumos ir šviesos. Tada šiaurės ašigalyje prasideda šešių mėnesių diena, nakties beveik visiškai nėra, pietų gi ašigalyje užeina tada saulė ir ten visiškai nepasirodo akyratyje.

Birželio 23 dieną šiaurės ašigalis esti labiausiai palinkęs į saulę ir nuo tos dienos šiaurės pusrutulyje baigiasi pavasaris ir prasideda žiema. Šiaurės pusrutulyje tuo metu esti ilgiausios dienos ir trumpiausios naktys, o pietų pusrutulyje būna ilgos naktys ir trumpos dienos.

Nuo birželio 22 dienos šiaurės pusrutulyje dienos darosi trumpesnės, o naktys ilgesnės. Pagaliau rugsėjo 23 d. saulės spinduliai šviečia lygiai abu ašigaliu. Vėl susilygina diena su nakčia. Per praėjusius šešius mėnesius žemės rutulys buvo palinkęs į saulę šiaurės ašigaliu, dabar gi jisai ima lenktis pietų ašigaliu. Nuo tos dienos pietų pusrutulis gauna daugiau saulės šviesos ir šilumos, negu šiaurinis ir čia prasideda pavasaris, o šiaurės pusrutulyje prasideda ruduo.

Praėjus trims mėnesiams—gruodžio 21 d. pietų pusrutulyje prasideda vasara, o pas mus prasideda žiema. Tada vėl žemė rėda iki kovo dienolygio. Pas mus vėl prasideda pavasaris, o Australijoje — ruduo.

A. Marsas.

Niekas neturi kitos teisės, kaip visuomet vykdyti savo pareigas. *A. Kont.*

Reino krantų pasaka

Seniai, labai seniai, Acheno miesto gyventojai sumanė pasistatydinti bažnyčią. Surinko kiek pinigų ir pradėjo darbą. Iškasė fundamentui griovius, išmūrijo sienas ir jau buvo bepradedą dėti sparus. Per šešis mėnesius čia buvo girdėti piūklų čyravimas, kūjų ir kirvių bildesys. Tačiau šešto mėnesio pabaigoj pritrūkta pinigų. Kas daryti? Susirinko seniūnai, tarėsi, kalbėjos. Darbininkai atsisakė dirbti, o apleistuose naujai statomuose mūruose jau pradėjo smarkiai želti visokios griuvėsių žolės.

Kartą seniūnams beposėdžiaujant atėjo kažkoks svetimas, nepažįstamas žmogus, aukšto ūgio ir gražios išvaizdos.

— Labą dieną, ponai! Dėl ko čion tariatės?

Sako, esate pinigų pritrūkę, nežinote, kaip baigti savo bažnyčią?

— Kas tamsta esi?

— Mano brangūs ponai, aš esu tasai, kurs turi pinigų. Ko gi jūs dar daugiau norite? Aš atleidau savo diržą su pinigais, tad naudokitės tuo. Štai jums milijonas auksinių Norite?

— Taip, po šimts pypkių! — atsakė seniūnai. Mes baigtume savo bažnyčią.

— Puikiai, imkite, be tik viena sąlyga!

— Kokia gi?

— Baikite savo bažnyčią, ponai, imkite šiuos visus pinigus, tačiau už tai tegul bus man leista paimti to siela, kurs pirmas įeis į šią bažnyčią jos pašventinimo dieną.

— Tamsta esi velnias! — suriko seniūnai.

— Jūs esate žiopliai! — atkirto velnias.

Iš pradžių seniūnai net pašoko iš baimės. Bet kadangi šisai bajoras buvo geras velniukas ir žvangindamas visiškai nauju auksu kvatojo pilvą susiėmęs, tad seniūnai pagaliau nusiramino ir pradėjo tartis. Galop tarė velnias: „Aš derybas prakišu. Jūs turėsite milijoną ir bažnyčią, o man teks tik vienų viena siela. Ir dar kokia siela? Pirmoji, kuri pateks bažnyčion! Kažkokia nežinoma siela! Seniūnai, mano bičiuliai, jūsų bažnyčia atrodo gera, vieta man patinka, statinys, manau, irgi puikus, todėl taip palikti būtų baisiai gaila. Taigi milijonas jums, o siela man. Ar ne?“

Derybos buvo baigtos susitarimu; milijonas paimtas kason; nežinomasis pradingo, ir po dvejų metų bažnyčia buvo pastatyta.

Savaime suprantama, kad visi seniūnai net prisiekdami pasižadėjo niekam apie šias derybas nepasakoti ir, žinoma, kiekvienas iš jų parėjęs namo, dar tą patį vakarą, apie tai pasakė savo pačiai. Vadinasi, kai bažnyčia buvo baigta ir kai seniūnų paslaptį jau visas miestas žinojo, į tą bažnyčią niekas nenorėjo eiti

Vėl nauja kliūtis, nė kiek ne mažesnė už pirmąją. Bažnyčia pastatyta, bet niekas ten nė kojos nenori įkelti. Bažnyčia įrengta, bet, deja, tuščia. Tad kam ta tuščia bažnyčia? Vėl susirinko seniūnai, bet neišgalvojo nieko. Tada pasikvietė iš vienuolyno vienuolį.

— Ponai, — pasakė vienuolis, — reikia tiesa sakyti, jūs čia galvas sau laužote visai dėl menkniekio. Jūs esate pažadėję nežinomajam pirmą sielą, kuri paklius pro duris bažnyčion, bet jis nepažymėjo, kokia, kieno turės būti ta siela. Šį rytą viename miškely yra pagautas gyvas vilkas. Įgabenkit tą vilką bažnyčion ir, reikia manyti, velnias tuo tikrai bus patenkintas.

Kitą rytą, dar auštant, varpai suskambėjo. Kaip! kalbėjosi miestiečiai, argi šiandien būtų bažnyčios pašventinimas? Bet kas drįs ten eiti pirmasis. Tai nebūsiu nei aš, nei aš! Subėgo minia. Tik štai žiūri — atgabenamas narvas ir jame uždarytas vilkas. Davus signalą, sykiu atidaromos ir narvo ir bažnyčios durys. Vilkas, išsigandęs minios ir matydamas tuščią bažnyčią, — ten įbėgo. Velnias laukė išsižiojęs ir, galima sau įsivaizduoti, koks jo buvo pasiutimas, kai jis prarijo vilką! Jis baisiausiai padūkęs iš pykčio su didžiausiu audringu triukšmu kurį laiką pakilęs lakiojo bažnyčios palube. Ir pagaliau išlėkdamas taip spyrė koja į didžiąsias bažnyčios bronzines duris, kad šios trūko nuo viršaus ligi apačios. Tas durų pertrūkimas dar ir šiandie ten galima matyti.

V. Hugo.

Gaisras yra didelė žmonių nelaimė. Seniau gaisrai buvo daug pavojingesni. Šiandieną yra išsivysčiusi priešgaisrinė apsauga. Čia matome, kaip gesinami didmiesty gaisrai.

VOKIETIJOS KOLONIJOS

Vokietijai pralaimėjus Didįjį karą ir pasirašant Versalės sutartį, ji buvo priversta atiduoti savąsias kolonijas nugalėtojoms. Nemaža jų teko Anglijai. Dabargi Vokietija, sutvarkiusi kitus savo reikalus ir atsipalaidojusi nuo Versalės sutarties uždėto jai jungo kai kurių punktų, iškovojusi sau lygias kitų valstybių tarpe teises, pradėjo judinti kolonijų klausimą. Sujudo bemaž visos Europos, o ypač suinteresuotų valstybių, pirmoj eilėj anglų, spauda. Svarsto, nagrinėja, kuo baigsis šis Vokietijos reikalavimas, ar nesukurs kartais pasaulinio pragaro — naujo karo.

Vokiečiai kolonijomis susirūpino 1884 metais ir iki 1914 metų jau turėjo jų ne maža įvairiose pasaulio dalyse, ypač Azijoje, Okeanijoje ir Afrikoje.

Svarbiausia vokiečių kolonija Azijoje buvo *Kiao-Čau.* Tai 552 kvadr. kil. plotus Šantungo pusiasalyje. Toje kolonijoje gyveno 195 tūkst. kiniečių ir 4.728 vokiečiai. Jos sostinė Tsingtau. Šią koloniją 1898 met. vokiečiai išnuomojo iš kinų 99 metams. Ši kolonija 1919 metais Versalio sutartimi buvo pripažinta Japonijai, o 1922 metais grąžinta Kinijai.

Svarbiausia vokiečių kolonija Okieanijoje *Naujoji Gvinėja* — cesoriaus Vilhelmo žemė. Šią koloniją sudaro 177.415 kvadr. kilometrų su 230.000 gyventojų. Gvinėją vokiečiai užėmė 1884 metais. 1914 okupavo anglai, 1921 metais buvo priskirta kaipo mandatas Australijos dominijai.

Be šių kolonijų Okeanijoje vokiečiai turėjo dar šias kolonijas:

1) *Bismarko Archipelagą* 47.100 kv. kil. su 176.000 gyventojų, užimta 1870 m. Dabar Australijos mandatas.

2) *Samoa Sala* 3.420 kvadr. kil. su 50.423 gyventojų.

3) *Karolinai* — mažų salelių ir pusiasalių

1.450 kvadr. kil. plotas su 41.000 gyventojų. Šią koloniją vokiečiai pasisavino iš ispanų 1885 m. Po ilgesnių tranzakcijų tą koloniją vokiečiai nupirko iš ispanų už pinigus 1899 m. Šią koloniją užėmė japonai 1914 m.

4) *Marjonai* — 16 salų archipelagas Mikronezijoj — 600 kv. kil. plotas su 5.000 gyventojų. Dabar Japonijos globoje.

5) *Maršalos Salynas* — 415 kv. kilom. su 9.589 gyventojų, 18 salų plotas. Čia pradėjo vokiečiai stiprintis 1878 metais, o 1885 metais jau buvo užėmę visą salyną. 1914 metais šias salas užėmė japonai.

Nemažas kolonijas vokiečiai turėjo ir Afrikoje. Ypač pažymėtina:

1) *Šiaurinė Afrika* (Tonganika) tai 997.000 kv. kil. plotas (kaip Vokietija, Lenkija ir Čekoslovakija kartu) su 7.600.000 gyventojų. Kraštas turtingas, gerai sutvarkytas. Čia vokiečiai pradėjo veržtis 1884 m. Kelius kartus čia buvo vietinių sukilimai prieš vokiečius. Vėlesniais laikais dėl šios kolonijos teko 1914—1917 m. grumtis su Anglijos, Belgijos ir Portugalijos kariuomenėmis. Po Didžiojo karo šią koloniją pasidalino anglai ir belgai.

2) *Pietų-Vakarinė Afrika* — 835.400 kvadr. kilom plotas, (tiek, kiek Vokietija ir Lenkija kartu), kuriame gyvena 227.988 hotentotų ir negrų, be to, 9.000 vokiečių ir 4.000 kitų. Čia vokiečių misijonieriai pradėjo veikti dar 1804 m. Dabar Pietinės Afrikos dominijos mandatas.

3) *Kamerunas* — 790.000 kv. kilom. plotas (kaip Vokietijos ir Didžiosios Britanijos plotas kartu). Čia gyvena 2.750.000 asm. Šią koloniją vokiečiai paveržė 1884 m. Tai turtingas kraštas. Po Didžiojo karo šią koloniją pasidalino tarp savęs anglai ir prancūzai.

4) *Togo.* Ši kolonija yra Gvinejos įtakoje. Tai 84.600 kv. kilm. plotas (kaip Austrija), kuriame gyvena 886.000 juodukų. Tą kraštą vokiečiai užėmė 1884 m., o po 1919 m. pasidalino anglai ir prancūzai. Neperdidelis tas kraštas, bet labai turtingas. Ši kolonija duoda Vokietijai žymių įplaukų.

Tokias tai kolonijas turėjo Vokietija iki Didžiojo karo pabaigos. Dabar Vokietija daro pastangų jas atgauti.

Šiandie nesvajoja vokiečiai atgauti tų kolonijų, kurias paveldėjo japonai, arba kurias grąžino kinams. Nevaidintų jų gyvenime svarbesnio vaidmens ir Naujosios Zelandijos mandatas arba Samoa sala, bet kolonijos, esančios Afrikoje ar Melonezijoje, Vokietijos gyvenime turėtų ir geografinių ir politiniu atžvilgiu didelės reikšmės.

Vokietijos Ambasadorius Ribentropas šio mėn. pradžioje gavo iš savo valdžios specialius įgaliojimus pradėti derybas su anglų vyriausybe dėl šių kolonijų. Anglai delsia. Ministeris Edenas net išvyko iš Anglijos keletui savaičių, o Ribentropo pasikalbėjimas su Edeno pavaduotoju lordu Halifaksu tai tik laiko vilkinimas. Pasak spaudos, Anglai linkę pradėti šiuo reikalu kalbėtis tik po Anglijos karaliaus vainikavimo iškilmių.

Londone laukiama karaliaus vainikavimosi iškilmių, tačiau daug kalbama apie būsimąjį karą ir reikalą jam pasiruošti. Po Hitlerio kalbos žymiausias anglų laikraštis „Times" priėjo išvados, kad Anglija kuo greičiausiai turinti išlyginti savo ginklavimosi trūkumus ir savo ūkio politiką pritaikyti prie nūdienių tarptautinių reikalavimų. Ir jau daug šioje srityje daroma. Per paskutinius 9 mėnesius Anglijos pramonė gavo užsakymų karo medžiagos už 137 milijonus svarų ster. Ruošiama 200 milijonų vidaus paskola karo reikalams. Prekybos ministeris Runeimanas išvyko Vašingtonan, kur nori išsiderėti, kad Amerika, kilus Europoje karui, neuždarytų savo pramonės durų anglams ir leistų pirktis žaliavos bei karo medžiagos.

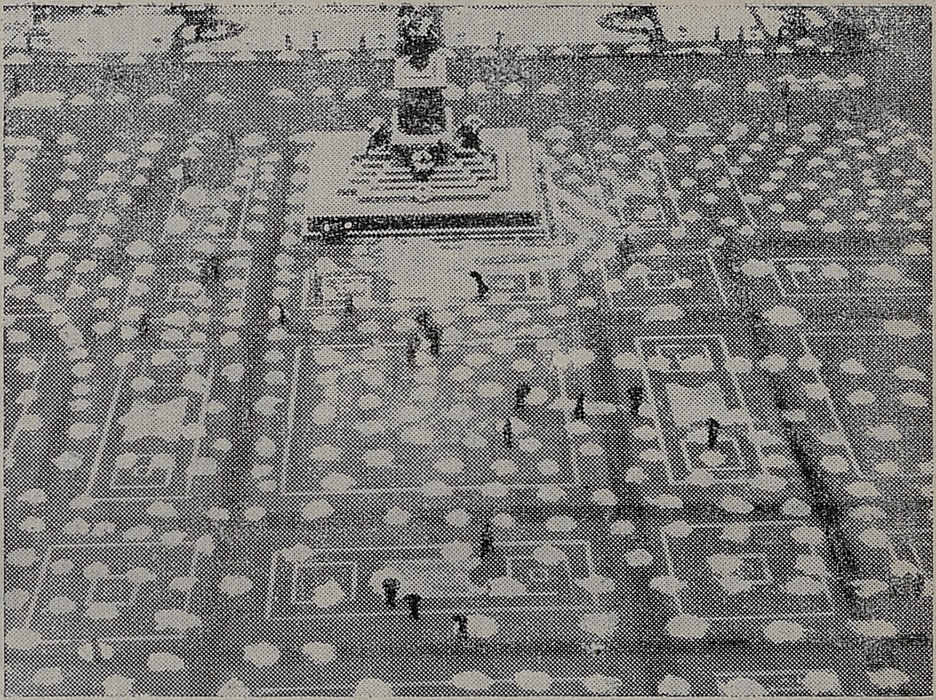
Koro aviacija, laivynas ir kariuomenė nuolat stiprina savo pajėgas, stato viešus sandėlius 4 mil. priešdujinių kaukių sutalpinti.

Visa tai byloja, kad Anglija rengiasi žygiui stiprina savo jėgas, daro atsargą. Kai kas linkęs tvirtinti, kad visa tai daroma prieš vokiečius, kurie neva ginklu linkę atsiimti savo kolonijas ir dar italų pavyzdžiu paieškoti naujų žemių. O juk nemaža vokiečių kolonijų turi užėmę ir anglai bei jų globojamos dominijos.

Kuo visa tai pasibaigs, parodys netolima ateitis.

Vėga.

S N I E G A S
MEDIOLANE

Italijoje, Mediolane Katedros aikštėje darbininkai valo sniegą. Supylė tą sniegą taip, kad iš viršaus atrodo lyg gražus gėlių darželis.

Ar esi kitų mėgiamas, mylimas?

Kiekvienam žmogui, o ypač jaunuoliui, jaunuolei, labai svarbu turėti gerą vardą ir įsigyti kitų žmonių tarpe nuoširdų palankumą, pamėgimą ir meilę. Iš tikrųjų, kai žmogus junti, kad kitiems esi reikalingas, kad kiti tavęs pasigenda, kad kiti tave gerbia, mėgsta ir myli, — tuomet pasijunti esąs patenkintas, laimingas. Ir atvirkščiai, kai matai, kad esi mažai kam reikalingas, kad kiti, užuot tave gerbę, į tave žiūri nepalankiomis akimis, tavęs nemėgsta, nemyli ir tavęs nekenčia, — tuomet iš tikrųjų žmogui darosi nemalonu ir net skaudu. Tiesa, yra žmonių, kurie kitų nuomonės, opinijos nepaiso. Jie siekia savo tikslo į nieką neatsižvelgdami. Jiems svarbu gyventi tik sau ir savo asmeniškai gerovei. Kas toliau darosi, ką kiti apie jį mano ar galvoja, — jiems nesvarbu. Bet vis dėlto ir tokie žmonės, pajutę aplink save kitų nepalankios nuomonės susirinkusius debesis, — ir jie susimąsto ir nuliūsta... Žodžiu sakant, nėra tokio žmogaus, kuris iš viso nenorėtų būti kitų gerbiamas, mėgiamas, mylimas.

Turėdami tai galvoje, pasvarstykime klausimą, kodėl vieni žmonės yra mėgiami, mylimi, o kiti—nemėgiami, nekenčiami? Klausimas — svarbus. Juk siekiant kurio nors užsibrėžto tikslo pasisekimas dažniausiai ir pareina nuo to, ar esi mėgiamas ar nekenčiamas.

Šiuo klausimu yra susidomėję ir mokslininkai. Teko skaityti viename žurnale T. Tarioto straipsnį, kur rašoma, kad Amerikoje, Colgato universitete, šis klausimas jau esąs išnagrinėtas mokslišku būdu. Pasak to straipsnio autorių, amerikiečiai mokslininkai išaiškinę, kad daugumą nemėgimų ir nekentimų sukelia 45 veiksmai arba palinkimai. Tie veiksmai arba palinkimai buvo surūšiuoti į tris sąrašus. Į pirmąjį sąrašą buvo sutraukti patys svarbiausieji nemėgimo sukėlėjai, sužadintojai. Jei tame sąraše rasi didesnį skaičių turimų ypatumų ar būdo bruožų, tai gali būti tikras, kad žmonėse pasisekimo neturėsi ir būsi jų nemėgiamas ir nekenčiamas.

Tų trijų sąrašų yra tokie paklausimai:

I

1. Ar visados galima pasitikėti, kad padarysi tai, ką žadi?

2. Ar mielai pasistengi kitiems padėti?

3. Ar visuose savo pareiškimuose ir pasisakymuose vengi perdėjimo?

4. Ar vengi sarkazmo (piktojo juoko)?

5. Ar vengi „rodyti", kiek pats moki ir žinai?

6. Jei jautiesi pranašesnis už kitus, ar vengi tai rodyti?

7. Ar vengi „komandavoti" žmones?

8. Ar vengi „imti nagan" žmones, kurie tau daro nepatinkamus dalykus?

9. Ar vengi žmones pajuokti už akių?

10. Ar vengi su žmonėmis elgtis išdidžiai, despotiškai?

II

11. Ar palaikai savo rūbus ir drabužius švariai ir tvarkingai?

12. Ar vengi perdaug būti drąsus ir akiplėšiškas?

13. Ar vengi juoktis iš kitų klaidų ir pasirikimų?

14. Ar tavo elgesys priešingos lyties žmonių atžvilgiu yra pavyzdingas?

15. Ar vengi viską peikti?

16. Ar praleidi kitų klaidas negirdomis, jų netaisydamas?

17. Ar mielai skolini daiktus kitiems?

18. Ar vengi pasakoti juokus, anegdotes, dėl kurių kiti galėtų jaustis droviai?

19. Ar leidi kitiems daryti ir elgtis pagal jų valią ir įsitikinimus?

20. Ar visados suvaldai savo pyktį?

21. Ar vengi ir šalinies ginčų?

22. Ar maloniai šypsaisi?

23. Ar vengi dažnai perdaug kalbėti?

24. Ar visiškai nekiši nosies į kitų žmonių reikalus?

III

25. Ar pakenti naujovę?

26. Ar vengi meilikauti kitiems?

27. Ar vengi liežuvauti?

28. Ar vengi prašyti žmones pakartoti tai, ką jie yra jau pasakę?

29. Ar vengi davinėti klausimus, palaikydamas kalbą?

30. Ar vengi prašyti kitų malonės?

31. Ar susilaikai nuo mėginimų kitus reformuoti?

32. Ar laikai savo asmenines bėdas sau pačiam?

33. Ar esi natūralus, nepasipūtęs?

34. Ar paprastai esi linksmas?

35. Ar politikoje laikaisi senų pažiūrų?

36. Ar esi entuziastas?

37. Ar taisyklingai tari žodžius ir ar gerai moki kalbėti?

38. Ar vengi į kitus žiūrėti įtartinai?

39. Ar vengi tinginiavimo?

40. Ar vengi pas kitus skolinti pinigus ir įvairius daiktus?

41. Ar vengi žmones mokyti, kas yra jų moralinė pareiga?

42. Ar vengi žmones „versti" į savo įsitikinimus?

43. Ar vengi greitai, neaiškiai kalbėti?

44. Ar vengi garsiai juoktis?

45. Ar vengi juoktis iš žmonių stačiai prieš jų akis?

Dabar į tuos visus paklausimus reikia atsakyti „taip" arba „ne". Jei atsakinėjant į pirmojo sąrašo paklausimus vietoj kiekvieno „taip" rašysi trejetukus, atsakinėjant į antrojo sąrašo paklausimus rašysi dvejetukus, o trečiojo — vienetukus, tai sudėjęs turi žinoti, kiek iš viso yra. Jei iš viso bus 64, tai rodys, kad esi žmonių mėgiamas; jei ne daugiau kaip 30, tai ženklas, kad esi kitų nemėgiamas ir turi pasitaisyti.

S.

— Genialų žmogų nežinia kokia nepermaldoma pajėga traukia į darbą, kuriam jis yra leistas. Nežiūrint sunkenybių, kurių yra apsuptas, nežiūrint to, kaip mažai žada jo pašaukimas ateityje, tas darbas yra vienintelis, kurį jis nori dirbti su pamėgimu.

R. Valters.

Didysis Rusų Dainius

Pasaulyje yra žmonių - garsenybių, kurių kūnai nors seniai jau sutruniję šaltuose kapuose, o jie savo darbais, didžiais žygiais, savo pareikštu žodžiu amžinai pasilieka gyvųjų tarpe. Žmonija su pagarba nuolat juos mini, prisimena, pasvarsto jų nuopelnus, siekius ir laimėjimus.

Šio m. 11 d. suėjo lygiai 100 metų, kai mirė didžiausias rusų poetas Aleksandras Puškinas. Ta proga bemaž visos valstybės, visos tautos ruošia jam pagerbti akademijas, laikraščiai pašvenčia ištisus puslapius jo gyvenimui, darbams ir laimėjimams aprašyti.

Puškinas gimė 1799 m. Maskvoje. Jo tėvai buvo gana turtingi miestiečiai. Pabaigęs 12 metų, Aleksandras buvo atiduotas į karišką, bajorų sūnums lavinti, liciejų Petrapilyje. Jau čia pasireiškė jo poetiniai gabumai. Jis besimokydamas rašė rusų ir prancūzų kalbomis eilėraščius ir netrukus ėmė garsėti kaipo poetas.

Net gi pirmieji jo eilėraščiai buvo nukreipti prieš žiaurią žandarišką caro valdžią. Todėl aišku ir jo kūryba, ir jis pats nepatiko liciejaus vadovybei. 1817 m. baigė Puškinas liciejų. Tuoj gavo užsienio ministerijoje tarnybą, bet savotiški jo eilėraščiai priveda prie to, kad Puškinas tuojau buvo išsiųstas į tolimą Besarabiją, kur dar stropiau buvo globojamas slaptosios policijos ir nuodugniau cenzūruojami jo eilėraščiai. Nepalankios gyvenimo aplinkybės, sunki aplinkumos atmosfera nepalaužia jaunojo poeto, jis kuria, rašo. Netrukus ir iš čia buvo išsiųstas į Krimą, o iš čia Pskovo gubernijon — motinos tėviškėn. Puškino likimą palengvino caro Aleksandro I mirtis. Paėmus valdžią Mikalojui I Puškinui buvo leista apsigyventi Maskvoje, o netrukus ir Petrapilyje.

Puškinas turėjo daug gerų bičiulių, artimų draugų, kurie nekartą padėjo jam išbristi iš sunkių jam statomų žandarų pinklių, tačiau nemaža turėjo ir priešų, kurie pavydėjo jam, kaipo poetui, garbės. Susikivirčijęs dėl šeimos garbės su prancūzu Dantes iššaukė jį Puškinas į dvikovą, kurios metu Puškinas buvo sunkiai sužeistas ir po skaudžių pergyvenimų trečią dieną — vasario 11 dieną 1837 metais persiskyrė su šiuo pasauliu.

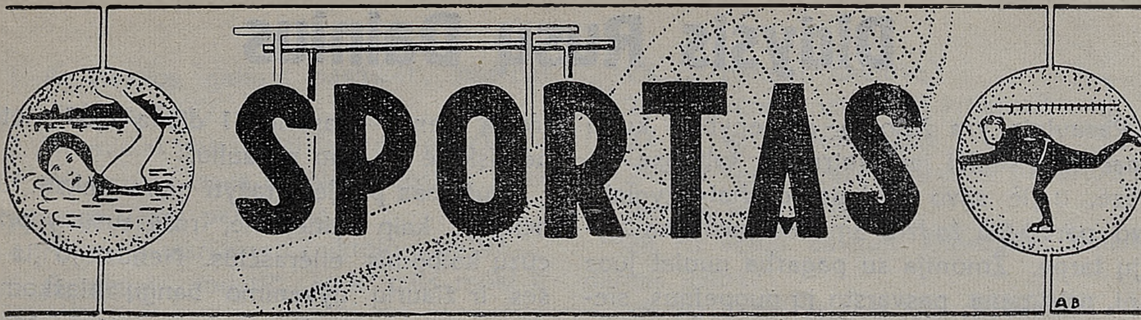
Puškinas pradėjo rašyti gana anksti. Jau liciejuje, kaip minėjome, rašė rusų ir prancūzų kalbomis eilėraščius. Nenustojo jis rašęs ir žiaurių gyvenimo bangų blaškomas. Jis savo nepalaužiama valia, savo genium sukūrė tokius rusų literatūros veikalus, kuriems iki šiol nieks negali prilygti. Jis savo raštais parodė pasauliui rusų literatūrą, nurodė jai naujus kelius, naujas formas. Iki Puškino Rusijos literatūra stovėjo labai žemai, nes nebuvo ten nei prozos, nei poezijos veikalų, kurie žinomi būtų buvę gretimose Europos valstybėse. Puškino gi veikalai yra išversti į daugelį pasaulio kalbų. Iš kai kurių jo veikalų yra sukurtos žavios operos, didesniajai jo eilėraščių daliai pritaikyta muzika.

Pirmasis spausdintas Puškino veikalas, poema „Ruslanas ir Liudmila“ buvo išspausdinta 1820 metais. Puškinas, gyvendamas Pietų Rusijoje, susipažino su anglų poeto Bairono veikalais, todėl kai kuriuose jo veikaluose juntama to poeto įtaka. Daug rašė Puškinas savo motinos tėviškėje. Jis parašė daug eilėraščių, visą eilę poemų, be to, rašė ir prozos veikalus — dramas ir apysakas.

Labiausiai yra žinomas jo romanas, parašytas eilėmis—„Eugenius Onieginas“. Iš šio romano vėliau buvo sukurta opera ir istorinė drama ir opera „Borisas Godunovas“. Iš prozos veikalų labiausiai yra žinomos apysakos „Kapitano duktė“ ir „Dubrovskis“. Tai buvo rašytojas-artistas, kuriam nebuvo panašaus nei anksčiau nei vėliau.

Puškinas daug nusipelnė rusų poezijai, pastatydamas ją atitinkaman poaukštin. Viskas pas jį meistriška: kalba nauja, lanksti; eiliavimas lankstus, labai įvairus; veikėjų psichologija ryški, gili, įvairiaspalvė; ypatingai gražus, poetiškas gamtos aprašymas, savotiška veikalų šilma — visa tai daro, kad Puškinas yra ir bus ne tik didžiausis ir žymiausis Rusijos poetas, bet nemarus ir kitų tautų tarpe. Negreit pasaulis nustos gėrėtis jo veikalais, o jo vardą visada minės su gilia ir atitinkama pagarba.

A.

FIZINIS AUKLĖJIMAS IR SODŽIAUS JAUNUOMENĖ

Rodosi, kam ne kam, tai tik ne sodžiaus jaunuomenei reikalingas fiziškas auklėjimas. Sodžiaus gyvenimas, rodosi, sudaro geriausias sąlygas žmogaus fizinei prigimčiai tarpti ir vystytis. Saulė, vanduo, grynas oras, tai vis fizinio auklėjimo veiksniai, kurie mūsų sodžiaus jaunuomenei turi daryti geriausios įtakos. Ūkio darbai, sunkus fizinis darbas, susijęs su kai kuriomis darbymetėmis, pateikia sodžiaus jaunuomenės raumenims darbo. Dėl visų šių minėtų priežasčių mumyse daugelyje įsigalėjusi nuomonė, kad sodžiaus jaunuomenei fizinis auklėjimas bei sportas nereikalingas ir stačiai esąs neįvykdomas. Sodžiaus jaunuomenė, girdi, „prisportuojanti" tiek prie kasdieninių ūkio darbų, kad jokio noro nebėra apie kokius ten „sportus" galvoti. Taip tvirtina daugelis mūsų sodžiaus jaunuomenės atstovų — jaunuolės-liai. Tą mintį ir įsitikinimą paremia kai kurie nesusipratę mūsų šviesuoliai. Iš viso atrodo, kad fizinis auklėjimas bei sportas yra tik miestui ir jo gyventojams. Atrodytų, kad šiaip tvarkant ir vedant sportą bei fizinį auklėjimą, sportas tarnauja sportui, o ne tautai stiprinti, grūdinti ir sveikatingumui palaikyti. Rodosi, aišku visiems, kad mūsų miestų ir miestelių sportininkų būreliai nesudaro mūsų tautos visos jaunuomenės. Tai kokiais sumetimais taip rūpestingai, tėviškai globojama miesto jaunuomenė, o dėl ko pamirštama ir taip patėviškai rūpinamasi sodžiaus jaunuomene? Rodos, visai tikslu būtų, kad atsižvelgiant į fizinio auklėjimo ir mūsų tautinius uždavinius, sodžiaus ir miesto jaunuomene būtų lygiai rūpinamasi.

Prisižiūrėję į mūsų tautos jaunuomenę, matome, kad mūsų tautos fizinis pajėgumas, tvirtumas menkėja. Kad palyginti neseniai taip tvirti ir atsparūs mūsų sodžiaus sluoksniai prieš įvairias nesveikatingumo įtakas, to atsparumo, užsigrūdinimo nebetenka. Džiova ir kitos ligos sodžiuje nebenaujiena. Žymus sumenkėjimas pasireiškia ir lietuvio kūno sudėty: siaura krūtinė, atsikišusios mentys, žemas ūgis.

Norėdami užkirsti tautos fiziniam menkėjimui kelią, jau nekalbant apie fizinės tautos prigimties rutulojimą, reikia imtis griežtų priemonių. Čia reikia griežtų atmainų ir visame mūsų fiziniame auklėjime. Reikia pagaliau pasukti į pagrindinę mūsų dalį — sodžių fizinio auklėjimo įtakos veikimą. Sodžius nebeturi būti toliau pamirštas.

Artimas susigyvenimas su sodžiumi leidžia arčiau pažinti mūsų sodžių jaunuomenę ir įsitikinti, kiek tos geros fizinio rutuliojimo sąlygos yra išnaudojamos. Sodžiaus jaunuomenė, begyvendama ištisą dieną saulėje, rodos, turėtų gerai įdegti. Bet arčiau prisižiūrėję matome, kad saulės spinduliai apdegina tiktai rankas, kaklą ir veidą, o visas kūnas stropiai, rūpestingai uždaromas nuo saulės gaivinamų ir stiprinamų spindulių. Įdegimas stačiai sodžiui nepakenčiamas, ypač jaunuomenės laiko tai negražiu dalyku. Sodžiaus gražuolės rūpestingai vynioja skarelėmis savo veidą, su ypatingu atsidėjimu saugosi, kad neįdegtų, neparuduotų veidelis. Sodžiaus frantai savo įdegtas rankas mėgina paslėpti pirštinėse, kurių net šokdami ir svečiuodamies nenusimauna.

Nenagrinėdami ir kitų fiziniam auklėjimui naudingų veiksnių, pamatysime, kad nemažiau trūksta mūsų sodžiaus jaunuomenei supratimo... Nei upės, nei ežerai nėra tinkamai

išnaudojami. Vanduo tesuprantamas, kaip priemonė tik nešvarumams pašalinti, kuris nevisada vartojamas ir šiam tikslui. Sodžiaus jaunuomenės pasilinksminimai dažniausiai ir vasaros metu daromi tvankiose, dulkėtose trobose ir klėtyse, o ne atvirame ore, kada žali sodai.

Šioji nuomonė, kuri tvirtina, kad sodžiaus jaunuomenė prie savo kasdienio ūkio darbų palieka savo jėgas, taip pat neteisinga ir biauriai žeminanti jaunuomenės vardą. Tas taip gali kalbėti, kas nepažįsta sodžiaus jaunuomenės! Imsiu čia neigiamus pavyzdžius, kurie įrodys, kad mūsų sodžiaus jaunuomenėje tos energijos yra, kad ne visą ją palieka prie žagrės ir dalgės. Tos nebaigiamos „vakaruškos", kurios šeštadieniais ir sekmadieniais iki apyaušrio tęsiasi tos nesuskaitomos „išdaigos", kurios vartų iškėlimu ir tvorų perkėlimu skersai kelio prasideda ir daug didesnėmis „gudrybėmis" baigiasi; tos dažnos muštynės, susipiaustymai ir, pagaliau, girtuokliavimas ir kortavimas ar nerodo, kad sodžiaus jaunuomenė per daug turi tos energijos? Visa tai sakyte sako, kad mūsų jaunuomenė, nerasdama kur išlieti tą jaunystės energiją, žudo ją neigiama kryptimi, naikindama pati save, niekindama ir žemindama visą tautą. Reikia rasti priemonių, kuriomis būtų galima sukaupti ta veltui žūstanti jaunuomenės energija ir parodyti jai džiaugsmingo žaidimo, fizinio auklėjimosi prasme.

Sportininkai gyvai besirūpindami tautos ateitimi, tautos pajėgumu, tautos sveikata, turėtų pasidairyti aplink save ir save paklausti, ar viskas mūsų apylinkėj tvarkoje. Fizinis auklėjimas turi apimti visą jaunuomenę.

Jaunuomenė ryžtasi ir su didele energija nori imtis darbo. Tačiau pasiryžimo ir gerų norų nepakanka. Čia reikia darbo ir ištvermės.

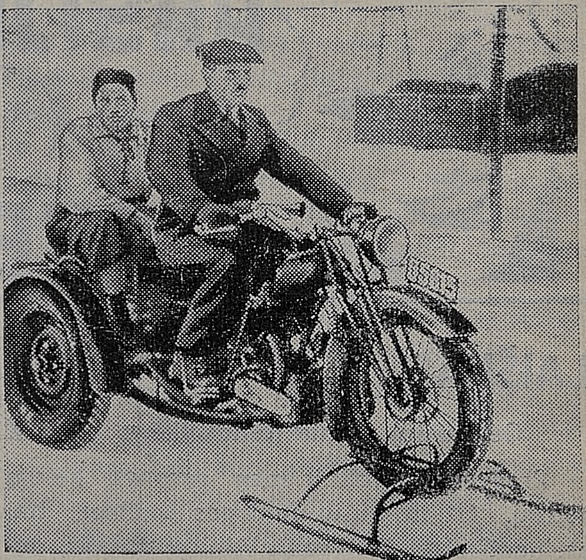
Tad, jaunuomene, ruoškis džiaugsmingam ir tautos stiprinimo darbui!

Stenkis grūdinti savo kūną, nes priežodis sako, kad tik sveikame kūne būna sveika dvasia.

O juk mūsų gyvenimo sąlygos reikalauja jaunuolių sveikų netik kūnu, bet ir savo dvasia.

J. K.

IR ŽIEMĄ SPORTUOJA

Kitados motociklistai savo sportą tik vasarą galėdavo praktikuoti. Dabargi, technikai patobulėjus, motociklistai ir žiemą panaudoja savo sportui. Pririšę slydes prie ratų, puikiausiai motociklu važiuoja net per aukštus sniego pūtynius.

— Daugkartinis dailiojo čiuožimo meisteris austras Karolis Šeiferis, kuris dabar gyvena Neujorke, perėjo į profesionalus.

— Finalinės futbolų rungtynės Pietų Amerikos pirmenybėms Argentina Buenos Airese prie 70.000 žiūrovų nugalėjo 2:0 (1:0) Braziliją, tačiau dėl blogesnio golų santykio turi pasitenkinti antra vieta. Pirma vieta atiteko Brazilijai.

— Ateinančių metų pasaulio stalo teniso pirmenybės nutarta ruošti Londone.

— Pereitą sekmadienį Vokietijoje įvyko sporto rungtynės tarp Lenkijos ir Vokietijos boksininkų. Rungtynes, kurių eigą sekė 10.000 žiūrovų, laimėjo Vokietijos boksininkai (11 : 5).

— Šio mėn. 14 d. Norvegijos sostinėje Oslo prasidėjo pačiūžininkų rungtynės dėl pasaulio pirmenybių. Rungtynės turėjo tokių davinių: 500 metrų bėgimo I vietą laimėjo Krogh (Norvegija), 5000 metrų —Stiepl (Austrija), 1000 metrų Egnestongen (Norvegija), 10 kilom. I vietą Stiepl (Austrija), II vietą Vasenius (Estija).

— Rungtynės dėl pasaulinės futbolo pirmenybės įvyks 1938 m. Paryžiuje. Jau dabar užsirašė dalyvauti 26 valstybės.

LAIŠKAS

Gerbiamoji Ponia Redakcija!

Prašyčiau leisti ir man pasakyti keletą žodžių. Už tai būsiu dėkingas amžinai. Kai ateinantį antradienį vešiu Vilniun malkas, nuvešiu Poniai Redakcijai keletą ryšulėlių, skeltinukų, vieną minkštą sūrį ir kiaušinių.

Pas mus dabar nieko naujo; vakarai ilgi, dienos trumpos. Kol saulė šviečia, suvažinėji miškan arba malūnan, o vakare įsičiarepkini ant pečiaus, kelius įspyri į lubas ir lauki karštų bulvių.

Mano gyvenimas, kaip sakyt, dar būtų neblogas, kad ne mano Praksėda. Jau baigiasi antra savaitė, kai negalime susikalbėti. Pirma ir aš visaip kalbėjau, o vakar pradėjau geruoju.

— Praksėdute! Mano brangusis paukšteli, aguonėle, dobilėli, akmenėli, pasakyk, kas tau pasidarė, ko gi tu ant manęs pyksti?

— Ne tavo dalykas! — atšovė. — Jau gana jums viešpatauti. Tie laikai jau pasibaigė. Tau čia ne Indija! Moteris žmonijai ne nulis! Vyrai tai daugiau kaip nulis. Kai jie dar tiktai mokėjo kiškius giriose vejoti, mes išradome naudingas sėklas; mes išradome ir dailę, ir amatus. Moterys anksčiau pradėjo galvoti, negu vyrai, šitie bezmėnai, nenaudėliai! Kada norėsime, tada ir ištekėsime. Jei man dar ką kalbėsi, aš išeisiu ir nebegrįšiu!

— Praksėdute, mano uogelyte, — sakau — ar aš tau valgyti neduodu, ar ko? Ko to nori, ko tu pyksti?

Tada Praksėda trenkė durimis ir išbėgo. Maniau, kad bus blogai. Ir aš nuo pečiaus nusiritau ir nubėgau paskui. Susitikome priemenėj. Ji man kišt į rankas popierį.

— Še, skaityk — sako — gal tu pasidarysi protingesnis.

Grįžęs pirkion, pamačiau beturįs rankose gražų, lyg knygelę, lietuvišką laikraštį. Seniau ir aš jį išsirašydavau, bet tuomet jis buvo mažesnis. Dabar didelis, gražus, storas. Viršelyje skambina varpai. Daugiau, regis, nieko ypatinga. Pavarčiau ir norėjau atiduoti Praksėdai. Tik šliapt ir iškrito laikraščio viduriai.

— Aga! tai tu šitaip gerbi mūsų laikraštį, tu indijone, — suriko Praksėda. Pradėjau ir aš karščiuotis.

— Susimildama — sakau — ko tu iš manęs nori; turbūt, nori gauti per „kiepelį"?!

Tada ji man tyc į rankas iškritusią laikraščio dalį. Paėmiau, apžiūrėjau iš viršaus ir apačios. Viršuje nupieštos dvi panelės ar ponios; gražesnė ta, kuri kairėje pusėje. Dešinioji iš veido truputį panaši į mano Praksėdą, kai dar buvo jaunesnė ir ne tokia pikta. Pradėjau skaityti ir... nepabaigiau. Kur gi! Viskas prieš vyrus ir prieš vyrus. Radau ir tuos žodžius, kuriais Praksėda buvo apibėrusi mane.

Taigi, Gerbiamoji Ponia Redakcija, prašyčiau taip prieš vyrus nerašyti, nes ir mes turėsime panašiai išeiti. Pirmiausia, pažymiu, kad aš niekad dar nesu sakęs „Kai bobos skaitys, tai mes būsime nevalgę". Tegul sau skaito, tik tegul manęs nekliudo. Bet kitoje vietoje labai teisingai pasakyta, pavyzdžiui, 2 pusl. 11 eilutėj, skaitant nuo apačios, dešinėje pusėje.

Atsiprašau, Ponia Redakcija, bet dar prisiminiau vieną paklausimą. Kas ten buvo Vilniuje, apie ką Žemutis parašė? Skaičiau, skaičiau ir maža tesupratau. Vis giria ramumą, ypač balkone. Kitas, kurio labai sunki

pavardė, dėl to supykęs žada Žemutį iš Balkono respublikos net žemėn nuleisti. Už ką?

Kai dėl balkono, tai ir aš jį esu matęs, kai buvau Vilniuje. Panašiai iškeltas, kaip pas mus kluonuose viškos, kur kraunama blogesnis šienas, šiaudai, dobilai, seni vežimai, rogės ir kiti nereikalingi gramozdai. Kai kur balkonuose padaryta, lyg aruodas, tam tikros peludės.

Laukdamas atsakymo, lieku su pagarba

Andriejus Spirkojis iš Ažubalio.

Redakcijos atsakymas. Gerbiamasis Andriejau! Kadangi žadi pas mus atsilankyti su dovanomis, tai mes pasistengsime čia pat tamstai nuoširdžiai atsakyti.

Pirmiausia prašome truputį atšalti, nesikarščiuoti. Pagaliau, kol į Vilnių atvažiuosi, gal ir sušalsi ir kitaip galvosi. Tuo tarpu pranešame tamstai, kad mūsų laikraščio moteriškame priede rašė ne redakcija, bet jos bendradarbės — moterys, kurios, iš tikrųjų, vyrus pataršė be jokio pasigailėjimo. Bet, būkime nuoširdūs, argi mūsų vyrai visi yra šventi, nekalti? Mums atrodo, kad jeigu mes galėtumėm su tamstos Praksėda pasišnekėti, tai ir prieš tamstą susirastų ir šiokių ir tokių dalykėlių. Na, bet už tokias mūsų pastabas nepyk. Kai atvažiuosi su dovanomis, tai mes tamstą supažindinsime su tomis moterimis, kurios tame priede rašė prieš vyrus. Bet iš anksto statome sąlygą, kad susipažinęs būtumei kantrus ir atidžiai išklausytumei jų paaiškinimų, kurie, reikia spėti, apims visą vyrų gyvenimo istoriją nuo Adomo laikų iki 1937 metų vasario mėnesio pradžios.

Į kitus paklausimus atsakysime, kai atvažiuosi ir mums įteiksi žadėtas dovanas.

TRUPINIAI

Būrelis žmonių pasakojo šiurpulingus traukinių katastrofų atsitikimus. Vienas iš pasakotojų šitaip kalbėjo:

— Jūsų matytos nelaimės yra niekai prieš tą geležinkelio nelaimę, kurią aš pergyvenau. Taip, kaip prisimenu dabar, tai net šiurpas sukrato...

— Na, pasakok, pasakok, — paragino kiti.

— Buvo šitaip,—pradėjo pirmasis,—prieš penkerius metus aš važiavau iš Vilniaus į Švenčionėlius. Netoli Bezdonių stoties... A!... Baisu ir pasakoti....

— Pasakok, pasakok! — vėl ragino kiti.

— Taigi netoli Bezdonių stoties vienoje kupe pamačiau jauną, gražią merginą. Ji man patiko iš karto. Tik staiga netoli Santakos stoties...

— Dėl Dievo, nekalbėk!—suriko rankomis veidą užsidengęs nekantrus spėliotojas.

— Tikriausia, ji iškrito iš traukinio ir jai nupiovė rankas arba kojas, — pridėjo kitas.

— Kad taip būtų atsitikę, — tarė pakėlęs į viršų akis katastrofą matęs žmogus. — Netoli Švenčionėlių stoties aš persėdau į jos kupe...

— Na ir kas?—užklausė beveik visi klausytojai.

— Netrukus susipažinome ir paskui, Švenčionėliuose išlipę, pasižadėjome kuo greičiausiai pasimatyti.

— Tai kur čia traukinio katastrofa?— paklausė nusivylę klausytojai.

— Po pusės metų mudu susituokėme. Dabar ji mano žmona. Bet kokia žmona!.. Teprasmenga visi traukinių ir geležinkelių išradėjai, dėl kurių tiek daug būna katastrofų.

Vilniuje viena poniutė norėjo pavažiuoti vežimu. Priėjusi prie vežiko klausia:

Kiek paimsi už nuvežimą Tilto gatvėn?

— Vieną auksiną, poniučiute.

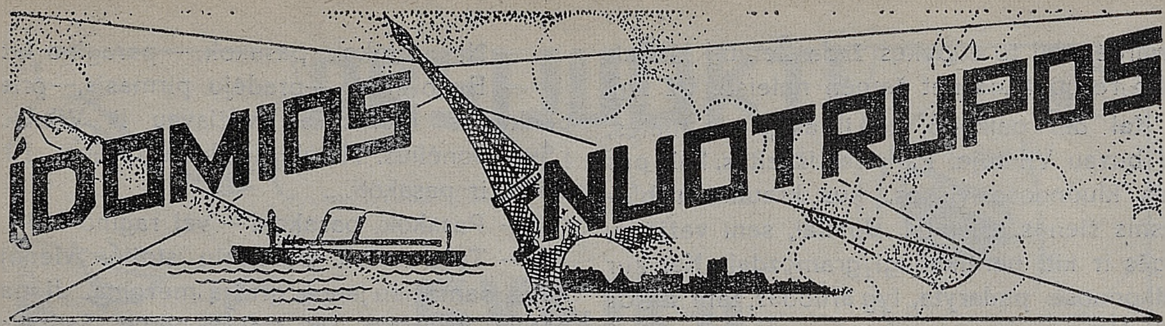
— Ar padukai?! Ar neužteks trisdešimties skatikų? Juk čia vos trys žingsniai!

— Na, poniučiute, jei tokius žingsnius žengsi, sijonėlį suplėšysi...

Gydytojas įkalbinėja ligonį, kad daugiau nebegertų degtinės, nes ji labai kenkia žmogaus sveikatai.

— Patarčiau daugiau nebegerti. Juk turbūt žinai, kad girtuoklystė pakenkia ir vaikams.

— O, aš tai gerai žinau, ponas daktare,— atsako ligonis,—bet argi gali mano vaikams pakenkti, kai aš jų turiu net šešetą ir kiekvienam tenka labai nedaug?..

LIETUVOS ISTORIJOS ĮVYKIAI

Lietuvių tauta yra labai sena. Ji gyvena Baltijos jūros pakraštyje jau nuo seniausių laikų. Savo valstybę sukūrė pirmiau už kai kurias kaimynes tautas, o jos ribos siekė toli į rytus, pietus ir vakarus. Lietuvių tauta turėjo daug garbingų valdovų, kurie jos vardą išgarsino po visą pasaulį. Senovėje Lietuva buvo didelė ir galinga.

Nors trumpai prisiminkime jos svarbesnius įvykius.

1226 — 1236 m. Lietuvių tautos susivienijimas Didž. Kunigaikščio Mindaugo valdžioje.

1251 m. D. Kunigaikščio Mindaugo krikštas.

1253 m. D. Kunig. Mindaugo vainikavimas.

1263 m. D. Kunigaikščio Mindaugo mirtis.

1318 m. Vitebsko žemės prijungimas prie Lietuvos.

1340 m. Volunijos žemės prijungimas prie Lietuvos.

1362 m. Mūšis su totoriais, Podolijos žemės prijungimas prie Lietuvos.

1362 m. Kauno pilies išgriovimas.

1382 m. Krėvės pilyje buvo nužudytas D. L. K. Kęstutis.

1385 m. Krėvės unija. (Sujungimas Lietuvos su Lenkija).

1387 m. Lietuvos krikštas.

1392 m. Vytautas tampa Didžiuoju Lietuvos Kunigaikščiu.

1398 m. Žemaičių kraštas atiduotas vokiečių ordinui.

1405 m. Smolensko prijungimas prie Lietuvos.

1410 m. Žalgirio mūšis.

1413 m. Horodlės unija. (Peržiūrėta Lietuvos—Lenkijos susijungimas).

1413 m. Žemaičių krikštas.

1430 m. D. L. K. Vytauto mirtis.

1520 m. Atsiranda pirmas Lietuvos metraštis.

1529 m. Išleistas pirmas Lietuvos Statutas.

1547 m. Išleista pirma lietuviška knyga Martyno Mažvydo Liuterio katekizmas.

1566 m. Išleistas antras Lietuvos Statutas.

1569 m. Liublino unija. (Lietuva sujungiama su Lenkija).

1579 m. Kulviškis įsteigia Vilniaus akademiją.

1772 m. Lietuvos-Lenkijos pirmas padalinimas.

1793 m. Lietuvos-Lenkijos antras padalinimas.

1795 m. Lietuvos-Lenkijos trečias padalinimas.

1803 m. Įsteigtas Vilniaus universitetas.

1831 m. Pirmas lietuvių — lenkų sukilimas prieš rusus.

1832 m. išėjo Prūsų Lietuvoje pirmas lietuviškas laikraštis „Nusidavimai apie Evangelijos praplatinimą tarp žydų ir pagonų".

1861 m. Baudžiavos panaikinimas.

1863 m. Antras lietuvių — lenkų sukilimas prieš rusus.

1864 m. Lietuviškos spaudos uždraudimas.

1883 m. Prūsijoj išleistas laikraštis „Aušra".

1904 m. Rusai grąžina lietuviams spaudą.

1905 m. Didysis Vilniaus Seimas.

1914 m. — 1918 m. Didysis pasaulio karas.

1915 m. Vokiečiai užima Lietuvą.

1918 m. vasario 16 d. Vilniuje Lietuva pasiskelbė nepriklausoma valstybe.

1918 m. kovo 3 d. Brastos sutartis, pagal kurią Rusija atsisakė nuo Baltijos kraštų.

1918 m. kovo 23 d. Vokietija pripažino Lietuvą nepriklausoma valstybe.

1918 m. lapkričio 11 d. Vilniuje sudaryta pirmoji Lietuvos Vyriausybė su prof. A. Voldemaru priešakyje.

1919 m. balandžio 4 d. išrinktas pirmas Lietuvos Prezidentas Antanas Smetona.

1920 m. gegužės 15 d. Kaune atidarytas Lietuvos Steigiamasis Seimas.

1920 m. liepos 12 d. Maskvoje pasirašyta sutartis su Rusija.

1920 m. spalių 7 d. Suvalkuose pasirašyta sutartis su Lenkija.

1920 m. spalių 9 d. Vilnių užėmė generolo Želigovskio kariuomenė.

1921 m. rugsėjo 22 d. Lietuva įstojo į Tautų Sąjungą.

1922 m vasario 16 d. įsteigtas Lietuvos Universitetas.

1922 m. gruodžio 20 d. Anglija, Prancūzija ir Japonija pripažino Lietuvą nepriklausoma valstybe.

1923 m. sausio 10—15 d. Lietuva atgauna Klaipėdos kraštą.

ATEINA NAUJA STIKLO GADYNĖ

Tautosakoje dažnai minimi stikliniai rūmai šiandien jau pradeda virsti tikrove. Pasirodo, kad žmonių svajonės netoli pralenkia realybę. Jau gana plačiai kalbama, kad tikrai ateina nauja stiklo kultūros gadynė. Naujoji medžiaga pradeda pamažu užkariauti pasaulį. Iš Amerikos Jungtinių Valstybių pareina žinių, kad šios žiemos baliuose ten stikliniai drabužiai bus pradėti plačiai vartoti.

Jau pereitą žiamą Amerikos Jungtinėse Valstybėse kai kurios ponios nešiojo stiklines skrybeles. Nežinia, kiek jos buvo ta nauja medžiagos rūšim patenkintos. Viena tik pirmenybė tikrai aiški: jei kartą vėjas tokias skrybeles nuo galvos nupučia, tikrai jų skeveldromis rūpintis netenka. Tačiau madų pramonė yra jau daug toliau nuėjusi. Pirmieji stikliniai drabužiai Amerikos Jungtinėse Valstybėse jau yra išleisti iš dirbtuvių ir rodomi elegantiškai publikai. Pirmieji tokių drabužių pirkėjai buvo įvairūs teatrų režisieriai.

Kaip gi iš tikrųjų ta stiklinė medžiaga yra gaminama? Neujorke, Ohio provincijoje, jau yra cheminis fabrikas, kuris gali pagaminti labai lanksčius ir plonus stiklinius siūlus. Gaminimo būdas dar tebėra to fabriko paslaptis. Iš pradžių tie stikliniai siūlai buvo gaminami izoliavimo reikalams. Tačiau kartą dvi fabriko tarnautojos pamėgino tokius stiklinius siūlus užsidėti ant savo kūno. Gaminimo meisteris, kuris tuo metu kaip tik ėjo pro šalį, pastebėjo, kad stikliniai drabužiai galėtų labai gražiai išrodyti. Jis pradėjo stiklinius siūlus bandyti. Šiandien tas fabrikas jau moka pagaminti tokius stiklinius siūlus, kurie yra dvidešimt kartų plonesni už žmogaus plauką. Šiuo metu stikliniai siūlai pradedami vartoti vakariniams drabužiams, kojinėms ir skalbiniams gaminti. Šią naująją medžiagą jau reklamuoja milžiniškas propagandos aparatas. Nurodomos šios svarbiosios stiklinės medžiagos gerosios savybės: skalbiama nesusitraukia, kandžių nesugadinama ir absoliu iai neperleidžia vandens. Pagal fabriko turimąjį gaminimo būdą, per vieną minutę esą galima jau pagaminti 80 km. ilgio stiklinių siūlų.

Tačiau stiklas bus pradėtas vartoti ne tik drabužiams gaminti. Jau dabar atrasta 300 stiklo pritaikymo galimumų. Iš tokių specialiai pagamintų stiklų rūšių bus daromi automobilių ir lėktuvų įtaisymai, statomi namai, vijamos virvės, kurios esančios nepaprastai stiprios ir patogios, nes nebijo drėgmės ir vandens.

Ar tikrai stiklas bus ateities kultūros medžiaga ar ne, tačiau drabužiams gaminti stiklas tikrai bus pradėtas plačiai vartoti. Grožio ir patogumo ieškančios ponios, jau dabar svajoja apie nudažytus stiklinius drabužius. Be abejo, visus turi dominti klausimas, kiek tokie gi drabužiai galėtų kaštuoti. Stiklinių medžiagų specialistai tvirtina, kad stiklinių drabužių gamyba esanti pigesnė už paprasčiausios medžiagos gamybą. Taigi, stikliniai drabužiai bus pigiausi ir gražiausi.

RUOŠIASI IŠGRIEBTI AUKSĄ

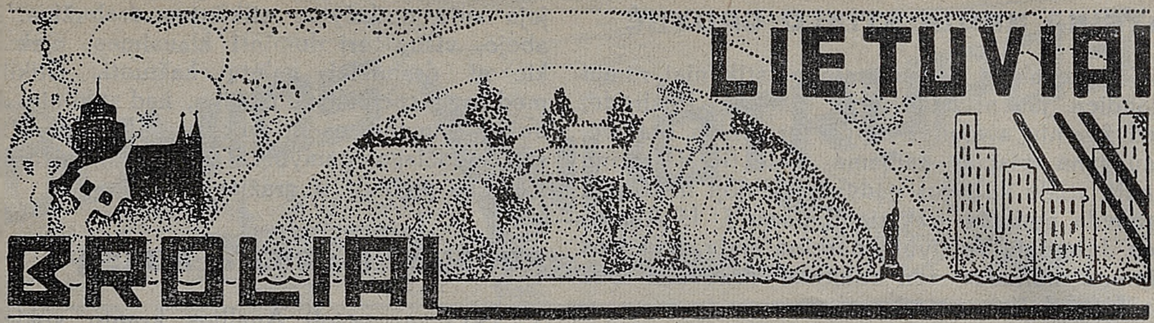
1915 m. netoli Anglijos krantų vokiečiai paskandino Jungtinių Amerikos Valstybių laivą „Lusitania", kuriuo buvo gabenama aukso bei brangenybių maždaug už 35 milijonus auks. ir daug privatinių bei valstybinių dokumentų. Laivas nugrimzdo į jūros dugną, bet nelabai gilioje vietoje. Tomis dienomis tragedija buvo apgailėta. Tačiau po kelių metų užsimanė gudrios galvos auksą iš „Lusitanijos" išgriebti. Pradėta ruoštis šiam dideliam ir nepaprastam darbui.

Iš karto buvo manyta „Lusitania" užkabinti milžiniškais kabliais ir iškelti į jūros paviršių. Bet pasirodė, kad tai neįmanoma. Tada kompanija pasiryžo įsiskverbti į skenduolio laivo vidų ir išgriebti tik brangenybes. Buvo pasamdyti patys geriausi narai ir buvo pasirūpinta atitinkamomis priemonėmis. Pirmiausia po „Lusitania" manoma pakišti galingas dinamito bombas ir išsprogdinti, kad laivo narai galėtų patekti į laivo vidų. Paskui narai pasirūpins išlaužti seifus ir viską išvilkti į saulės šviesą.

Išsprogdinti laivą, įeiti į jo vidų ir surinkti auksą, atrodo, reikalas labai paprastas. Iš tikrųjų tačiau, darbas yra nepaprastai rizikingas ir sunkus. Tikimasi, kad viskas užtruks apie porą metų. „Lusitanija" guli daugiau kaip 100 metrų gelmėje, o tokioje gelmėje dirbti yra nepaprastai sunku. Vandenynas savo aukas atiduoda labai nenoromis. Darbą gali sutrukdyti audros ir gali atsirasti šiaip įvairių kliūčių. Tačiau tai nebaido žmonių, kurie pasiryžo auksą iš vandenyno atkovoti.

DRAUDŽIA NUO SENMERGYSTĖS

Kopenhagos (Danijoje) draudimo įstaigoje pradėjo veikti nauja draudimo šaka. Ji specialiai liečia senmerges. Kiekviena jauna mergaitė gali apsidrausti nuo senmergystės. Jei apsidraudusioji iki 40 metų amžiaus ištekės, įmokėtieji pinigai liks draudimo įstaigai. O jei merginai nepavyks sukurti šeimyninio židinio — domėn imami tik teisėtos, įregistruotos santuokos, — tai draudimo įstaiga mokės jai pensiją iki amžiaus galo. Sako, danės labai noriai tuo draudimu naudojasi, ypač tokios, kurios turi rimto pagrindo laukti senmergystės.

LIETUVOS VALSTYBĖJE

— Š. m. kovo mėn. 20 d. Rygoje bus surengta Lietuvos dailininkų meno kūrinių paroda, kuri truks iki balandžio mėn. 4 d. Vėliau panaši paroda bus Estijos sostinėje Taline.

— Šių metų „Sakalo" bendrovės 1.000 litų dovaną gavo poetas Bernardas Brazdžionis už eilėraščių rinkinį „Ženklai ir Keistenybės", antrą dovaną — 500 litų gavo Bronė Buividaitė už veikalą „Auksinis batelis", trečią dovaną — 500 litų gavo Antanas Vaičiulaitis už romaną „Valentina".

„Spindulio" bendrovė irgi paskyrė 3 dovanas. Pirmąją dovaną 1000 litų gavo Petras Cvirka už romaną „Meisteris ir sūnus", antrąją 500 litų — Kazys Puida už istorinį romaną „Magnus Dux" ir trečiąją dovaną poetas Mykolaitis už lirikos kūrinius „Keliai ir Kryžkeliai".

— Lietuvos ministerių kabinetas paskyrė 100.000 litų pašalpos katalikų bažnyčioms taisyti, kryžiams atnaujinti ir kapinėm aptverti.

— Jau išėjo iš spaudos senai laukiama V. Gustainio knyga, kurioje nušviesta Lenkijos politinė santvarka, kultūrinė būkle ir lietuvių-lenkų santykiai. Ji pavadinta „Lenkai ir Lenkija".

— Ateinantį mėnesį Kaune bus Lietuvos gydytojų suvažiavimas, kuriame dalyvavo apie 300 Lietuvos gydytojų ir nemažas skaičius Latvijos ir Estijos gydytojų.

— Šiemet Lietuvos Valstybėje praktikuoja 209 advokatai. Šio mėnesio pradžioje buvo advokatų sąjungos suvažiavimas. Sąjungos pirmininku išrinktas adv. Leonas.

— Lietuvos Valstybėje netrukus bus įkurta speciali bendrovė, kuri statys cemento fabryką, nes geologiniai tyrimai parodė, kad arti Kauno yra daug medžiagos, iš kurios galima pagaminti cemento.

— Didžiausis Pabaltėje kiaušinių sandėlis yra Panevėžyje.

— Šių metų vasario 10 d. Kauno radiofone buvo iškilmingai paminėta 100 metų sukaktis nuo didžiojo Rusijos dainiaus Aleksandro Puškino mirties.

VILNIUJE

Vasario 16-toji diena. Šių metų Vasario 16 dienai paminėti buvo susidaręs Visuomenės Komitetas.

Tą dieną ryte 10 valandą šv. Mikalojaus bažnyčioje buvo atlaikytos iškilmingos pamaldos. Pamaldas laikė kun. Pr. Bieliauskas. Tai dienai pritaikytą pamokslą pasakė kun. K. Čibiras. Po pamaldų bažnyčioje susirinkusieji sugiedojo Tautos himną ir Marija, Marija.

Po pamaldų buvo aplankytas Tautos Patriarko d-ro J. Basanavičiaus kapas Rasų kapinėse. Liet. Mokslo Draugijos vardu buvo padėtas vainikas ir „Romuvos" klūbo—gyvų gėlių bukietas. Prie kapo buvo sugiedota „Viešpaties Angelas" ir Tautos himnas.

20 val. vakare įvyko akademija. Įžangos žodį pasakė K. Stašys. Paskaitą skaitė V. Martinkėnas tema: „Lietuvių tautos atgimimo istorijos bruožai". Po paskaitos buvo vaidinimas—„Žemaičių kunigaikščio Vykinto mirtis". Po to padainavo solo M. Sabalytė. Toliau buvo dainos, kurias gražiai padainavo jaunimo choras. Akademija užbaigta Tautos himnu.

Teismo byla. Vasario mėn. 4 d. Vilniaus Apygardos teisme buvo nagrinėjama mūsų laikraščio buv. redaktoriaus A. Juknevičiaus byla, kuri buvo iškelta už 1936 metų „J. Draugo" 2 Nr. viršelyje įdėtą stilizuotą Vytį, Gedimino stulpus ir to numerio vedamąjį straipsnį, pavadintą „Kas laisvės netrokšta, tas nevertas jos". Bylos nagrinėjimas pertrauktas iki vasario mėnesio 15 d. Byla tą dieną nebaigta svarstyti ir buvo atidėta vasario 16 d. Tą dieną kaltinamasis advok. A. Juknevičius buvo išteisintas.

Moksleivių veikla. Š. m. sausio mėn. 16 d. buvo kooperatininkų susirinkimas, kuriame tarp kitko išrinkta nauja valdyba. Pirmininku išrinktas Alf. Miliušas, o pardavėjais M. Juršėnaitė ir J. V. Gutauskas.

— Vasario mėn. 7 d. buvo eucharistininkų susirinkimas. Susirinkime J. Puišė skaitė referatą tema: „Gyvybės atsiradimas ir jos plėtojimasis". — „Tikybinę valandėlę" referavo Alf. Miliušas. Po to A. Jezukevičiūtė ir B. Makselytė padeklamavo skambių eilučių.

Linksma skautų pramoga. Šio mėn. 7 d. Vilniaus lietuvių skautų Gedimino draugovė Vytauto Didž. gimnazijos salėje surengė skautišką reviją, kurios programą sudarė linksmi ir įdomūs gabalėliai.

Pradžioje skautai, energingo ir sumanaus draugininko Br. Slieko vadovaujami, pasveikino svečius sklandžiomis dainomis. Paskui gražiai suvaidino vaizdelį „Skautai sodžiuje". Po to apsukrūs skautai parodė keletą juokingų scenų, padainavo dzinguliukų, prie laužo padainavo skautiškų ir liaudies dainų ir pašoko lietuviškų šokių. Revijos programą užbaigė J. Krušo vadovaujamas skautų orkestras, kuris sugriežė kelius gerai paruoštus dalykėlius.

Iš studentų gyvenimo. Šio mėn. 14 d. buvo Vilniaus Liet. Stud. S-gos narių metinis susirinkimas, kurio metu buvo padaryta valdybos, sekcijų ir revizijos komisijos pranešimai apie pereitų metų veikimą. Po to buvo išrinkta nauja šiems metams S-gos valdyba, kuri pareigomis pasiskirstė šitaip: P. Viščinis—pirmininkas (antru kartu), Vl. Jurkevičius—vicepirmin., J. Spėčius—sekretorius, E. Deveikis—kasininkas, V. Maminskaitė—ūkio reikalų vedėja, B. Uziela—savišalpos referentas ir J. Pekorius—knygininkas. Į revizijos komisiją išrinkta: G. Kisielytė, P. Balčius ir V. Blažys. Draugų teisman: V. Čepulytė, J. Gimžauskas, J. Mocka ir A. Žukauskas.

Meno D-jos susirinkimas. Šio mėn. 5 d. Liet. Stud. S-gos salėje buvo Meno ir Literatūros D-jos narių susirinkimas, kuriame A. Burokas skaitė paskaitą - recenziją apie R. Mackevičiaus dramą „Likimą", kuri buvo suvaidinta sausio 30 d. Po paskaitos buvo diskusijos.

Vakaras. Šio mėn. 13 d. (šeštadienį) mūsų artistai, Lietuvių Blaivybės Draugijos padedami, surengė Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje vakarą. Sekmingai suvaidino P. Vaičiūno dramą „Sudrumstąją Ramybę".

Krata. Šio mėn. 5 d. valdžios atstovai darė kratą Amat. D-jos pirmin. A. Atroškos bute. Ieškojo ginklų ir sprogstamųjų medžiagų.

ŠVENČIONYSE

Švenčionių Liet. Gimnaz. mokiniai yra susibūrę skautų, literatų, eucharistininkų ir sporto kuopose.

Šiuo kartu pasistengsiu supažindinti su skautais. Apie kitas kuopeles vėliau.

Švenčionyse skautus įsteigė Pr. Žižmaras 1928 m. sausio mėn. 8 d. Pradžioje buvo tik viena skiltis. Ji priklausė prie Vilniaus skautų Gedimino draugovės. Kasmet skautų skaičius didėjo. 1930 m. įsikūrė draugovė, kuri pasivadino Vytauto Didž. vardu. 1931 m. balandžio mėn. 1 dieną draugovė buvo patvirtinta ir priskirta prie Lenkų Skautų Sąjungos (Z. H. P.), kaipo Švenčionių tunto 3-ji draugovė. 1934 m. draugovė buvo priskirta aukštesnei kategorijoi.

Draugininkais buvo šie skautai: J. Juodagalvis, K. Umbražūnas, Br. Račinskas, Pr. Žukas ir M. Gaidelis.

Dabar draugovės štabą sudaro: atsakomingasis draugininkas—M. Gaidelis, draugininkas—E. Cicėnas, adjutantai—Br. Miškinis ir H. Misiūnas, skiltininkai — J. Šalna, K. Niekrašas ir K. Jurkėnas, o raštininkas—A. Dubaka.

Draugovėje yra 27 skautai. Jie sudaro tris skiltis.

Draugovės kapelionu yra kun. A. Micas, lygšiolinis draugovės globėjas. Dabar draugovės globėju paskirtas d-ras A. Valiulis.

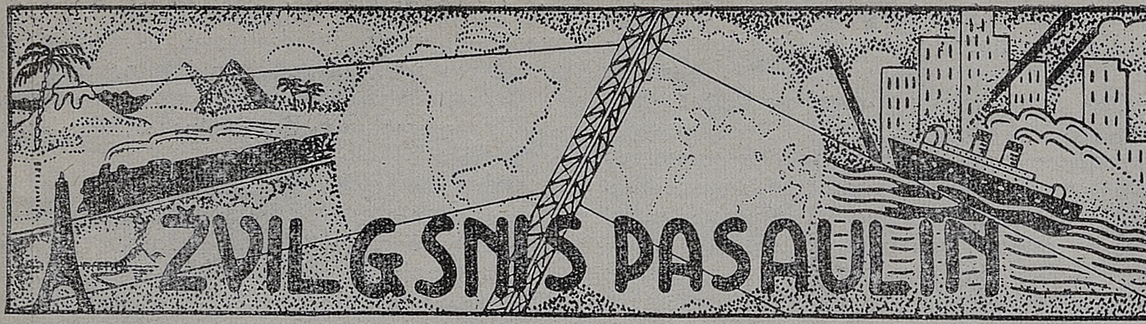
Skautų darbuotė yra sunki. Stinga prityrusių vadų ir reikalingiausių iškyloms, stovykloms ir praktiniams darbams įrankių. Tačiau skautai, nežiūrint blogų sąlygų, lavinasi skaitydami skautiškas knygas ir grūdina savo jaunas sielas ir kūną, rengdami išvykas į miškus ir sodžius. Skautai noriai padeda kitoms mūsų organizacijoms: prižiūri tvarkos, patarnauja kabyklose. Rudenį turto skilčių bėgiuose su kliūtimis, lietuvių „Milžinų" skiltis, Br. Miškinio vadovaujama, laimėjo pirmąją vietą iš 7-nių galimų. *Kaušutis.*

VISAME KRAŠTE

Jurkionys, Valkininkų valsč., Vil.-Trakų apskr. Anksčiau čia veikė Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrius, bet 1936 m. gruodžio mėnesio buvo uždarytas. Tuo būdu sustabdytas veikimas. 1937 m. sausio mėn. 7 d. buvusiam skyriaus pirmininkui Lusui Valkininkų policija surašė protokolą už rastas pas jį knygutes „Ūkininko skaitymai". *Tautietis.*

Paberžė, Apso vals., Brėslaujos apskr. Uždarius Liet. Šv. Kazimiero Draugijos skyrių ir „Ryto" skaityklą, žmonės patys pradėjo ką nors daryti. Neseniai J. Ramanauskas ir N. Didžiavyžis surengė vakarus - eglutes. Eglučių rengėjai į šias pramogėles pasikvietė buvusią skaityklos vedėją G. Bartaševičiūtę. Sausio mėn. 23 d. atvyko Apso policijos kom. M. Ziembinskis ir polic. B. Roškevičius, kurie už eglutės surengimą G. Bartaševičiūtei ir Didžiavyžiui surašė protokolus. *Žinąs*

Valinčiai, Seivų val., Suvalkų apskr. Šis kaimas yra prie pat administracijos linijos. Jaunimo čia yra gana daug. Daug yra gerų dainininkų ir muzikantų. Yra įsikūrusi jaunųjų ūkininkų kuopelė, bet ji negali parodyti savo veikimo. Bet vis dėlto jaunimas visai rankų nenuleidžia. Ką gali, dirba. Tačiau atsiranda ir tokių, kurie daugiausia laiko praleidžia kortomis lošti. Kas antra diena sueina seniai, keli jaunuoliai, būrys vaikų ir lošia „tūkstantį" ir „akutę". Laikas būtų mesti šis paprotys. *Laumė.*

KOVOS ISPANIJOJE

Jau aštuntas mėnuo, kai Ispanijoje verda baisiausios ir kruviniausios tarpusavio kovos. Tiesa, kultūringasis pasaulis mėgino ne kartą nutraukti tas savitarpio žudynes. Deja, rudasis (fašistinis) ir raudonasis (komunistinis) internationalai nesidavė perkalbami. Ispanija pavirto gera mėginimų dirbtuve. Rusai, prancūzai, vokiečiai ir italai mėgina Ispanijos kare paskiausiai išrastus ar patobulintus karo pabūklus: patrankas, lėktuvus, įvairius tankus ir t. t. Už visus tuos mėginimus, kurie, be abejo, patobulinus ir pataisius pastebėtas klaidas, bus pavartoti būsimam Europos kare. Ispanija moka savo geriausių sūnų krauju ir gyvastimi. Tiesa, paskutiniu laiku pradėjo plaukti skaitlingi savanorių būriai iš Italijos, Vokietijos, Prancūzijos, Sov. Rusijos ir kitų kraštų. Pagal anglų dienraštį „Daily Herald“ gautas žinias, visoje Vokietijos miestų eilėje (Düsseldorfe, Miunchene, Berlyne) įvykusios kruvinos riaušės tų „savanorių“, pasiųstų į tolimą Ispaniją kovoti, motinų ir tėvų prieš valdžią. Be to, tenai valdžios buvo uždrausta net gedulas nešioti žuvusiųjų Ispanijoje „savanorių“ artimiesiems.

Dabartiniu metu smarkiausios kautynės vyksta ties Madridu ir Malaga. Sukilėliams pavyko užimti Malagos uostą, esantį rytiniame Ispanijos pakraštyje ir turintį labai didelę karišką reikšmę. Įprastu būdu raudonieji, traukdamiesi iš Malagos, padegė miestą ir iššaudė visus paimtus įkaitus. Žinoma, sukilėliai žada nebūti skolingi. Vadovaująs sukilėlių kariuomenei Malagos fronte generolas Queipo de Llano pranešė spaudai, kad visi raudonųjų šalininkai bus karo teismo nuteisti sušaudyti. Kovose už Malagą raudonieji turėję nuostolių 5000 karių. Malagos katedra ir kitos bažnyčios buvo visai raudonųjų išplėštos ir išniekintos. Žinoma, nuostoliai sukilėlių esą nemažesni. Kovose ties Madridu ir sukilėliams pavyko daug laimėti. Pagal dar nepatikrintas žinias, sukilėliai atkirto visus kelius, jungiančius Madridą su Valencija, dabartine raudonųjų sostine. Gen. Franko norįs tuomi priversti raudonuosius apleisti Madridą ir susikauti su jo kariuomene kur nors lygumoje galutiname, lemiamajeme mūšyje.

Anglija žadanti pajudinti veikiantį Londone Neutralumo Komitetą, kad šis iš savo pusės padarytų atitinkamus žygius užinteresuotose valstybėse. Manoma pavesti sergėti Ispanijos krantus Anglijos, Prancūzijos, Vokietijos, Italijos ir Sov. Rusijos karo laivams, kad nieks negalėtų gabenti į Ispaniją įvairaus plauko savanorių ir karo pabūklų. Vokietija su Italija nenori įsileisti ton sargybon Sov. Rusijos karo laivų. Tačiau Anglija su Prancūzija kitaip galvoja. Tad ir Sov. Rusija, tur būt, dalyvaus tame žygyje.

Vokietija nenustojo variusi kampanijos prieš Sov. Rusiją ir jos sąjungininkus.

Nuo Hitlerio neatsiliko jo propagandos ministeris Goebelsas, pasakydamas Hamburge kalbą, nukreiptą prieš Sovietus.

Pagal gautas Londone žinias ir suteiktą spaudai Sov. Rusijos atstovo pareiškimą paaiškėjo, kad didžiuma gandų, skleidžiamų apie neramumus, suėmimus ir riaušes Sov. Rusijoje yra iš piršto išlaužta, neteisingos ir sąmoningai vokiečių bei ištikimai juos remiančių lenkų spaudos skleidžiamos. Pavyzdžiui, maršalas Tuchačevskis, kuris, pasak vokiečius, yra suimtas, dabartiniu metu lanko Baltgudijos įgulas, o pavasarį gegužės 12 d.

atvažiuos į Anglijos karaliaus vainikavimo iškilmes kaipo Sov. Rusijos delegatas.

Daug triukšmo pridarė lenkų ir rumunų spaudoje

išleista prieš keletą mėnesių Čekoslovakijos atstovo Rumunijoje Jono Šeby knyga, pavadinta „Rusija ir Mažoji Entantė". Toje knygoje, aptardamas gyvenamą politinę valandą, autorius siūlo M. Entantei suartėti su Sov. Rusija, kad bendrai gintųsi užpuolus Vokietijai ir jos sąjungininkėms. Tarp ko kito Šeby pakritikavo lenkus ir dabartinę Rumunijos kariuomenę. Pasak Šeby, rumunų kariuomenė yra labai lengvai paperkama. Žinoma, rumunų spauda šoko gintis. Mat, užmirštas buvo įvykęs prieš keletą metų garsus Rumunijos kariuomenėje skandalas, kada paaiškėjo per teismą, kad aukščiausi Rumunijos kariuomenės vadai ėmė kyšius iš čekų ginklų dirbtuvės savininkų. Jono Šeby knyga gavo Čekoslovakijos sostinės Prahos miesto prez. Masariko vardo dovaną. Be to, tai knygai įžangą parašė pats čekų užsienių reik. ministeris Kroftas, patardamas tą knygą visiems, kuriems įdomu yra pažinti dabartiniai Vid. Europos politiniai santykiai, paskaityti. Toje knygoje autorius tarp ko kito apgailėstavo, kad čekai neturi bendrų su Rusija ribų. J. Šeby knyga sukėle net didelę Rumunijos parlamente audrą. J. Šeby išvažiavo iš Bukarešto į Prahą neribotam laikui. Atrodytų esant M. Ententės gyvavimo dienas suskaitytas, nes vokiečiams pavyko dalinai patraukti savo pusėn Pietų Slaviją ir Rumuniją.

Lenkų valdžios oficiozas „Gazeta Polska" patalpino straipsnį, nukreiptą prieš čekus. Jame piktinamasi, kad Čekoslovakijoje esą daug tautinių mažumų, kurios būk labai engiamos esą. Taip, pasak patarlę — juokėsi puodas, kad katilas juodas...

Tuo tarpu Anglijos įtakingas

„Manchester Guardian" dienraštis įsidėjo vedamąjį straipsnį,

kuriame aptariama plačiai vokiečių varoma kampanija prieš čekus. Pasak laikraštį, prasidėjusi nauja, jau amžius tverianti, teutonų prieš slavius žūtbūtinė kova. Milžiniškas pavojus gresia netik čekams, bet ir lenkams. Sunku spėti, ar tos dvi tautos gyvuos po 10 ar 20 metų kaipo savarankiškos valstybės. Toliau pareiškiama nuomonė, kad šioje čekų su vokiečiais kovoje visas kultūringas pasaulis remia čekus. Tiesa, Čekoslovakijos strateginė padėtis bloga, bet reikia tikėtis, kad jai bus padėta. Vokiečių puolimas būtų patiems vokiečiams labai pavojingas.

JAPONIJOS REIKALŲ VAIRUOTOJAS

Atsistatydinus Japonijos vyriausybei, buvo pavesta sudaryti naująją vyriausybę karininkų grupės atstovui generolui Hayaši, kurį matome šioje nuotraukoje.

Vokietijos kolonijų klausimas

yra labai gyvas visoje Europos spaudoje. Kaip žinome, pralaimėjusi karą Vokietija turėjo atiduoti savąsias kolonijas nugalėtojoms. Ilgą laiką po karo Vokietija nejudino kolonijų klausimo. Mat, jai svarbiau buvo atsipalaidoti nuo Versalės traktato užmestų varžtų. Pirmą kartą pajudinta viešai Vokietijos kolonijų klausimas per garsią Londono ekonominę konferenciją. Deja, tada nepavyko Vokietijos atstovui Huhenbergui nors šis tas gauti. Dabar, numetus nuo savęs visus Versalės suvaržymus, Hitlerio diplomatai susirūpino kolonijų reikalu. Manoma vesti tuo reikalu derybas su Londonu. Tuo tarpu Anglijos politikai, pasak spaudą, nėra linkę pradėti tuo reikalu kalbų su vokiečiais dabar. Greičiausiai kolonijų klausimas iškils tik po Anglijos karaliaus vainikavimo iškilmių, kurios tęsis, kaip žinome, gegužės mėnesį kelias dienas.

— Didelės politinės reikšmės priduodama Sovietų Rusijos kariuomenės generalinio štabo viršininko maršalo Jegorovo vizitui į Pabaltės valstybes. Mat, savo laiku Lietuvos, Latvijos ir Estijos gen. štabų viršininkai lankėsi Maskvoje. Dabar maršalas Jegorovas, atsimokėdamas už jų apsilankymą, atvyko Kaunan š. m. vasario 15 d. ir dalyvavo Tautos Šventės iškilmėse. Vėliau vasario 19 d. jis važiuos į Rygą, o iš ten į Estiją, kur dalyvaus taip pat švenčiamoje vasario 24 d. Estijos nepriklausomybės paskelbimo dienoje. Be abejo, ne vien vaišintis važiuoja Raudonosios kariuomenės maršalas į Pabaltės kraštus. Jis turės visą eilę labai svarbių pasitarimų su aukštais tų trijų valstybių kariškiais.

— Vasario pirmosis dienomis tolimajame Filipinų salyne, Manilos mieste, įvyko 33 Tarptautinis Eucharistinis Kongresas, pirmas Tolimuose Rytuose. Kongresas buvo labai iškilmingas ir gausus. Jame dalyvavo apie pusę milijono tikinčiųjų. Kongrese atstovavo popiežiui Kardinolas Dougherty, kuris buvo Filipinų vyriausybės labai iškilmingai sutiktas. Pats Filipinų prezidentas užleido legatui savo gyvenamuosius rūmus. Viena kongreso diena buvo skirta maldoms už visuotinę taiką pasaulyje.

— Suomijos užsienių reikalų min. Holsti lankėsi Maskvoje, kur turėjęs visą eilę labai svarbių ir reikšmingų politinių pasitarimų.

— Olandijos sosto įpėdinė karalaitė Juli-jona su savo vyru Bernhard Lippe Biesterfeld, paviešėję visą mėnesį Lenkijoje, Krinicos mieste, ir aplankę Krokuvą, išvažiavo į Vengrijos sostinę Budapeštą.

— Š. m. vasario 6 d. suėjo 15 metų, kai kardinolas Ratti buvo išrinktas popiežiumi.

— Ministeris Edenas išvyko skubiai į Monte Carlo, kur apsigyveno viename su Lenkijos užsienių reik. min. Becku viešbutyje. Kalbama, kad Beckas noris patarpininkauti tarp Anglijos ir Vokietijos. Mat, Anglijai nepatiko paskutinė Hitlerio kalba. Ta proga anglų laikraščiai smarkiai puolė vokiečius.

— Paskutinėje Lenkijos seimo sesijoje iždo ministeris E. Kviatkovskis paskelbė didelį planą, pagal kurį manoma Lenkijoje ties Sandomiero miestu supramoninti visą tą kraštą. Tam tikslui numatoma net 3 milijardai auksinų. Žinoma, seime, paskelbus ministeriui Kviatkovskiui savo planą, kilo labai gyvos diskusijos. Pakraščio (Kresy) vaivadijų atstovai, kalbėdami seime, apgailestavo, kad valdžia nesirūpinanti pakraščio gyventojų būklės pagerinimu. Pasak Vilniaus atstovą Vielhorskį, vyriausybė nieko nedavusi 6 milijonams elgetų (dla 6 miljonów żebraków), Vilniaus, Naugardelio ir Pagirio vaivadijų gyventojams. Min. Kviatkovskis, atsakydamas į tuos užmetimus, tvirtino, kad viską pakraščiai jau esą gavę, pav., įvairios mokesčių, gelžkelio ir t. t. nuolaidos buvo „Kresams" suteiktos. Daugiau valdžia duoti nebegalinti.

TURINYS

Redaktorius ir Leidėjas AUGUSTINAS BUROKAS
REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA: VILNIUS, DOMBROVSKIO G - VĖ 5—1
Redakcija priima nuo 11 iki 12 Administracija nuo 10 — 13 val.
„RUCH" spaustuvė Vilniuje.

Alio! — Alio!

Kas esu ir ką veiksiu

Dzin-dzin-dzin!.. — Alio! Alio!
Kalba čia per radio
Nesignaibantis *Gnybtukas*,
Jaunas, linksmas bernužiukas.

Mano radio aparatas
Taip yr geras, kaip kas retas:
Slaptas, magiškas veikimas,
Spiegiantis, meilus... cypimas!

Žavins jis kiekvieną žmogų:
Ir gyvenantį po stogu
Vargingos, skurdžios lūšnelės,
Ir puikios, naujos gritelės;

Ir bedarbį prakaituotą,
Dvarininką licituotą,
Nupenėtą tinginėlį,
Darbštų taip pat artojėlį.

Linksmins jis liūdnus Vilniečius,
Nuskriaustus parapijiečius,
Amžinus mūsų studentus —
Laikraščių „korespondentus".

Juokdins verkiančias mergytes,
Visas — didžias ir mažytes.
Virgdins juokaujančius bernaičius,
Perdaug gudrius jaunikaičius.

Verstakelniams rodys kelią,
Stiprins jų per stiprią valią,
Gerai glostys verstarankius,
Kiek gailėsis juos patrankęs...

Legvai čiokšters muštpalaikiams,
Gnybtels kiek švelniai mušeikas,
„Nešvarius" aštriai išmaudys,
Girtablaivius stropiai gaudys.

O sugavęs, dovanos,
Prieš paleidžiant... pavanos.
Ramų kūrną vis pagirs,
Visa kai kiaurai ištirs.

Mano radio ilgos bangos,
Lėkdamos siūbuoja, rangos,
Nutūpia ir be sparnelių
Kiekvienan sodžiaus kampelin.

Prašom toms brangoms padėti
Medžiagą surinkinėti.
O pririnkę pilną puodą,
Pilkit į redakcijos aruodą.

Trumpai kalbant, aiškiau šnekant,
Žodžius beriant, trumpiau sakant,
Radio kiekvieną seks,
Rinks faktus, jei pasiseks.

Gauti vis naujų žinelių
Iš visų, visų kampelių.
Daug galės jis padaryti,
Gilią vagą greit varyti.

Jei skaitytojai padės,
Gerą valią kai turės;
Jei atsiųs nors žinių porą,
Kai turės tą gerą norą.

Tad prašau Jus, gerbiamieji,
Siųskit žinias, mylimieji,
Kuo naujausias, įdomiausias,
Tik kad būtų teisingiausios!

Miestai, kaimai ir mieščiukai,
Laukite manęs Gnybtuko.
Kartais, mat, ir pats važiuosiu,
Aparatą pavaduosiu.

Esu liksmas aš Gnybtukas,
Gero tėvo sūneliukas,
Tad įgnybt bet kam — nenoriu,
Negražu va, nepadoru.

Peikti tą, kas yra kaltas,
Bet kas yra jau inveltas
Į blogų darbų tinklelį,
Malsiu kaip sausą žirnelį.

Aš, Gnybtukas, būsiu sargas,
Kuklus mano triūsas, darbas
Bus „Jaunimo Draugui" skirtas,
Gera būt, jei buč pamiltas.

Gnybtukas.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

Prenumeratos kaina:

Vilniaus krašte metams . . 3 auks.
„ „ pusmečiui . 1 auks. 50 sk.
Lietuvos Valstybėje ir kitur
metams . . . . . 6 auks.

Kaina 15 sk.